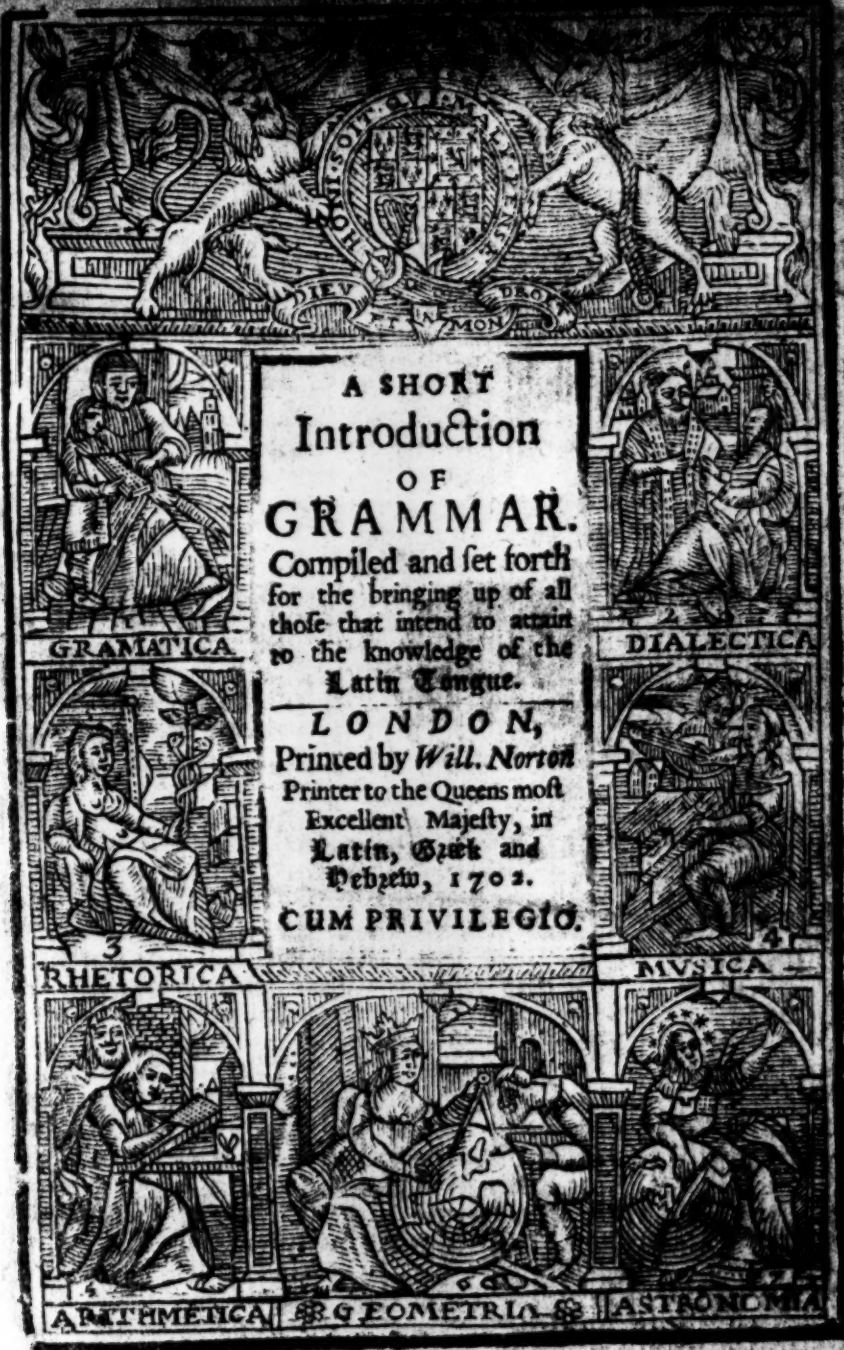

A SHORT
Introduction
OF
GRAMMAR.
Compiled and set forth
for the bringing up of all
those that intend to attain
to the knowledge of the
Latin Tongue.

LONDON,
Printed by *Will. Norton*
Printer to the Queens most
Excellent Majesty, in
Latin, Greek and
Hebrew, 1701.

CUM PRIVILEGIO.

1490.13.42

1-2

CAMBRIDGE

TO THE READER

Desire every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongue, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much better and little needful; for as much as it is to be known, that nothing can surely be known, whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect, whose foundation and ground-work is rotten: to fall, and unable to uphold the burden of the same. Therefore is were better for the thing it self, and more profitable for the learner to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have; and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodness and necessity thereof, which is doubt whether he shall more lament that lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftner stumble at crises and be deceived in light matters, when he hath it not; as strange truly and faithfully of others weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass as yet, because that they who professed this art of teaching Grammar, did teach diverse Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversely, and so could not doe it all best; because there is but one bestness not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably followed away by the Kings Majesties wisdom; who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caused one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently written, and so to be set and onely every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of school-masters.

The variety of teaching is divers yet, and alwayes will be, for that every school-master liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a thorough knowledge therein.

Therefore it is not amiss, if considering by special an easier and readier way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and of the commodity allowed: that others not knowing the same, might by experience prove the like: and then by proof reasonableness judge the like: not hereby excluding the better way when it is found but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Schollar hast too much, but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfected that which is begun, he suffer him not to go forward: for this purpose hath

TO THE READER.

undoubtedly and hurried a great sort of wits, and cast them into
 confusion, when they know not how they shall either go forward
 or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do
 or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholar
 to be a dullard: and the Scholar thinketh the thing to be needless, and
 too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other. When
 sometimes it is neither, but in the kind of teaching. For the
 best and chiefest point thoroughly to be kept, is that the Scholar have
 in mind so perfectly what he hath learned, and understand it so,
 that no help is to him: not a stop for him, but also a light and help unto the
 rest that followeth. This shall be the Masters ease, and the child
 encouraging: when the one shall see his labour take good effect, and
 thereby in teaching be less troubled, and the other shall think the
 thing the easier, and so with more gladness be ready to go about the
 same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and
 conjugation of verbs, so many verbal examples, as they pass when
 they do pass them to the school-master, no word in the Latin tongue
 to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able pleasantly
 to understand the signifying thereof. And surely the multitude of ex-
 amples (if the easiest and commonest be taken first. And so come to the
 stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the
 Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the
 rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. For herein
 it is possible, not onely that he can utterly decline his Noun and his
 Verb: but every way, forward, backward, by cases, by persons: the
 neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he
 cannot without stop or study tell. And until this time I count no
 the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already
 learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not
 by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the
 thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of
 a years diligence, or very little more to a painfull and diligent man, if
 the Scholar have a mean wit) then let him pass to the Concordes, to
 know the agreement of parts among themselves, with like way and
 diligence as is above described.

When in plain and sundry examples, and continual rehearsal of
 things learned, and especially the daily declining of a verb, and turn-
 ing him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie,
 and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a
 delight unto them, that they be able to do well, than pain in searching
 of an untried and unacquainted thing.

When these Concordes be well known unto them (an easie a
 pleasant thing, if the foundations be well and thoroughly beaten in)

TO THE READER.

them not continue in learning of the rules orderly, as they ly in the Syntax, but rather learn some precept book, wherein is contained not onely the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness, and thereof take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book as construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth cause that day, which sentence once made well, and as high as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easilier carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Schollars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at school, they should never be idle, but alwayes occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be, within a while, by this use, the Schollar shall be brought to a good kind of readynesse of making, to the which if there be adjoined some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readynesse of making and speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily every day to turn some part into Latin. This exercise cannot be done without his rules, and therefore both establish them, and growe them surely in his mind for readynesse, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it, and when they read the Latin word in the book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts well kept, will bring a man cleane past the use of this Grammar-book, and make him as ready as his book, and so meet to further things; whereof it were out of season to give precepts here.

TO THE READER.

and therefore this may be for this purpose, enough, which to good School-masters, and skilful, is not so useful; to other meaner and less practised it may be, not only worth the labour of reading, but almost the using.

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease both of Master and Schollar, in the English Rules, and in the Latin Syntax, those words wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governor, director, or guider, or that which is in place of it, with an ^a; the governed, or that which is guided by it, with ^b: or if there be more governors, the first with ^a, the second with ^{aa}: and so if more governeds, the first with ^b, the second with ^{bb}: and sometimes, the order is directed by ^{a, b, c}: or by figures, and words of the same, or such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again, only those words which are the ensample: as saying, *Quis nisi ^b mentis ^a inops oblatum respuat aurum?* may repeat again, ^a inops ^b mentis. So throughout all the Latin rules, for better understanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

The

The Latin letters are thus written.

The capital letters. { A B C D E F G H I J K L M N O P Q
R S T V U X Y Z.
A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T V U X Y Z.

The small letters. { a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
v u x y z
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
v u x y z.

*Letters are divided into Vowels
and Consonants.*

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of it self; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Consonant is a letter which must needs be sounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the Vowels are Consonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as, *A-be*.

A Diphthong is the sound of two Vowels in one syllable; and of them there be four in number, namely, *e, æ, au, eu*; whereunto is added *ai* as, *Æneæ, cœna, audio, euge, heu*.

Instead of *x* and *œ* we commonly do pronounce *y*.

The Greek letters are thus written.

The capital letters. { A B Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ
Υ Φ Χ Ψ Ω.

The small letters. { α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ
υ φ χ ψ ω.

P R E-

P R E C A T I O.

Domine Pater, cœli ac terræ Effector,
qui liberaliter tribuis sapientiam om-
nibus eam cum fiduciâ abs te petenti-
bus, exorna ingenij mei bonitatem,
quam cum cæteris naturæ viribus mihi
infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo
quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum
Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam ita
mente & voluntate persequar, & indies benignita-
te tua, tum doctrina tum pietate proficiam, ut qui
efficis omnia in omnibus, in me resplendescere do-
na tua faciās, ad gloriam sempiternam immortalis
Majestatis tuæ. A M E N.

A P R A Y E R.

O Almighty Lord and merciful Father,
Maker of Heaven and Earth, which of
thy free liberality givest wisdom abun-
dantly to all, that with faith and full assu-
rance ask it of thee, beautifie by the light
of thy heavenly grace the towardness of
my wit, the which with all powers of
nature thou hast poured into me; that I may not only
understand those things which may effectually bring me to
the knowledge of thee and the Lord Jesu our Saviour,
but also with my whole heart and will, constantly follow
the same, and receive daily increase through thy bounti-
ful goodness towards me, as well in good life as doctrine:
so that thou which workest all things in all creatures,
mayest make thy gracious benefits shine in me, to the
endless glory and honor of thine immortal Majesty.
So be it.

¶ An

¶ An Introduction of the Eight parts of Latin speech.

In speech be these eight
parts following :

Noun,	{	decli- ned.	{	Adverb,	{	undecli- ned.
Pronoun,				Conjunction,		
Verb,				Preposition,		
Participle,				Interjection.		

Of a Noun.

Noun is the name of a thing A Noun.
that may be seen, felt, heard or
understood: as the name of my
hand in Latin, is manus: the
name of an house, is domus: the
name of goodness, is bonitas.

Of Nouns, some be Substan- Nouns
of two
sorts.
tives, and some be Adjectives.

A Noun Substantive is that standeth by him- A Noun
Substan-
tive.
self, and requireth not another word to be joined
with him to shew his signification: as, Homo
man; And it is declined with one article: as, Hic
magister, a master: or else with two at the most;
as, Hic & hæc parens, a father or mother.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self A Noun
Adja-
ctive.
in reason or signification, but requireth to be join-
ed with another word: as, Bonus, good, Pulcher, fair.
And it is declined either with three terminations:
as, Bonus, bona, bonum: or else with three articles:
as, Hic hæc & hoc Foelix, Happy: Hic & hæc Levis, &
hoc Leve, Light.

A Noun Substantive either is Proper to the Two
kinds of
Nouns
Substan-
tives.
thing that it betokeneth: as, Edwardus is my proper
name: or else is common to more: as, Homo is a
common name to all men.

Numbers

An Introduction of the Numbers of Nouns.

In Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number speaketh but of one: as, Lapis, a stone. The Plural number speaketh of more than one: as, Lapides, stones.

Cases of Nouns.

Nouns be declined with six cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Ablative, and the Vocative.

Nominative case.

The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, who or what? as, Magister docet, The Master teacheth.

Genitive.

The Genitive case is known by this token Of, and answereth to this question, whose, or whereof? as, Doctrina Magistri, The learning of the Master.

Dative.

The Dative case is known by this token To, and answereth to this question, To whom, or To what? as, Do librum Magistro, I give a book to the Master.

Accusative.

The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, whom or what? as, Amo Magistrum, I love the Master.

Vocative.

The Vocative case is known by calling or speaking to: as, O Magister, O Master.

Ablative.

The Ablative case is commonly joined with Prepositions serving to the Ablative case: as, De Magistro, Of the Master. Coram Magistro, Before the Master.

Also In, With, Through, For, From, By, and Chan, after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

Articles.

Articles.

A Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singulariter	{	Nominat. hic, haec, hoc.	} Pluraliter	{	Nominat. hi, ha, hoc.
		Genitivo huius.			G. horum, harum, horum.
		Dativo huic.			Dativo his. (rum.)
		Accus. hunc, hanc, hoc.			Accus. hos, has, haec.
		Vocativo care.			Vocativo care.
		Ablativo hoc, hac, hoc.			Ablativo his.

Genders of Nouns.

Genders of Nouns be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, a Man.

The Feminine Gender is declined with this article Haec: as, Haec mulier, a Woman.

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc solum, a Stone.

The Commune of two is declined with Hic and Haec: as, Hic & haec parens, a Father or mother.

The Commune of three is declined with Hic, haec and hoc: as, Hic, haec & hoc socii, Hopes.

The Doubtful Gender is declined with Hic or haec: as, Hic vel haec dies, a Day.

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kinds are signified: as, Hic passer, a Sparrow. Haec aquila, an Eagle, both he and she.

An Introduction of the The declensions of Nouns.

There be five declensions of Nouns.

The first is when the Genitive and Dative case singular end in *a*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative, the Ablative in *a*. The Nominative plural in *ae*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hic
mensa.
Hic Po-
eta.
Hic &
hæc ver-
na.
Note.

Singulariter

Nominat. hæc mensa.
Gen. hujus mensæ.
Dativo huic mensæ.
Accus. hanc mensam.
Vocativo ô mensa.
Abla. ab hac mensa.

Pluraliter

Nominativo hæc mensæ.
Gen. harum mensarum.
Dativo his mensis.
Accusat. has mensas.
Vocativo ô mensæ.
Ablat. ab his mensis.

Note that Fila and Nata, do make the Dative and the Ablative plural in *is* or in *abus*. Also Den, Mula, Equa, Liberta, make the Dative and the Ablative case plural in *abus* only.

The second is when the Genitive singular ends in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative, the Ablative in *o*. The Nominative plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in example.

Hic vir.
Hic li-
ber.
Hæc
colus.
Hic lo-
gos.
Note.

Singulariter

Nom. hic magister.
Gen. hujus magistri.
Dat. huic magistro.
Ac. hunc magistrum.
Vocat. ô magister.
Ab. ab hoc magistro.

Pluraliter

Nominat. hi magistri.
Gen. horum magistrorum.
Dativo his magistris.
Accus. hos magistros.
Vocativo ô magistri.
Ablat. ab his magistris.

Here is to be noted, that when the Nominative endeth in *us*, the vocative shall end in *e*: as Nomi-

Eight parts of Speech.

native hic Dominus, Vocativo ô Domine ; Except
Deus, that maketh ô Deus, and Filius that maketh
ô Fili.

When the Nominative endeth in us, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i; Note.
as, Nominativo Hic Georgius, Vocativo ó Georgi.

•

Note also that all Nouns of the Noster Gender of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in s, as in example.

[illegible]

Except Ambo and Duo, which make the first two genders in o, and be thus declined.

Pluraliter
Nominativo Ambo, ambe, ambo.
Genitivo Amboꝝ, ambeꝝ, amboꝝ.
Dativo Ambobꝫ, ambabꝫ, ambobꝫ.
Accusativo Amboꝫ, ambeꝫ, amboꝫ.
Verativo Ambo, ambe, ambo.
Ab. Ambobꝫ, ambabꝫ, ambobꝫ.

The third is when the Genitive singular ends
in i. The Dative in i. The Accusative in
em, and sometimes in im. The Ablative in e.
The Nominative like the Genitive singular. The
Dative in ei. The Accusative in em. The Ablative
in e. The Genitive in ium. The Dative in ium.
The Accusative in um. The Ablative in e.

Thom

An Introduction of the

3d in Example.

Hic pa-
ter.
Hic panis.
Hoc o-
pus.
Hoc ca-
put.
Hæc nu-
bes.
Hic vel
hæc bu-
bo.
Hæc vir-
tus.
Hoc ani-
mal.
Hoc cu-
bile.
Hæc na-
vis.

Singulariter

Nom. hic lapis.
Gen. huius lapidis.
Dativo huic lapidi.
Accus. hunc lapidem.
Vocativo & lapis.
Ablat. ab hoc lapide.

Pluraliter

Nom. hi lapides.
Gen. horum lapidum.
Dat. his lapidibus.
Accus. hos lapides.
Vocativo & lapides.
Ab. ab his lapidibus.

Singulariter

No. hic & hæc parens.
Gen. huius parentis.
Dativo huic parenti.
Acc. hunc & hanc pa-
rentem.
Voc. & parens.
Ablat. ab hoc & hac pa-

Pluraliter

No. hi & hæc parentes.
Gen. horum & harum
(parentum).
Dat. his parentibus.
Acos & hæc parentes.
Voc. & parentes.
Ab. ab his parentibus.

The fourth is when the Genitive case singular
endeth in us. The Dative in ui. The Accu-
sative in um. The Vocative like the Nominative.
The Relative in u. The Nominative plural in us.
The Genitive in um. The Dative in ibus. The
Accusative in us. The Vocative like the Nomi-
native. The Ablative in ibus.

3d in Example.

Hæc por-
ticus.
Hoc cor-
nu.

Singulariter

Nom. hæc manus.
Gen. huius manus.
Dat. huic manus.
Accus. hanc manum.
Vocat. & manus.
Ab. ab hac manu.

Pluraliter

Nominat. hæc manus.
Gen. harum manuum.
Dat. his manibus.
Accus. has manus.
Vocat. & manus.
Ab. ab his manibus.

The fifth is when the Genitive and Dative
case singular do end in us. The Accusative in
us. The Vocative like the Nominative. The
Relative in u. The Nominative plural in us. The
Genitive in um. The Dative in ibus. The Ac-
cusative in us. The Vocative like the Nominative.
The Ablative in ibus.

Eight parts of Speech.

As in Example.

Singulariter	Nom. hic merides.	Pluraliter	Nom. hi merides.	Hæc res. Hæc fa- cies. Hæc ad- es.
	Gen. hujus meridiei.		G. horum meridierum.	
	Dat. huic meridiei.		Dat. his meridiebus.	
	Ac. hunc meridiem.		Accus. hos merides.	
	Voc. & merides.		Vocat. & merides.	
	Ab. ab hoc meridiæ.		Ab. ab his meridiebus.	

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except merides and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations, is thus declined, after the first and second declension.

Singulariter	N. bonus, bona, bonum.	Pluraliter	Nom. boni, bona, bona.	Niger, a, um. Tardus, a, um. Satur, a, um.
	Gen. boni, bona, boni.		G. bonorum, bonarum, bonorum.	
	Dat. bono, bonæ, bono.		Dat. bonis. (bonorum.)	
	A. bonum, bonam, bonum.		Ac. bonos, bonas, bona.	
	Vo. bone, bona, bonum.		Voc. boni, bonæ, bona.	
	Ab. bono, boni, bono.		Ablativo bonis.	

There are besides these, certain Nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, and the Dative in i; which be these that follow, with their compounds.

Singulariter	No. unus, una, unum.	Pluraliter	Nom. uni, una, una.
	Genitivo unius.		Gen. unorum, unarum,
	Dativo uni.		Dat. unis. (unorum.)
	A. unum, unam, unum.		Acc. unos, unas, una.
	Voc. une, una, unum.		Voc. uni, una, una.
	Ab. uno, una, uno.		Ablativo unis.

Note that unus, a, um, hath not the plural number, but when it is joyned with a word that lacketh the singular number: as, Una litera, Una moenia.

In like manner be declined totus, solus, and also illis, alius, alter, uter, and neuter: saving that these five last rehearsed lack the Vocative case.

Alis
hath all;
nd neut,

An Introduction of the

A noun Adjective of three Articles is thus de-
clined, after the third declension.

Ingenus.
Solers.
Capax.
Vetus.

Singulariter

Nomina. hic & hac &
hoc felix.
Gen. hujus felicitis.
Dat. huic felici.
A. hunc & hanc feli-
cem & hoc felix.
Vocat. o felix.
Ab. ab hoc hac & hoc
felice, vel felici.

Pluraliter

Nom. hi & ha felices,
& hac felicia.
Gen. horum, harum &
horum felicium.
Dat. his felicibus.
Ac. hos & has felices,
& hac felicia.
Vo. o felices, & o felicia.
Ablat. ab his felicibus.

Levis &
leve. Ce-
ler cele-
ris & ce-
lere. Me-
lior &
melius.

Singulariter

No. hic & hac tristis
& hoc triste.
Gen. hujus tristis.
Dat. huic tristi.
Ac. hunc & hanc tri-
stem, & hoc triste.
V. o tristis, & o triste.
Ablat. ab hoc hac &
hoc tristi.

Pluraliter

Nom. hi & ha tristes,
& hac tristia.
Gen. horum harum &
horum tristium.
Dat. his tristibus.
Acc. hos & has tristes,
& hac tristia.
V. o tristes, & o tristia.
Ab. ab his tristibus.

Comparison of Nouns.

Adjectives whose signification may increase
or be diminished, may form comparison.

There be three degrees of Comparison: The Po-
sitive, the Comparative and the Superlative.

The Positive betokeneth the thing absolutely
without excess: as, Durus, Hard.

The Comparative somewhat exceedeth his Po-
sitive in signification: as, Durior, Harder. And it
is formed of the first case of his Positive that end-
eth in i, by putting thereto or and us: as of Duri,
hic & hac durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hac
tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hac dulcior,
& hoc dulcius.

The Superlative exceedeth his positive in the
high-

Three
degrees
of com-
parison.
The Po-
sitive.
The
compa-
rative.

The Su-
perla-
tive.

Eight parts of Speech.

highest degree: as, Durissimus, *Hardest*. And it is
formed of the superlative of the positive abstract
in i, by putting thereto *issimus*. as, *harissimus*, of Tristi tristissimus, of Dulci dulcissimus.

From these general rules are excepted those that
follow: Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Excep-
Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. tion.
Mulus plurimus, multa plurima, multum plus pluri- Ator.
Teres.

And if the positive end in er, the Superlative
is formed of the Nominative case, by putting to
rimus: as, Pulcher, pulcherrimus.

Also these nouns ending in lis, make the Su-
perlative by changing lis into limus: as, Humilis,
humillimus: Similis, simillimus: Facilis, facillimus:
Gracilis, gracillimus: Agilis, agilissimus: Docilis,
docillimus.

Adjectives ending in lis do follow the ge-
neral rule foregoing: as, Utilis, utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared
by Magis and Maxime: as, Pius, magis pius, maxime
pius. Assiduus, magis assiduus, maxime assiduus.

OF THE PRONOUN

Pronoun is a part of Speech much
like to a Noun: which is used in
speaking or rehearsing.

There be fifteen Pronouns. Ego, tu, Tuus, There
noster, vester, nostras, vestras, whereof four have the com-
mon case: as, Tu, meus, noster, and nostras: pro-
and all others lack the Vocative case.

To these may be added their compounds, Ego-
met, tuus, idem, and also Qui, quae, quod.

These eight Pronouns: Ego, tu, tuus, ille, ipse,
iste, iste,

An Introduction of the

Primi- iste, hic, and is, be **Primitives**; so called, for that
tives. cause they be not derived of others: And they be
Demon- also called **Demonstratives**, because they shew a
stratives. thing not spoken of before.
Rela- And these six, *Hic, ille, iste, is, idem, and qui*, be
tives. **Relatives**, because they rehearse a thing that was
 spoken of before.

These seven, *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras,*
Deriva- *vestras*, be **derivatives**: for they be derived of their
tives. **Primitives**, *mei, tui, sui, nostri, and vestri*.

Five
 things
 belong-
 ing to a
Pro-
noun.
 There belong to a **Pronoun** these five things:
Number, Case, and Gender, as are in a **Noun**;
Declension and Person, as here followeth.

The Declension of Pronouns.

There be four Declensions of Pronouns.

The first
 declen-
 sion. **Ego, tu, is, he** of the first declension,
 and be thus declined.

Singulariter	Nominativo Ego.	Pluraliter	Nominativo Nos.
	Genitivo mei.		Gen. nostrum vel nostri.
	Dativo mihi.		Dativo nobis.
	Accusativo me.		Accusativo nos.
	Vocativo carer.		Vocativo carer.
	Ablativo a me.		Ablativo a nobis.
Singulariter	Nominativo Tu.	Pluraliter	Nominativo Vos.
	Genitivo tui.		Gen. vestrum vel vestri.
	Dativo tibi.		Dativo vobis.
	Accusativo te.		Accusativo vos.
	Vocativo o tu.		Vocativo o voc.
	Ablativo a te.		Ablativo a vobis.
Singulariter	Nominativo carer.	Pluraliter	Nominativo carer.
	Genitivo sui.		Gen. eorum vel eorum.
	Dativo sibi.		Dativo ipsis.

The second
 declen-
 sion. **iste, ille, ipse, iste, hic, is, and qui**, be of the
 second declension, and be thus declined.

Sing.

Eight parts of Speech.

Singulariter	{	Nom. iste, ista, istud.	}	Pluraliter	{	Nom. isti, ista, ista.
		Gen. istius.				G. istorū, istarū, istudū.
		Dat. isti.				Dativo istis.
		Ac. istum, istam, istud.				Accus. istos, istas, ista.
		Vocativo caret.				Vocativo caret.
		Abl. isto, istā, isto.				Ablativo istis.

Ille is declined like Iste, and also Ipse, saving that the Neuter gender in the Nominative case and in the accusative case singular maketh ipsum.

Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo huius. Dativo huic: as above in the Noun.

Singulariter	{	Nomin. is, ea, id.	}	Pluraliter	{	Nominat. ii, ea, ea.
		Genitivo ejus.				G. eorum, earum, eorum.
		Dativo ei.				Dativo iis, vel eis.
		Ac. eum, eam, id.				Accus. eos, eas, ea.
		Vocativo caret.				Vocativo caret.
Singulariter	{	Ablat. eo, eā, eo.	}	Pluraliter	{	Ablat. iis, vel eis.
		Nom. qui, quæ, quod.				N. qui, quæ, quæ, (rum)
		Genitivo cujus.				G. quorum, quarū, quod.
		Dativo cui.				Dat. quibus, vel quib.
		Ac. quem, quam, quod.				Ac. quos, quas, quæ.
Singulariter	{	Vocat. caret. (qui.)	}	Pluraliter	{	Vocativo caret.
		Ab. quo, quā, quo vel				Ab. quibus, vel quib.

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quisquis is thus declined.

Nom.	{	Quisquis.	}	Ac.	{	Quicquid.	}	Ab.	{	Quoquo.	}	The Compound of Quis. Note.
		Quicquid.				Quicquid.				Quaqua.		
Nom.	{	Quisquis.	}	Ac.	{	Quicquid.	}	Ab.	{	Quoquo.	}	The Compound of Quis. Note.
		Quicquid.				Quicquid.				Quaqua.		

where note that Quid is always a Substantive of the Neuter gender.

These Ue, Meus, tuus, suus, noster and vester, are The third declension, and be declined like nouns of the third declension, in this table.

An Introduction of the

Singulariter	{	N. Meus, mea, meum.	}	Pluraliter	{	Nqm. mei, mea, mea.
		Gen. mei, mea, mei.				Gen. meorum, mearum,
		Dat. meo, mea, meo.				Dat. meis. (meorum.
		A. meum, meam, meum.				Accus. meos, meas, mea.
		Voc. mi, mea, meum.				Voc. mei, mea, mea.
		Ab. meo, mea, meo.				Ablativo meis.

The
fourth
declen-
sion.

So is Noster declined, and Tuus, suus, vester; saving that these three last do lack the Vocative case.

Nostros, Vestros, and this Pronoun Cuius, be of the fourth declension and be thus declined.

Singulariter	{	No. hic & hac nostras & hoc nostrate.	}	Pluraliter	{	N. hi & ha nostrates, & hac nostratia.
		Gen. huius nostratis.				Gen. horum, harum & horum nostratium,
		Dat. huic nostrati.				Dat. his nostratibus.
		A. hunc & hanc nostra- tem & hoc nostrate.				Acc. hos & has nostrates & hac nostratia.
		Vocat. o nostras & o nostrate.				Vocat. o nostrates & o nostratia.
		Ab. ab hoc, hac & hoc nostrate vel nostrati.				Ab. ab his nostratibus.

Note.

Here is to be noted, that Nostros, Vestros, and this Pronoun Cuius be called Gentiles, because they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Persons.

Persons
three.

The first person speaketh of himself; as, Ego I, Nos We.

The second person is spoken to: as, Tu, Thou: Vos, Ye. And of this person is also every Vocative case.

The third person is spoken of; as, Ille, He: Illi, They. And therefore all Pronouns, Pronouns and Participles be of the third person.

Eight parts of Speech.

OF A VERB.

A Verb is a part of speech, declined with A Verb. mood and tense, and betokeneth doing, as, Amo, *I love*: or suffering, as, Amor, *I am loved*: or being, as, Sum, *I am*.

Of Verbs such as have persons, be called **Personals**: as, Ego amo, Tu amas. And such as have no persons, be called **Impersonals**: as, Tacet, *it irketh*. Oportet, *it behooveth*.

Of Verbs Personals there be five kinds, Active, Verbs Passive, Neuter, Deponent and Commune. personals.

A Verb Active endeth in o, and betokeneth to do: as, Amo, *I love*, and by putting to r, it may be a Passive: as, Amor. Active.

A Verb Passive endeth in or, and betokeneth to suffer: as, Amor, *I am loved*, and by putting away r, it may be an Active: as, Amo. Passive.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot take r, to make him a Passive: as, Curro, *I run*. Sum, *I am*. And it is Englished sometime Actively: as, Curro, *I run*, and sometime Passively: as, Aegroto, *I am sick*. Neuter.

A Verb Deponent endeth in r, like a Passive, and yet in signification is but either Active: as, Loquor verbum, *I speak a Word*, or Neuter: as, Glorior, *I boast*. Depon. neut.

A Verb Commune endeth in r, and yet in signification is both Active and Passive: as, Osculor te, *I kiss thee*. Osculor à te, *I am kissed of thee*. Common.

An Introduction of the

MOODS.

Moods
are,

There be six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indica-
tive.

The Indicative Mood sheweth a reason true or false: as, Ego amo, I love. Or else asketh a question; as, Amas tu? Doest thou love?

Impera-
tive.

The Imperative biddeth or commandeth: as, Ama, Love thou.

Optative.

The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God, I pray God, or God grant*: as, Utinam amem, I pray God I love: and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Poten-
tial.

The Potential mood is known by these signs, *May, can, might, would, should, could or ought*: as, Amem, I may or can love: without an Adverb joyned with him.

Subjun-
ctive.

The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as, Cum amarem, when I loved. And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth upon another Verb in the same sentence, either going before or coming after: as, Cum amarem, eram miser, when I loved, I was a wretch.

Infini-
tive.

The Infinitive mood signifieth to do, to suffer, or to be: and hath neither number, nor person, nor Nominative case before him: and is known commonly by this sign *To*, as, Amare, To love. Also when two Verbs come together without any Nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood: as, Cupio discere, I desire to learn.

GERUNDS.

B Eight parts of Speech.

GERUNDS.

There be moreover belonging to the Infinitive mood of Verbs, certain voices called Gerunds, ending in di, do, and dum: which have both the active and passive signification: as, Amandi, of loving, or of being loved. Amando, in loving, or in being loved. Amandum, to love, or to be loved.

Gerunds
three: di,
do, dum.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb active: as, Eo amatum, I go to love. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passive: as, Difficilis amatu, Hard to be loved.

Supines
two: in
um & u.

TENSES.

There be five tenses or Times: the Present Tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, I love.

Present
tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, Amabam, I loved or did love.

Preter-
imper-
fect.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign Have: as, Amavi, I have loved.

Preter-
perfect.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign Had: as, Amaveram, I had loved.

Preter-
pluper-
fect.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign shall or will: as, Amabo, I shall or will love.

Future.

PER.

An Introduction of the

P E R S O N S.

Persons
three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, I love. Tu amas, Thou lovest. Ille amat, He loveth. Pluraliter, Nos amamus, We love. Vos amatis, Ye love. Illi amant, They love.

C O N J U G A T I O N S.

Conju-
gations
four.

Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long, before re and ris: as, Amare, amaris.

The second Conjugation hath e long, before re and ris: as, Docere, doceris.

The third Conjugation hath e short, before re and ris: as, Legere, legeris.

The fourth Conjugation hath i long, before re and ris: as, Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after these examples.

A Mo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus.

To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, docti: docens, docturus.

To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lecti: legens, lecturus.

To read.

Audio, audis, audiui, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus.

To hear.

Indica:

Eight parts of Speech.

Indicative Mood, Present

Tense singular,

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love.
or, do love. doest love. doth love. or, do love. do love, do love.

Amo, amas, amat. Doceo, doces, docet. Lego, legis, legit. Audio, audis, audit. **Plurals.** Amamus, amatis, amant. Docemus, docetis, docent. Legimus, legitis, legunt. Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tense singular. Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam, **bas, bat. Plur. bamus, batis, audi-**

Preterperfect tense singular. Amavi, Docui, Legi, Audi, **I have loved, I have taught, I have read, I have heard.**

Preterpluperfect tense singular. Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram, **had loved, had taught, had read, had heard.**

Future tense singular. Amabo, Docebo, Legam, Audiam, **I shall or will love, I shall or will teach, I shall or will read, I shall or will hear.**

Imper-

An Introduction of the

Imperative Mood.

Love Love he, or Love we, or Love Love they, or
thou. let him love. *let us love.* *ye.* let them love.

Present tense sing- ular.	Ama, amet,	Pl. amemus.	{	amate, ament,
	amato: amato.			amatote: amanto.
	Doce, doceat,	Pl. doceamus.	{	docete, doceant,
	doceto: doceto.			docetote: docento.
	Lege, legat,	Pl. legamus.	{	legite, legant,
	legito: legito.			legitote: legunto.
	Audi, audiat,	Pl. audiamus.	{	audite, audiant,
	audito: audito.			audisote: audianto.

Optative Mood.

God grant I love.

Present tense sing- ular.	Amem, ames, amet.	Pl. utin. amemus, ametis, ament.
	Doceam,	{ as, at. Plur. utin. amus, atis, ant.
	Legam,	
Present tense sing- ular.	Audiam,	{ <i>Would God I loved, or did love.</i>
	Amarem,	
	Docerem,	
Present tense sing- ular.	Legerem,	{ res, ret. Plur. utin. remus, retis, rent.
	Audirem,	
	Amaverim,	
Docuerim,		
Legerim,	{ ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.	
Audiverim,		
Amavissim,		{ <i>Would God I had loved.</i>
Docuissim,		
Legerissim,	{ ses, set. Pl. utin. semus, setis, sent.	
Audivissim,		
Amavero,		{ <i>God grant I shall or will love hereafter.</i>
Docuero,		
Legero,	{ ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.	
Audivero,		

Poten-

Eight parts of Speech

Potential Mood.

I may or can love.

Present tense sing. { Amem, ames, amet. *Plur. amemus, ametis, ament.*
 Doccam, { as, at. *Plur. amas, atis, ant.*
 Legam, {
 Audiam, {

Preterimperfect tense sing. { Amarem, { *I might, would, should, ought or could*
 Docerem, { res, ret. *Plur. retus, retis, ret.*
 Legerem, {
 Audirem, {

Preterperfect tense singular. { Amaverim, { *I might, would, should or ought*
 Docuerim, { ris, rit. *Plur. rimus, ritis, rit.*
 Legerim, {
 Audiverim, {

Preterpluperfect tense sing. { Amavissem, { *I might, would, should or ought*
 Docuisssem, { res, ret. *Plur. retus, retis, ret.*
 Legissem, {
 Audivissem, {

Future tense sing. { Amavero, { *I may or can love hereafter*
 Docuero, { ris, rit. *Plur. rimus, ritis, rit.*
 Legero, {
 Audivero, {

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense sing. { Amem, amas, amet. *Plur. amemus, ametis, ament.*
 Doccam, { as, at. *Plur. amas, atis, ant.*
 Legam, {
 Audiam, {

Preter-

An Introduction of the

<i>Preterperfect singular.</i>	Amarem, Docerem, Legerem,	<i>When I loved or did love.</i>
<i>Cum</i>	Audirem,	<i>res, ret. Plu. Cum remus, retis, rent.</i>
<i>Preterperfect tense singular.</i>	Amaverim, Docuerim, Legerim,	<i>When I have loved.</i>
<i>Cum</i>	Audiverim,	<i>ris, rit. Pl. cum rimus, ritis, rint.</i>
<i>Preterpluperfect tense singular.</i>	Amavissem, Docuisssem, Legissem,	<i>When I had loved.</i>
<i>Cum</i>	Audivissem,	<i>ses, set. P. cum semus, setis, sent.</i>
<i>Future tense singular.</i>	Amavero, Docuero,	<i>When I shall or will love.</i>
<i>Cum</i>	Legero, Audivero,	<i>ris, rit. Pl. cum rimus, ritis, rint.</i>

Infinitive Mood.

<i>Amare,</i>	<i>to</i>	<i>Love.</i>
<i>Docere,</i>		<i>Teach.</i>
<i>Legere,</i>		<i>Read.</i>
<i>Audire,</i>		<i>Hear.</i>
<i>Amavisse,</i>	<i>To have</i>	<i>Loved.</i>
<i>Docuisse,</i>	<i>or had</i>	<i>taught.</i>
<i>Legisse,</i>		<i>Read.</i>
<i>Audivisse,</i>		<i>Heard.</i>
<i>Amaturum,</i>	<i>esse, to</i>	<i>love,</i>
<i>Docturum,</i>		<i>teach,</i>
<i>Lecturum,</i>		<i>read,</i>
<i>Auditorum,</i>		<i>hear,</i>
<i>Amandi, of loving,</i>	<i>do, in loving,</i>	<i>dum, to love,</i>
<i>Docendi, of teaching,</i>	<i>do, in teaching,</i>	<i>dum, to teach.</i>
<i>Legendi, of reading,</i>	<i>do, in reading,</i>	<i>dum, to read.</i>
<i>Audiendi, of hearing,</i>	<i>do, in hearing,</i>	<i>dum, to hear.</i>

Supines.

Syllables. { Amatum, } Co { Amari, } Co { Amari, }
 { Doctum, } { teach, } { Docti, } { be } { taught, }
 { Lectum, } { read, } { Lecti, } { be } { read, }
 { Audium, } { hear, } { Auditi, } { be } { heard. }

A Participle of the present tense. { Amans, loving.
 { Docens, teaching.
 { Legens, reading.
 { Audiens, hearing.

The Participle of the first future tense. { Amaturus, to love or about to love.
 { Docturus, to teach or about to teach.
 { Lecturus, to read or about to read.
 { Auditorus, to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in or for singular and plural tenses lacking in all such Verbs we learn to decline this Verb, Sum, in the following.

Sum, es, fui, esse, futurus. To be.

Indicative Mood

Present tense singular. { Sum, I am : es, est. Plural, Sumus, estis, sunt.
Preterimperfect tense sin. { Eram, I was : eras, erat. Plural, eratis, erant.
Preterperfect tense singular. { Fui, I have been : fuisti, fuit. Plural, fuistis, fuerant vel fuere.
Preterpluperfect tense sin. { Fueram, I had been : fueras, fuerat. Plural, fueramus, fueratis, fuerant.
Future tense singular. { Ero, I shall or will be : eris, erit. Plural, erimus, eritis, erunt.

Introduction of the Imperative Mood.

Pres. { *Sb.* { *1st* { *Sit,* { *Sitis,* { *Sint,*
Pres. { *Es,* { *2nd* { *Este,* { *Estote,* { *Sunto.*
Pres. { *Esto.* { *3rd* { *Esto.* { *Plu. Sinitus,*

Optative Mood.

Pres. tense { *Sim,* I pray God I be : *sis, sit. Plur. utinam*
Pres. tense { *simus, sitis, sint.*
Pres. tense { *Essem,* I would God I was : *esses, esset. Plur.*
Pres. tense { *essemus, essetis, essent.*
Pres. tense { *Fuerim,* I pray God I have been : *fueris,*
Pres. tense { *fuerit. Plur. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.*
Pres. tense { *Fuissem,* I would God I had been : *fuisset, Plur. utin. fuissetis, fuissent.*
Pres. tense { *Fuero,* God grant I be hereafter : *fueris, fu-*
Pres. tense { *erit. Plur. utin. fuerimus, fueritis, fuerint.*

Potential Mood.

Pres. tense { *Sim,* I may or can be : *sis, sit. Plur. simus,*
Pres. tense { *simus, sitis, sint.*
Pres. tense { *Essem,* I might or could be : *esses, esset. Plur.*
Pres. tense { *essemus, essetis, essent.*
Pres. tense { *Fuerim,* I might, could, should, or ought to
Pres. tense { *have been : fueris, fuerit. Plur. fuerimus, fue-*
Pres. tense { *ritis, fuerint.*
Pres. tense { *Fuissem,* I might, could, should, or ought
Pres. tense { *to have been : fuisset, Plur. fuissetis, fuissent.*
Pres. tense { *Fuero,* I may or can be hereafter : *fueris, fu-*
Pres. tense { *erit. Plur. fuerimus, fueritis, fuerint.*

Subjunctive

Eight parts of Speech.

Subjunctive Mood.

Present tense singul. cum	{	Sim, when I am: sis, sit. Plural. Cum simus,
Preterimperfect tense singul. cum		sitis, sint.
Preterperfect tense singul. cum	{	Essem, when I was: esses, esset. Plur. cum
		essemus, essetis, essent.
Preterperfect tense singul. cum	{	Fuerim, when I have been: fueris, fuerit.
		Plur. cum fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluper- fect tense sin- gul. cum	{	Fuissem, when I had been: fuisses, fuisset.
		Plur. cum fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singul. cum	{	Fuero, when I shall or will be: fueris, fuerit.
		Plur. cum fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and preterimperfect tense.	{	Esse, To be.	{	Preterperfect and preterpluper- fect tense.	{	Fuisse,	{	to have or had been.
Future tense.								

[Fore vel futurum esse, To be hereafter.

Verbs in or of the four Conjugations be
declined after these examples.

A Mor, amaris vel amare, amatus sum vel fui, amari, am-
tus, amandus. To be loved.
Docet, docetis vel docere, doctus sum vel fui, doceri, docen-
dus. To be taught.
Legor, legaris vel legere, lectus sum vel fui, legi, lectus, le-
gendus. To be read.
Audior, audiris vel audire, auditus sum vel fui, audiri, audien-
dus. To be heard.

An Introduction of the

Indicative Mood.

I am loved.

<i>Present tense sing.</i>	Amor, amaris vel amare, amatur.	<i>Pluraliter</i>	{	mur, mini, ntur. untur.
	Doceor, doceris vel docere, docetur.			
	Legor, legeris vel legere, legitur.			
<i>Preterimperfect tense singular.</i>	Audior, audiris vel audire, auditur.	<i>I was loved.</i>	{	baris vel bare, batur, bamini, bantur.
	Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar,			
	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,			
<i>Preterperfect tense singular.</i>	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	<i>I have been loved</i>	{	tus es vel fuisti, tus est vel fuit. Plu. ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.
	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,			
	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,			
<i>Preterpluperf. tense singular.</i>	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	<i>I had been loved</i>	{	tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. Plu. ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.
	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,			
	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,			
<i>Future tense sing.</i>	Amabor, Docebor, Legar, Audiar,	<i>I shall or will be loved.</i>	{	beris vel bere, itur. Pl. bimur, imini, untur. eris vel ere, etur. Plu. emur, emini, entur.
	Amabor, Docebor, Legar, Audiar,			
	Amabor, Docebor, Legar, Audiar,			

Imperative Mood.

	Be thou loved.	Let him be loved.	Let us be loved.	Be ye loved.	Let them be loved.
<i>Present tense singular.</i>	Amare, ametur, amator: amator.	Plu. ame-	mur.	Amamini, amentur, amaminor: amantor.	
	Docere, doceatur, docetor: docetor.	Pl. doce-	mur.	Docemini, doceantur, doceminor: docentor.	
	Legere, legatur, legitor: legitor.	Plu. lega-	mur.	Legimini, legantur, legiminor: legantor.	
	Audire, audiat, auditor: auditor.	Pl. audia-	mur.	Audimini, audiantur, audiminor: audintor.	

Optative

Eight parts of Speech.

Optative Mood.

God grant I be loved.

Present tense sin- gular, Utinam Preterim- perfect ten- singular, utinam	{	Amer, eris vel ere, etur. <i>Pl. uti. Etur, emini, conu-</i>	{
		Docear,	
		Legar,	
		Audiar,	
	{	aris vel are, atur. <i>Plu. uti. amur, amini,</i>	{
		Amarer,	
		Docerer,	
		Legerer,	
	{	renis vel ree, retur. <i>Pl. uti. remur, remini,</i>	{
		Audirer,	

Would God I were loved.

I pray God I have been loved.

Preterper- fect tense singular, utinam	{	Amatus,	{
		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	
	{	sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sis vel	{
		fuerit. <i>Plur. utinam ti simus vel fuer-</i>	
		mus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fue-	
		rint.	

Would God I had been loved.

Preterplu- perfect tense singular, utinam	{	Amatus,	{
		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	
	{	essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tu	{
		esset vel fuisset. <i>Plur. utinam ti es-</i>	
		mus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis,	
		ti essent vel fuissent.	

God grant I be loved hereafter.

Future tense sin- gular, utinam	{	Amatus,	{
		Doctus,	
		Lectus,	
		Auditus,	
	{	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tu eris	{
		vel fuerit. <i>Plur. utinam ti erimus vel</i>	
		fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti eritis	
		vel fuerint.	

Potential Mood.

I may or can be loved.

Present tense sin- gular,	{	Amer, eris vel ere, etur. <i>Plur. Etur, emini, conu-</i>	{
		Docear,	
		Legar,	
		Audiar,	
	{	aris vel are, atur. <i>Plur. amur, amini, conu-</i>	{
		Amarer,	
		Docerer,	
		Legerer,	

An Introduction of the

Preterim-
perfect
tense sin-
gular.

{ Amarer,
Docerer,
Legerer,
Audirer,

I would, should, or ought to be loved.

raris vel rere, retur. Plu. remur, remin,
(rentur.

I would, should, or ought to have been loved.

Preter-
perfect
tense sin-
gular.

{ Amatus,
Doctus,
Lectus,
Auditus,

sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit
vel fuerit. Plu. ti simus vel fuerimus,
ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

I would, should, or ought to had been loved.

Preterplu-
perfect
tense sin-
gular.

{ Amatus,
Doctus,
Lectus,
Auditus,

essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus
esset vel fuisset. Plu. ti essemus vel fu-
issemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent
vel fuissent.

I may or can be loved hereafter.

Future
tense sin-
gular.

{ Amatus,
Doctus,
Lectus,
Auditus,

ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit
vel fuerit. Plu. ti erimus vel fuerimus,
ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present
tense sin-
gular.

{ Amer, eris vel ere, etur. Plu. cum emur, amini, entur.
(amur.
Docer, aris vel are, atur. Plu. cum amur, amini,
Legar, aris vel are, atur. Plu. cum amur, amini,
Audiar,

When I was loved.

Preterim-
perfect ten.
singular.

{ Amarer,
Docerer,
Legerer,
Audirer,

raris vel rere, retur. Plu. cum remur,
(remini, rentur,

When I have been loved.

Preterper-
fect tense
singular.

{ Amatus,
Doctus,
Lectus,
Auditus,

sum vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit
vel fuerit. Plu. cum ti simus vel fuerimus,
ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Cum

an 24 & Preterplu

Eight parts of Speech.

When I had been loved.

Preterplu-
perfect ten.
singular. { Amatus,
Doctus,
Lectus,
Cum Auditus, } *essem vel fuisset, tus esses vel fuisset, P. cum ti essemus, vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis.*

Future
tense sin-
gular. { Amatus,
Doctus,
Lectus,
Cum Auditus, } *When I shall or will be loved.*
ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. P. cum ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood,

Present
and Pro-
terimper-
fect tense. { Amari,
Doceri,
Legi,
Audiri, } *Amari.*
To be { *Caught.*
Read.
Heard.

Preterperf.
tense and
preterplu-
perf. tense. { Amatum,
Doctum,
Lectum,
Auditum, } *To have or had been loved.*
esse vel fuisse.

Future
tense. { Amatum iri, vel amandum esse,
Doctum iri, vel docendum esse,
Lectum iri, vel legendum esse,
Auditum iri, vel audiendum esse, } { *Amari.*
Caught.
Read.
Heard.

A participle
of the pre-
terperfect
tense. { Amatus,
Doctus,
Lectus,
Auditus, } *Amari.*
Caught.
Read.
Heard.

A participle
of the fu-
ture in
Dus, { Amandus,
Docendus,
Legendus,
Audendus, } *To be* { *Amari.*
Caught.
Read.
Heard.

An Introduction of the

Of certain Verbs going out of Rule.

which are declined and formed
in manner following.

Possim, potes, potui, posse, potens. *To may or can.*
Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volen-
dum: supinis caret: volens. *To will, or to be willing.*
Nolo, nonvis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, no-
lendum: supinis caret, nolens. *To nill or to be un-*
willing.

Male, mayis, malui, malle: malendi, malendo, ma-
lendum: supinis caret: malens. *To hate rather or*
to be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo,
edendum: esum esu, vel esum estu: edens, esurus vel
esurus. *To eat.*

Fio, sis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus
To be made or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum
latum, latu: ferens, laturus. *To bear or suffer.*

Feror, ferris vel ferre, laus sum vel fui, ferri: laus,
ferendus: *To be born or suffered.*

Indicative Mood.

Present tense singular.
Possim, potes, potest.
Volo, vis, vult.
Nolo, nonvis, nonvult.
Malo, mavis, mavult. (est.
Edo, edis vel es, edit vel
Fio, sis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre,
fertur.

Pluralis.
Possimus, potestis, possunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, nonvultis, nolunt.
Malumus, mavultis, malunt.
Edimus, editis vel estis, edunt.
Fiquis, fitis, fiunt.
Ferimus, ferris, ferunt.
Ferimur, ferimini, ferun-
tur.

Proterim.

Eight parts of Speech.

*Preterim-
perfect
tense sin-
gular.*

Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Flebam,
Ferebam,

as, et.

Plural. amas, atis, amat

Ferebar, baris vel bare, batur. *Plur. batur, bantur.*

*Preterper-
fect tense
singular.*

Potui,
Volui,
Nolui,

Malui,
Edi,
Tuli,

Plur. sumus, estis, erunt

sum vel fui, es vel fuisti, natus vel fuit.
Plur. ti sumas vel fuimus, ti essis vel fuistis,
ti sunt, fuerunt vel fuere.

*Preterpla-
perfect
tense sin-
gular.*

Potueram,
Volueram,
Nolueram,

Malueram,
Ederam,
Tuleram,

Plur. erant, eratis, fuerant

Factus
Latus
erant vel fueram, tus erat vel fueras
tus erat vel fueras. *Plur. ti eratis vel fueratis,*
ti eratis vel fueratis, erant vel fuerant.

*Future
tense sin-
gular.*

Potero, eris, erit.
Volam,
Nolam,
Malam,

Edam,
Fiam,
Feram,

Plur. eritis, erunt

Ferar, fereris vel ferere, feretur. *Plur. feremini, ferentur.*

Possim, Volo, Malo, habe no Imperatoris

G

Impe

An Introduction of the Imperative Mood.

		Noll, nolito. <i>Pluraliter</i> Nolite, nolitote.	
Present tense Imperative	Es, esto:	edat,	edite, este,
	ede,	esto,	edote,
	edito:	edito:	editote:
	Fito tu:	Fiat,	Fite,
		Fito:	fitote:
	Fer,	Ferat,	Ferte,
	ferto:	ferto:	fertote:
	Ferre,	Feratur,	Ferimini,
	feror:	feror:	ferimini:

		Optative Mood.	
Present tense Imperative	Possim,	Nolim,	is, it. <i>Plur. utinam</i> intus,
	Velim	Malim,	itis, int.
	Edam,		
	Fiam,	as, at. <i>Plur. utinam</i> amus, atis, ant.	
	Feram,		
	Ferar, raris vel rare, ratur.	<i>Pl. ut. amur, amini, antur.</i>	
	Possim,	Ederim	
	Vellem,	vel effem	es, et. <i>Plur. utinam</i> emus,
	Nollem,	Fierem,	etis, ent.
	Mallem,	Ferrem,	
	Ferar, reris vel rere, retur.	<i>Pl. ut. remur, remini, rentur.</i>	
	Potuerim,	Maluerim,	ris, rit. <i>Pluraliter uti-</i>
	Voluerim,	Ederim,	nam rimus, ritis,
	Noluerim,	Tulerim,	sunt.
	Factus	sum vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit	
	Latus	vel fuerit. <i>Pl. uti sumus vel fuerimus,</i>	
		ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.	
	Potuissem,	Maluissem,	ses, set. <i>Plur. utinam</i>
	Voluissem,	Edissem,	fermus, setis, sent.
	Noluissem,	Tulissem,	
		essem vel fuisset, tus esses vel fuisses,	
	Factus	tus esset vel fuisset. <i>Plur. uti. ti esse-</i>	
	Latus	mus vel fuissetis, ti essetis vel fu-	
		issetis, ti essent vel fuissent.	

Eight parts of the Verb

Future
tense sin-
gular.

Utiuntur
Canon

Potero,
Volero,
Nolero.

Maleto,
Edo,
Tulero.

eris, ris. Facis, scis.
cibus, sis, ris.

ero vel fuero, tu eris vel fueris, tu eris
vel fueris. Placet, ti eris vel fueris,
ti eris vel fueris, ti eris vel fueris.

optative potential

The Potential and the Optative form be formed
like the Imperative in voice, and do differ only in signifi-
cation and sign of the mood.

Subjunctive Infinitive Mood.

Present
tense and
Preterim-
perf. tense

Posse,
Velle,
Nolle,
Malle,
Edere vel esse,
Ferre,
Fieri,
Ferre.

Preterim-
perf. tense.

Potuisse.
Voluisse.
Noluisse.
Maluisse.
Edisse.
Tulisse.
Factum esse vel fieri.
Latum esse vel fieri.

Future
tense.

Esurum esse. Factum iri, vel faciendum esse.
Laturum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

EO and QUEO make Eum and quidem in the Imper-
cerimperfect tense of the Indicative mood, and in
any quibo in the Imperfect tense of the Indicative
and tensis in the Imperfect tense of the Indicative
Conjugation.

Fandi, cundi, gundi, Qundi, pendi, gundi.

Of the Imperfect tense of the Indicative
mood, he formed the Imperfect tense of the
same mood; the Imperfect tense of the Imper-
fect tense; and the Future tense of the Imper-
fect tense, the Imperfect tense, and the Imper-
fect tense of the Imperfect tense, and the
Imperfect tense of the Imperfect tense, and the
Imperfect tense of the Imperfect tense.

Amavi,

An Introduction of the

Amavi, are tobato, Amaveram, amaverim, amavero,
by changing i into e: and Amavilem, amaville,
having i still.

Delectari is declined throughout all persons
and tenses in the voice of the third person singu-
lar only: as, Delectat, delectabat, delectavit, delecta-
verat, delectabit. Deceat, decebat, deceat, decebat, dece-
bit, decere. Studetur, studebatur, studium est vel fuit,
studium erat vel fuerat, studetur, &c.

And they have comparatives before their English,
this sign is: as, It delighteth, Delectat. It becometh
not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of speech, derived of
a Verb, and taketh part of a Noun, as
Gender, Case and declensions: and part of
a Verb, as tense and signification, and
shares of both, as number and figure.

There be four kinds of Participles: one of the
present tense, another of the Preter tense; one
of the future in rus, and another of the future

in the present tense, hath his
signification in the present tense, and his in-
crease in the future. And it is
called the present tense of the Indi-
cative mood, by changing the last syllable into rs:
as, Amantem, amans. Audientem, audiens. Auxiliat-
em, auxilians. Potentem, potens.

A participle of the future in rus becometh
as, amaturus, future of the Indicative
voice: as, Amaturus, I love as above to love. And
it is formed of the latter Supine by putting to
rus: as, Docui, docturus.

A Participle of the Preter tense hath his Eng-
lish

Eight parts of Speech

118 ending in d, e, or s; ad, Lectus, magis, plus, and his words do not. E.g. ad, Amicus, Vilius, natus; and not for this, ad, Mortuus. But it is the case of the latter. Duplex, de gusting to s: ad, Lectus, lectus, except Mortuus.

3 Participle of the future is *amatus* betokeneth The second Future
to suffer like the infinitive *amare* of the Passive
voice: as, *Amandus, to be loved.* And it is formed of
the Genitive case of the Participle of the Pre-
sent tense by changing *amans* into *amatus*: as, *Amantis,*
amandus; *Legentis, legendus.* And it is also found to
have the signification of the Participle of the Pre-
sent tense: as, *Legentis veteribus proficit, in reading*
old Authors thou dost profit.

Of a verb Active, and of a verb Neuter, which have the Imperfect come two Participles, one of the Present tense, and another of the Future in rus: as of Amo cometh Amans, amaturus; of Curro, currens, cursurus.

Of a verb Passive whose Participle hath the same
 pines come two Participles: one of the Present
 tense, and another of the Future tense in this: as
 of Amor cometh Amatus, amandus.

Of a verb Dependent come the Participles. Of a
 one of the Principal parts, one of the ^{present} tenses
 and another of the Future in form of an Auxiliary
 cometh adjectives, adverbs, and nouns.

And if the verb Dependat is govern'd by Verba
factive call after him, it may come with a participle
in dus, as of Loquor, loquendus.

Of a verb **Commutare** come four Participles: Of a
as of largior cometh largiens, largiens, largians, lar-
giendus.

Participles of the present tense be declining like
 Young Nouns of the Declension: as, Nominati-
 tiyo hic, huc & hoc amans. Geniyo huius amantis,
 Datiyo huic amanti, &c.

Part(=)jective

An Introduction of the

Participles of other tenses be declined like
 Verbs. Participles of these others endings: as,
 Amantem, amantem, amantem. Amantem, amantem, amantem.
 Amantem, amantem, amantem.

OF AN ADVERB.

A

An Adverb is a part of speech join-
 ed to the Verbs, to declare their
 signification.

Adverbs some be of time: as,
 Hodie, cras, heri, perendie, olim,
 aliquando, nuper, quando.

Place: as, Ubi, ibi, hic, illic, illis, ibi,
 foris.

Number: as, Semel, bis, ter, quater, ite-
 rum.

Order: as, Inde, deinde, denique, postre-
 mo.

Reasoning, or doubting: as, Cur, quare, unde,
 quorum, num, nunquid.

Calling: as, Hec, o, eodum.

Following: as, Certe, ne, profecto, sane,
 scilicet, licet, etiam.

Denying: as, Non, haud, minime, neu-
 quam, nequaquam.

Swearing: as, Pol, adeo, hercle, medius-
 fidius.

Exhorting: as, Eia, age, agere, agendum.

Flattering: as, Sodes, amabo.

Forbidding: as, Ne.

Wishing: as, Utinam, si, o si, o.

Gathering together: as, Simul, una, pariter,
 non modo, non solum.

Parting: as, Scorsim, sigillatim, vicatim.

Some

Eight parts of Speech.

Choosing: as, Potius, Imo.
A thing not finished: as, Penè, fere, propè,
 vix, modò, non.
Shewing: as, En, ecce.
Doubting: as, Forlan, forsit, fortassis, fortasse.
Chance: as, Fortè, fortuito.
Likeness: as, Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam,
 velut.
Quality: as, Benè, malè, doctè, fortitèr.
Quantity: as, Multum, parum, minimum,
 paululum, plurimum.
Comparison: as, Tam, quàm, magis, minus,
 maximè.

Certain Verbs be compared: as, Doctè, do-
 ctius, doctissimè. Fortitèr, fortius, fortissimè. Propè,
 propius, proximè.

**Also the voices of Prepositions, if they be set
 alone, not having any casual word to serve unto
 joined with them, be not Prepositions, but are
 changed into Verbs:** as, Qui antè non cavet,
 post dolebit. He that bewareth not afore shall be
 sorry afterward. Coràm laudare, & clam vituperare,
 inhonestum est. In presence to commend one, and
 behind the back to dispraise, is an dishonest point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of speech, that joyneth
 words and sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives: as, Et,
 que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Disjunctives: as, Aut, ve, vel, seu, sive.
Discretives: as, Sed, quidem, autem,
 verò, at, atque.
Causals: as, Nam, namque, quia, quoniam,
 quia, quia, ut, quòd, quia, quoniam, and
 quando set for quoniam.

Some

An Introduction of the

Conditionals: *as, Si, fin, modo, dum, dummodo.*

Exceptives: *as, Ni, nisi, quin, alloquin, praterquam.*

Interrogatives: *as, Ne, an, utrum, necne, anme, nonne.*

Some be

Illatives: *as, Ergo, ideo, igitur, quare, itaque, proin.*

Overlatives: *as, Etsi, quanquam, quamvis, licet, etsi.*

Redditives to the same: *as, Tamen, at-tamen.*

Comparatives: *as, Quam, ac, atque.*

Diminutives: *as, Saltem, vel.*

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Proposition: *as, Ad patrem;* or else in Composition: *as, Indoctus.*

These Prepositions following serve to

the Accusative case.

Ad, To.	Adversus,	}	Against.
Apud, At.	Adversum.		
Ante, Before.	Extra, Without.	}	
Cis, On this side.	Intra, Within.		
Citra, Beyond.	Inter, Between.	}	
Circum, About.	Infra, Beneath.		
Circa, Against.	Juxta, Beside, or nigh to.	}	
Contra, Against.	Ob, For.		
Erga, Towards.			

Pont

Pone, Behind.	Ultra, Beyond.
Per, By or through.	Præter, Beside.
Prope, Nigh.	Supra, Above.
Propter, For.	Circiter, About.
Secundum, } After.	Usque, Until.
Post,	Secus, By.
Trans, On the further	Versus, Towards.
Side.	Pene, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual word: as, Londinum versus, towards London. And likewise may Pene be set also.

These Prepositions following serve to the

Ablative case.

A, ab, abs, From or fro.	Pro, For.
Cum, With.	Præ, Before, or in com- parison.
Coram, Before, or in presence.	Palam, Openly.
Clam, Privily.	Sine, } Without.
De, } Of or fro.	Abque, }
E, }	Tenus, Until, or up to.
Ex, }	

Where note that if the casual word joined with Tenus, be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as, Annuum tenus, Up to the Year. Genium tenus, Up to the kind.

Note also that the voices of Prepositions be not set alone without their casual words, as most Prepositions, but are changed into Adverbs, as is aforesaid in the Adverbs.

An Introduction of the These Prepositions following serve to both cases.

In with this sign To, to the Accusative case: as,
In urbem, Into the City. In without this sign To,
to the Dative case: as, In te spes est, My hope is
in thee. Sub noctem, A little before night.
Sub iudice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

An Interjection is a part of
speech which betokeneth a sud-
den passion of the mind under
an imperfect voice.

Some are of Mirth: as, Evax,
vah.

Some are of Sorrow: as, Heu, heu.

Dread: as, Ah.

Rebelling: as, Pape.

Disdaining: as, Heu, vah.

Shunning: as, Away.

Blasting: as, Euge.

Scorning: as, Hui.

Exclamation: as, Proh Deum atque hominum
fidem.

Cursing: as, Vx, malum.

Laughing: as, Ha, ha, ha.

Calling: as, Eho, ho, io.

Silence: as, Au. And such others.

THE CONCORDS of Latin Speech.

In the due joining of words in construction, it is to be understood, that in Latin speech there be three Concord. The first betwixt the Nominative case and the Verb. The second betwixt the Substantive and the Adjective. The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latin, look out the Principal Verb. If there be more verbs than one in a sentence, the first is the principal verb; except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, that, whom, which, or a Conjunction: as, *ut*, *tho*; *cum*, *when*; *si*, *if*; and such others. When ye have found the Verb, ask this question, who? or what? and the word that answers to the question shall be the Nominative case to the Verb: except it be a Verb Impersonal, which will have no Nominative case. And the Nominative shall, in making and construing Latin, be set before the Verb, except a question be asked, and then the Nominative is set after the Verb, or after the sign of the Verb: as, *Amas tu*? Lovest thou? *Venitne Rex*? Doth the King come?

Likewise if the Verb be of the imperative mood: as, *Ama tu* Love thou. *Amato ille* Let him love. And sometime when this sign it or there cometh before the English of the Verb: as, *Est liber meus*,

An Introduction of the

verb, It is our book. ^b Venit ad me ^a quidam, There came one to me. And that usual word which cometh next after the verb, and answereth to the question *whom?* or *whence?* made by the verb shall commonly be the Accusative case; except the verb do properly govern another case after him, so be confirmed withal: ^b Stupis ^a placere ^b magistro, ^a utere ^b diligentia, ^a nec ^b sit tunc ^b cessator, ut ^b calcaribus ^a indigeas, If thou canst please thy master, use diligence, and be not slack, that thou shalt need spurs.

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, ^a Praceptor ^b legit, ^a vos verò ^b negligitis, The master readeth and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural, which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, ^a Ego & ^a tu ^b sumus in tuto, I and thou be in safeguard. ^a Tu & ^a Pater ^b periclitamini, Thou and thy father are in jeopardy. ^a Pater & ^a Praceptor ^b accerunt te, The father and the Master have sent for thee.

When a Verb cometh between two nominative cases of diverse numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, ^a Amantium ^b ira amoris ^b reintegrationis est, The falling out of lovers is the renewing of love. ^a Quid enim nisi ^a vota ^b superant? For what remaineth save only prayers? ^a Pectora percussit, ^a pectus quoque ^a robora ^b sunt, She strooke her breast, and her breast turned into oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause above-going, or else some member of a sentence may be the nominative

Eight parts of Speech.

nothing else to the world, and a little sugar, *Glaberrimum* est, *Carissimum* in the morning, is the most wholesome thing in the world. *Mulum scire vita* est jucundissima. To know much is the most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

When ye have an adjective, and this question on who, or what, and the word that answereth to the question, shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agrees with his substantive in case, gender and number. *Amicus certus in re incerta cernitur.* A friend certain in a doubtful matter. *Homo barba, a man bearded.* *Vir solentissimus.* A man of the most sober life. *Vir bonus.* A good man. *Mens barba.* A beard of a man.

Where note, that the Masculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many Substantives singular having a participle on copulative conjunction, and so be made adjective plural, which adjective shall agree with the Substantive to the masculine gender. *Vir & Regina beati.* The King and Queen are blessed.

The third Concord.

When ye have a Relative, and this question on who, or what, and the word that answereth to the question shall be the substantive to it.

The antecedent must be put before the relative, and in the same case, as the relative.

The relative agrees with his antecedent in gender, number, and person. *Vir sapiens qui parat futurum.* That man is wise, that foreseeth the things of to come.

An Introduction of the

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him; and then he shall be put in the neuter gender, and singular number: as, ^a In tempore veni, ^b quod omnium rerum est primum, I came in season which is the chiefest thing of all. But if the Relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, ^a In multum dormis, & ^b saepe potas, ^c quae ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often, both which things are nought for the body.

When this English that may be turned into this English which, it is a relative; otherwise it is a conjunction; which in Latin is called quod, or ut; and in making Latin it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive mood: as Gaudeo ^a quod tu bene vales: Gaudeo ^a te be. ^b valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo ^a ut tu ^b abeas: Jubeo ^a te ^b abire, I bid that thou go hence.

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, will have a relative plural, which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ^a Imperium & ^a dignitas ^b quae petisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yea, and in such a case, though the Substantives or Antecedents be of the masculine, or of the feminine gender, and in some of them of the neuter, yet may the Relative Relative be put in the neuter gender: as, ^a Arcus & ^a calami sunt ^b bona, The bow and arrows be good. ^a Arcus & ^a calami ^b quae sunt fracti, The bow and arrows which thou hast broken.

Eight parts of Speech.

When there cometh no nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb: as, *Miser est qui nummos admiratur*, Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him: as, *Felix quem faciunt aliena pericula cautum*, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the substantive to the adjective that is joined with, or that cometh after him: as, *Divitias amare non, quod omnium est scelerissimum*, Love not thou riches, which is the most beggarly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the rule of the Relative: as, *Quis, uter, qualem, quantus, quotus, &c.* which evermore come before the Verb like as the Relative doth: as, *Hei mihi, qualis erat! Talis erat, qualem nunquam vidi*.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the substantive mood that cometh after the Verb: as, *Quibus voluisti me gratias agere, egi*, What persons then wilt thou thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, *Quibus rebus adductus fecisti*, With what things moved thou wast?

Sometime of the Gerund: as, *Quae nunc non est narrandi locus*, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as, *Quem in locum deducta res sit, vides*, Whereunto the matter is now brought thou seest.

An Introduction of the

Sometime of the substantive that it both accord
with: as, *Senties qui vir sum*, Thou shalt perceive
what a fellow I am. Which is this manner of
speaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a noun Partitive or Distributive:
as, *Quarum rerum utram minus velim, non facile
possum existimare*. Of the which two things whe-
ther I would with less will have, I cannot easily
esteem.

Sometime it is put in the Genitive case, by rea-
son of a Substantive coming next after him: as,
Ego illum non novi, cuius causa hoc incipis, I know
him not for whose cause thou beginnest this matter.

Sometime it is otherwise governed of a noun
Substantive: as, *Omnia tibi dabuntur, quibus
opus habes*, All things shall be given thee which
thou hast need of.

Sometime of an Adverb: as, *Cui iterum ob
viam procedam, nondum statui*, Whom whether I will
go to meet much, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative case with this
sign than, and is governed of the comparative de-
gree coming after him: as, *Utere virtute, quam
nil est melius*, Use virtue, than the which no-
thing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put
in the ablative case absolute, as, *Quantus erat Ju-
lius Caesar, quo Imperatore, Romani primum Bri-
tanniam ingressi sunt*, How worthy a man was Ju-
lius Caesar, under whose conduct the Romans first
entered into Britain.

When it signifieth an instrument wherewith
a thing is to be done, it is put in the ablative case
as, *Forum habuit quo se occideret*, He had a knif
wherewith he would have slain himself.

When a Relative cometh between two Su-
bstantives of diverse genders, it may indifferently

Eight parts of Speech.

accord with either of them: as, ^a Avis, ^b quæ passer appellatur; or Avis, ^b qui ^a passer appellatur, The bird which is called a sparrow. Yea, though the Substantives be of others numbers also: as, Estne ea ^a Lutetia, ^b quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Or else, Estne ea Lutetia, ^b quos nos ^a Parisios dicimus?

Constructions of nouns Substantives.

When two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, ^a Facundia ^b Ciceronis, The eloquence of Cicero. ^a Opus ^b Virgilii, The work of Virgil. ^a Amator ^b studiorum, A lover of studies. ^a Dogma ^b Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as, ^a Pater meus ^a vir amat me, ^b puerum, My father being a man, loveth me a child. When the English of this word res is put with an adjective, we may put always res, and put the adjective in the neuter gender, like a Substantive: as, ^a Multa me impediunt, many things have lected me. And being so put it may be put Substantive to an Adjective: as, ^a Pauci res similes, A few things like unto these. ^a Nonnulla huiusmodi, Many things of like sort.

An Adjective in the neuter gender put alone without a Substantive, standeth for a Substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a Substantive: as, ^a Multum ^b lucri, Much gain. ^a Quantum ^b negotii? How much business? ^a Id ^b operis, That work.

Words importing indument of any quality or property, to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun Substantive, or a verb Substantive, may be put in the Ablative case, or in the

An Introduction of the

• **genitive:** as, ^a Puer ^b bona indolis, or ^a Puer ^b bonae indolis, **I** child of a good towardsness; ^a Puer ^b boni ingenii, or ^a Puer ^b bono ingenio, **I** child of a good wit.

Opus and **usus**, when they be Latin for need, require an **Ablative** case: as, ^a Opus est mihi tuo ^b iudicio, **I** have need of thy judgment. ^a Viginti ^b minis ^a usus est filio, **My** son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance or forgetting, and such other like, require a **genitive** case: as, ^a Cupidus ^b auri, **Covetous** of money. ^a Peritus ^b belli, **Expert** of war-fare. ^a Ignarus ^b omnium, **Ignorant** of all things. ^a Pavidus ^b animi, **Foils** of heart. ^a Dubius ^b mentis, **Doubtful** of mind. ^a Memor ^b praeteriti, **Mindful** of that is past. ^a Reus ^b furti, **Accused** of theft.

Nouns **Partitives** and certain **Interrogatives**, with certain nouns of number, require a **genitive** case: as, Aliquis, inter, noster, noster, nullus, solus, unus, medius, quinque, quisquis, quicunque, quidam, quis, for aliquis, or quis an **Interrogative**: as, Unus, duo, tres; primus, secundus, tertius, &c. as, ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Primus ^b omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a noun, pronoun or participle, and the same tense of a Verb, that the question is asked by: as, ^a Cujus est fundus? ^b Vicini. Quid ^a agitur in ludo literario? ^b Studetur. **Ex-**cept a question be asked by Cujus, ja, jam: as, ^a Cui est sententia? ^b Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, ^b Quanti ^a emisti librum? ^b Parvo. Or except I must answer by one of these possessives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, ^a Cujus est domus? ^b non vestra, sed ^b nostra.

Nouns

Eight parts of Speech.

Nouns of the comparative and the superlative degree, being put partitively, that is to say, having after them this english *of, or among*, require a genitive case; as, *Aurum mollior est sinistra*, Of the ear, the left is the softer. Cicero *Oratorum eloquentissimus*, Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the comparative degree, having *than* after them, do cause the word following to be the ablative case: as, *Erigidior glacie*, *Thou art colder than ice*. *Doctior multo*, *Better learned by a great deal*. *Uno pede altior*, *Higher by a foot*.

The Dative Case.

Adjectives that betoken pleasure or dislike, necessity or utility, and such like, require the dative case: as, *Labor est utilis corpori*, *Labor is profitable to the body*. *Aequalis Hectori*, *Equal to Hector*. *Idoneus bello*, *Fit for war*. *Jucundus omnibus*, *Pleasant to all persons*. *Parenti supplex*, *Suppliant to his father*. *Mihic propinquus*, *Proper to me*.

Likewise nouns and adjectives of the same signification in bilis, and participles in *dus*: as, *Flexilis*, *flexile*, *flexibilis*, *flexible*. *flendus omnibus*, *To be lamented of all men*. *Formidabilis*, *formidandus*, *hosti*, *To be feared of his enemy*.

The Accusative Case.

The measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after adjectives in the Accusative case, and sometime in the Ablative case: as, *Turris alta centum pedes*, *A tower an hundred foot high*. *Arbor lata tres digitos*, *A tree three fingers broad*. *Liber crassus tres pollices*, *vel tribus pollicibus*, *A book three inches thick*.

The

and the and do not

An Introduction of the

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenty or wanting, require an ablative case, and sometime a genitive: as, ^a Copiis ^a abundans. Crura ^b thymo ^a plera. ^a Vacuus ^b irā, ^{bb} irā, ab irā. Nulla epistola ^a inanis ^b re aliqua. ^a Ditissimus ^b agri. ^b Stultorum ^a plena sunt omnia. Quis nisi ^b mentis ^a inops, oblatum respuit aurum? ^a Integer ^b vitæ, ^b scelerisque ^a purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. ^a Expers ^b omnium. Corpus ^a inane ^b animæ.

These adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ablative case: as, ^a Dignus ^b honore. ^a Captus ^b oculis. ^b Virtute ^a præditus. ^b Paucis ^a contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may instead of an ablative case have an infinitive mood of a verb: as, ^a Dignus ^b laudari, Worthy to be praised. ^a Contentus in pace ^b vivere, content to live in peace.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be used when suffering or passion is signified: as, ^a Pars ^b tui. ^a Amor ^b mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester be used: as, ^a Ars ^b tua. ^a Imago ^b tua.

These genitive cases, Nostrum, vestrum, be used after distributives, partitives, comparatives, and superlatives: as, ^a Nemo ^b vestrum. ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Major ^b vestrum. ^a Maximus natu ^b nostrum.

Construction of the Verb: and

first with the Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain verbs passives: as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, ydeor, with other like, will have such case after

Eight parts of Speech.

after them, as they have before them: as, ^a Fama
^{aa} est ^b malum, Fame is an evil thing. ^a Malus Cul-
 turâ ^{aa} fit ^b bonus, an evil person by due ordering of
 governance is made good. ^a Croesus ^{aa} vocatur ^b di-
 ves, Croesus is called rich. ^a Horatius ^{aa} salutatur ^b Po-
 eta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo
^a re ^b divitem ^{aa} esse quam haberi, I had rather than
 wert rich indeed than so accounted.

Also verbs that betoken bodily moving, going,
 resting, or doing, which be properly called verbs
 of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo,
 bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other
 like, as they have before them a nominative case
 of the doer or sufferer, so may they have after
 them a nominative case of a noun or participle,
 declaring the manner or circumstance of the doing
 or suffering: as, ^a Incedo ^b claudus, I go lame.
^a Petrus ^{aa} dormit ^b securus, Peter sleepeth void of
 care. ^a Tu ^{aa} cubas ^b supinus, Thou liest in bed with
 the face upward. ^a Somnias ^b vigilans, Thou dream-
 est waking. ^a Studeo ^b stans, Study thou standing.
 And likewise in the accusative case: as, Non decet
^a quenquam ^{aa} meire ^b currentem, aut mandentem,
 It doth not become any man to piss running or
 eating.

And generally, when the word that goeth be-
 fore the verb, and the word that cometh after the
 verb belong both to one thing, that is to say, have
 respect either to other, or depend either of other,
 they shall be put both in one case, whether the verb
 be transitive or intransitive, of what kind soever
 the verb be: as, ^a Loquor ^b frequens, I speak often.
^a Taceo ^b multus, I hold my peace much. ^a Scribo e-
 pistolas ^b rarissimus, I write letters very seldom.
 Ne ^a assuescas ^{aa} bibere vinum ^b jejunos, Accustom not
 thy self to drink wine next thy heart, or not having
 eaten somewhat before.

An Introduction of the

The Genitive case

This verb *Sum*, when it betokeneth or importeth possession, owing of otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty or guise; it causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the Genitive case: as, *Hec vestis est patris*; This garment is my Father's. *Insuper est dicere, non putare*. It is the property of a fool to say I had not thought. *Extrema est dementia discere dediscenda*, It is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterwards be learned otherwise. *Orantis est nihil nisi celestia cogitare*; It is the duty of a man that is praying, his property to have mind on nothing but heavenly things. Precept that these *Adverbs*, *Mens*, thus, *hodie*, to day, *cras*, to morrow, *post*, after, and *prae*, before, shall in such manner of speaking be used in the Dominative case: as, *Hic codex est meus*, This book is mine. *Hec domus est vestra*, This house is yours. *Non est mentiri meum*; It is not my guise (or property) to lye. *Nostrium est iuramentum non inferre*; It is our parts not to do wrong. *Tuum est omnia iuxta pati*, It is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive case, betokening the value: as, *Parvi facit probitas*, Honesty is reckoned little worth. *Maxima penditur nobilitas*, Nobleness of birth is bet much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting or assailing, will have a Genitive case, of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case most commonly without a preposition: as, *Hic furti se allegat*, he saith he is admonit

Eight parts of Speech.

monuit me ^b errati, vel ^b errato. ^b De Pecunils repetundis ^a damnatus est.

Satago, misereor, miseresco, require ^a Genitive case: as, ^b Rerum suarum ^a satagit. ^a Miserere ^b mei Deus.

Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini, will have a Genitive, or an Accusative case: as, ^a Reminiscor ^b historiae. ^a Obliviscor ^b calamitatis. ^a Recordor ^b pueritiam. ^a Obliviscor ^b lectionem. ^a Memini ^b tui, vel ^b te, I remember thee. ^a Memini ^b de te, I speak of thee. ^a Egeo, or ^a indigeo ^b tui, vel ^b te, I have need of thee. ^a Potior ^b urbis, I conquer the City. ^a Potior ^b voto, I obtain my desire.

The Dative case.

All manner of verbs put acquisitively that is to say, with these tokens to or for after them, will have a dative case: as, Non ^b omnibus ^a dormio, I sleep not to all men. ^b Huic ^a habeo, non ^b tibi, I have it for this man, and not for thee.

To this rule do also belong Verbs betokening to profit, or disprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Comparo, comparo, confero,

Give or restore: as, Dono, reddo, refero.

Promise or to pay: as, Promitto, polliceor, solvo.

Command or shew: as, Impero, indico, monstro.

Trust: as, Fido, confido, fidem habeo. (no.

Obeo or to be against: as, Obedio, adolor, repug-

Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, irascor.

Also Sum with his compounds, except Possum.

Also Verbs compounded with Satis, bene, and male, as, Satisfacio, benefacio, malefacio.

Finally certain Verbs compound with these Prepositions, Prae, ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a Dative case: as, Praeluceo, adiaceo, condono, suboleo,

An Introduction of the

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, interfero.

This verb Sum, es, fui, may oftentimes be set for habeo, and then the word that someth in the English to be the nominative case, shall be put in the dative, and the word that someth to be the accusative case, shall be the nominative: as, ^a Est ^b mihi ^a mater, I have a Mother, Non ^a est ^b mihi ^a argentum, I have no money. But if Sum be the Infinitive mood, this nominative shall be turned into the accusative: as, Scio ^b tibi non ^a esse ^a argentum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nominative case, and a Dative, the word that is the Nominative case may be also the Dative: So that Sum may in such manner of speaking be construed with a double Dative case: as, ^a Sum ^b tibi ^{bb} praesidio, I am to thee a safeguard. Hac res ^a est ^b mihi ^{bb} voluptati, This thing is to me a pleasure.

And not only Sum, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double Dative case, one of the person, and another of the thing: as, ^a Do ^b tibi vestem ^{bb} pignori. ^a Verto hoc ^b tibi ^{bb} vitio. Hoc tu ^b tibi ^{bb} laudi ^a ducis.

The Accusative case

Verbs transitives are all such as have after them an Accusative case of the doer or sufferer, whether they be active, commune, or deponent: as, Illis ^b promptos ^a facit. Foeminae ^a ludificantur ^b viros. ^a Largitur ^b pecuniam.

Also verbs neuters may have an Accusative case of their own signification: as, Endymionis ^b somnum ^a dormis. ^a Gaudeo ^b gaudium. ^a Vivo ^b vitam.

Verbs of asking, teaching and arraying, will have two Accusative cases, one of the sufferer, and another of the thing: as, ^a Rogo ^b te ^{bb} pecuniam. ^a Doceo ^b te ^{bb} literas. ^b Quod ^{bb} te jamdudum ^a hortor. ^a Exuo ^b me ^{bb} gladium.

Eight parts of Speech.

The Ablative case.

All verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign with before it, or of the cause, or of the manner of doing: as, ^a Ferit eum ^b gladio. ^a Taceo ^b metu. ^a Summa ^b eloquentia causam ^a egit.

The word of price is put after verbs in the Ablative case: as, ^a Vendidi ^b auro. ^a Emptus sum ^b argento. Except these genitives when they be put alone without Substantives: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, ^b Quanti ^a mercatus es hunc equum? Certè ^b pluris quam ^a vellem. Saving that after verbs of price we shall always use these adverbs, Carius, vilis, melius, and pejus instead of their casualls.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading or unloading, will have an Ablative case: as, ^a Affluis ^b opibus. ^a Careo ^b virtute. ^a Expleo te ^b fabulis. ^a Spoliavit me ^b bonis omnibus. ^a Oneras stomachum ^b cibo. ^a Levabo te hoc ^b onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lator, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving or distance, or taking away, will have an Ablative case, with a, ab, è, ex, or de: as, ^a Accepit literas ^b à Petro. ^a Audivi ^b ex nuncio. Longè ^a distat ^b à nobis. ^a Eripui te ^b è malis. And this Ablative after verbs of taking away may be turned into a dative: as, ^a Subtraxit ^b mihi cingulum. ^a Eripuit ^b illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as, ^a Præfero hunc multis ^b gradibus, I prefer this man by many degrees. ^b Paulo intervallo illum ^a superat, He is beyond the other but a little space.

An Introduction of the

A Noun, or a Pronoun Substantive, joined with a Participle, expressed or understood, and having none other word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative case absolute: as, *a* Rege *b* veniente, hostes fugerunt. The King coming, the enemies fled. *a* Me *b* duce vinces, I being Captain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words, *cum*, *quum*, *quando*, *si*, *quacumque*, *postquam*: as, *a* Rege *b* veniente, *id est* *a* *Quum* veniret Rex. *a* Me *b* duce, *id est* *a* *Si* ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a preposition, or sometime a Dative of the person; as, *Virgilius a* legitur *b* a me. *b* Tibi fama *a* petatur. And the same Ablative or Dative, shall be the Nominative case to the Verb, if it be made by the active; as, *a* Ego *b* lego Virgilium. *b* Petas *a* tu famam.

Gerunds.

Gerunds and Supines, will have such cases as the Verbs that they come of: as, *a* scribendi *b* literas. *Ad a* consulendum *b* tibi. *a* Audiendi *b* poetas.

When the English of the Infinitive Word cometh after any of these Nouns Substantives, *Studium*, *causa*, *tempus*, *gratia*, *otium*, *oculatio*, *libido*, *spes*, *opportunitas*, *voluntas*, *modus*, *ratio*, *gestus*, *lascivitas*, *potestas*, *licentia*, *consuetudo*, *consilium*, *vis*, *norma*, *amor*, *cupido*, *locus*, and others like, if the Verb should be of the active voice, it shall be made by the Gerund in *di*. And the same Gerund in *di*, is used also after certain adjectives: as, *a* Cupidus *b* vivendi. *a* Certus *b* eundi. *a* Peritus *b* jaculandi. *a* Gnavus *b* bellandi.

when

Eight parts of Speech.

When ye have an english of the participle of the present tense, with this sign of *or* with coming after a noun adjective, it shall in Latin making be put in the gerund in *do*: as, ^a Defessus sum ^b ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the participle of the present tense coming without a substantive, with this sign in *or* by, before him, shall in Latin making be put in the gerund in *do*: as, Cæsar, ^b dando, ^b sublevando, ^b ignoscendo, gloriam ^a adeptus est: ^b In apparando totum hunc ^a consumunt diem: And the same gerund in *do* is used either without a preposition, or with one of these prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, Deterrent ^a à ^b bibendo, ^a Ab ^b amando. Cogitat ^a de ^b edendo. Ratio bene scribendi ^a cum ^b loquendo conjuncta est.

The English of the Infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the gerund in *dum*: as, Dies mihi ut satis sit ^a ad ^b agendum, vereor: I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The gerund in *dum* is used after one of these prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, ^a Ad ^b capiendum hostes. ^a Ob (vel ^a propter) ^b redimendum captivos. ^a Inter ^b coenandum. ^a Ante ^b dampnandum.

And when ye have this english *must* or *ought* in a reason, where it seemeth to be made by this verb oportet, it may be put in the gerund in *dum*, with this verb est set impersonally: and then the word that seemeth in the English to be the nominative case, shall be put in the dative: as, ^a Abiundum est ^b mihi, I must go hence.

The Construction of the

Supines.

The first Supine hath his active signification and is put after Verbs and Participles that betoken moving to a place: as, ^a Eo ^b cubitum. ^b Spectatum ^a admissi, risum teneatis amici?

The latter Supine hath his passive signification, and is put after Nouns and Adjectives: as, Dignus, Indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive mood Passive: as it may be indifferently said in Latin, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri, Easy to be done. ^a Turpe ^b dictu, or ^a Turpe ^b dici, Unhonest to be spoken.

The Time.

Nouns that betoken part of Time, be commonly put in the Ablative case: as, ^b Nocte ^a vigilas. ^b Luce ^a dormis. But Nouns that betoken continual term of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative case: as, ^b Sexaginta annos ^a natus. ^b Hyemem totam ^a stertis.

Space of Place.

Nouns that betoken space between place and place be commonly put in the accusative case: as, ^b Pedem hinc nè ^a discesseris, Go not thou a foot from this place.

A Place.

Nouns Appellatives, or names of great places, be put with a preposition, if they follow a Verb that signifieth in a place, to a place, from a place, or by a place: as, ^a Vivo ^b in Anglia. ^a Veni ^b per Galliam ^{bb} in Italiam. ^a Proficiscor ^b ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper name

Eight parts of Speech.

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the Genitive case: as, ^a Vixit ^b Londini. ^a Studuit ^b Oxoniæ.

And these nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be likewise used: as, ^a Procumbit ^b humi bos. ^b Militiæ ^a enutritus est. ^b Domi ^{bb} bellique otiosi ^a vivitis.

But if the place be of the third declension, or the plural number, it shall be put in the dative, or in the ablative case: as, ^a Militavit ^b Carthagini, or ^{bb} Carthaginæ. ^b Athenis ^a natus est. Likewise we say, ^b Ruri, or ^{bb} Rure ^a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the accusative case without a preposition: as, ^a Eo ^b Romam. Likewise, ^a Confero me ^b domum. ^a Recipio me ^b rus.

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the ablative case without a preposition: as, ^a Discessit ^b Londino. ^a Profectus est ^b Londino. (*vel per Londinum*) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as, ^a Abiit ^b domo. ^b Rure ^a reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him, and this word it or there is commonly his sign: as, Decet, It becometh. ^a Oportet ^b aliquem esse, There must be some body. But if he hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominative case, shall be such case as the verb Impersonal will have after him: as, ^b Me ^a oportet, I must. ^b Tibi ^a licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a genitive case of all casual words, except meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, and cuius, the Ablative cases of the

The Construction of the

pronouns possessives: as, ^a Interest ^b omnium rectè agere. ^b Tuà ^a refert teipsum nōsse.

Certain Impersonals require a dative case: as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accusative case only: as, delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the accusative case will have also a genitive: as, ^{bb} Nostri ^b nosmet ^a poenitet. ^b Me ^{bb} civitatis ^a trdet. ^a Pudet ^b me ^{bb} negligentia. ^a Miseret ^b me ^{bb} tui. ^b Me ^{bb} illorum ^a miserescit.

Verbs Impersonals of the passive voice, being formed of neuters, do govern such cases as the verbs neuters which they come of: as, ^a Parcatur ^b sumptui, Let cost be spared. Because we say, ^a Parcamus ^b pecuniaz, Let us spare cost.

A verb Impersonal of the passive voice, hath like case as other verbs passives have: as, ^a Benefit multis ^b à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood: as, Maximā vi ^a certatur, *subaudi*, ^b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonal in tur: as, ^b In ignem posita est, ^a fletur.

A Participle.

Participles govern such cases as the verbs that they come of: as, ^a Fruiturus ^b amicis. ^a Consulens ^b tibi. ^a Diligendus ^b ab omnibus.

Here note, that participles may four manner of ways be changed into nouns. The first is, when the voice of a participle is construed with another case than the verb that it cometh of: as, ^a Appetens ^b vini, *Gerdy* of wine.

The

Eight parts of Speech.

The second when it is compounded with a preposition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withal: as, *Indoctus*, *Innocens*.

The third, when it formeth all the degrees of comparison: as, *Amans*, *amantior*, *amantissimus*. *Doctus*, *doctior*, *doctissimus*.

The fourth when it hath no respect, nor expresses difference of time: as, *Homo laudatus*, A man laudable. *Puer amandus*, *id est*, amari dignus, A child worthy to be loved. And all these are properly called nouns participials.

Participles when they be changed into nouns require a Genitive case: as, ^a *Fugitans* ^b *litium*! ^a *Indoctus* ^b *pilæ*. ^a *Cupientissimus* ^b *tui*. ^b *Lactis* ^a *abundans*.

These participial voices, *perosus*, *exosus*, *pertæsus*, have always the active signification, when they govern an accusative case: as, ^a *Exosus* ^b *sevitiam*, Hating cruelty. ^b *Vitam* ^a *pertæsus*, weary of life.

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive case: as, ^a *Multum* ^b *lucris*. ^a *Tunc* ^b *temporis*. ^a *Ubique* ^b *gentium*.

Certain adverbs will have a Dative case, like as the nouns that they come of: as, *Venit* ^a *obviam* ^b *illi*. *Canit* ^a *similiter* ^b *huic*.

These datives be used adverbially, *Tempori*, *luci*, *vesperi*: as, *Tempori surgendum*. *Vesperi cubandum*. *Luci laborandum*.

Certain adverbs will have an accusative case of the Preposition that they come of: as, ^a *Prophus* ^b *urbem*. ^a *Proximè* ^b *castra*.

Where note that Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into Adverbs.

The Construction of the, &c.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, Quam, nisi, præterquam, an, couple like cases: as, ^a Xenophon & ^a Plato fuere ^b æquales. And sometimes they be put between divers cases: as, ^a Studii ^b Romæ & ^{bb} Athenis. Est ^a liber ^b meus & ^{bb} fratris. ^a Emi fundum centum ^b nummis & ^{bb} pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly join like moods and tenses together: as, ^a Petrus & Johannes ^b precabantur & ^{bb} docebant. And sometimes divers tenses: as, Et ^b habetur & ^{bb} referetur tibi à me ^a gratia.

The Preposition.

Sometime this preposition In is not expressed, but understood, and the casual word nevertheless put in the Ablative case: as, Habeo te ^b loco parentis: id est, ^a in ^b loco.

A verb compound, sometime requirerh the case of the preposit. in that he is compounded withal: as, ^a Exeo ^b domo. ^a Prætereo ^b te infalutatum. ^a Ades ^b templum.

The Interjection.

Certain Interjections require a nominative case: as, ^a O festus ^b dies hominis. Certain a Dative: as, ^a Hei ^b mihi. Certain an Accusative: as, ^a Heu ^b stirpem invifam. Certain a vocative: as, ^a Proh sancte ^b Jupiter. And the same Proh will have an Accusative case: as, ^a Proh Deusm atque hominum ^b fidem.

F I N I S.

¶ GUILIELMI LILII

ad suos Discipulos monita Pædagogica,
seu *Carmen de Moribus.*

Qui mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
 Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
 Manè citus lectum fuge, mollem discute somnum;
 Templâ petas supplex, & venerare Deum.
 Attamen in primis facies sit lota manisque;
 Sint nitidæ vestes, compræque casarics.
 Desidiam fugiens, cum te schola nostra vocarit,
 Adsis; nulla pigræ sit tibi causa moræ.
 Me Præceptorem cum videris, ore saluta,
 Et condiscipulos ordine quosque tuos.
 Tu quoque fac sed eas, ubi te sedisse iubemus;
 Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.
 Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clatus,
 Sic magis is clarâ sedē locandus erit.
 Scalpellum, calami, atramentum, charta, libellus;
 Sint semper studiis arma parata tuis.
 Si quid dictabo, scribes; at singula recte:
 Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.
 Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
 Mandes, quæ libris inferuisse decet.
 Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolvās;
 Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
 Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;
 Is, qui nil dubitat, nil capit inde boni.
 Disce puer quæso, noli dediscere quicquam,
 Nè mens te infumulet conscia desidiæ.
 Sissque animo attentus: quid enim docuisse juvabit;
 Si mea non firmo pectore verba premas?
 Nil tam difficile est, quod non solertia vincat;
 Invigila, & parata est gloria militiæ.
 Nam veluti flores tellus nec semina profert, *profert*
 Nè sit continuo victa labore manûs:
 Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum
 Tempus & amittit, spem simul ingenii.
 Est etiam semper lex in sermone tenenda,
 Nè nos offendat improba garrulitas.
 Incumbens studio, submissâ voce loqueris;
 Nobis dum reddis, voce canorus eris.
 Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem
 Singula & abjecto verbula redde libro.
 Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;
 Quod puero exitium non mediocriter parit.

CARMEN DE MORIBUS.

Si quicquam rogo, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latine;
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultius ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Cerrat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactet,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolum vestigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis emensve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sine procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum;
Est vitæ ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties isque redisque feres.
Esse vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
In quibus & nobis displicuisse potes.

F I N I S.

BREVISSIMA
INSTITUTIO,

Sen,

Ratio Grammatices
cognoscendæ, ad om-
nium puerorum utili-
tatem præscripta.

*Quam solam Regia Ma-
jestas in omnibus Scholis
docendam præcipit.*

LONDINI,

Excudit Guilielmus Nortonus
Regius in Latinis, Græcis
& Hebraicis Typo-
graphus.

1702.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illâ est
 Non parvus : Parva hæc discito, parve puer.
 Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista :
 Cur pudeat pueros ista labore sequi ?

DE

DE
GRAMMATICA
& ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi
atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes.

Orthographia,

Etymologia,

Syntaxis,

Prologia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi
ratio quâ docemur, quibus quæque dictio
sit formanda literis: ut, Lectio, non Lexio:
ab ὀρθῶς rectus, & γράφειν scriptura.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*: nam y Græca est. Ex quibus variè dis-
positis coalescunt diphthongi quinque

<i>a</i> <i>au</i> <i>æ</i> <i>ei</i> <i>eu</i>	}	ut	<i>Muse</i> <i>Audio</i> <i>Cælum</i> <i>Hei</i> <i>Euge.</i>	}	Reliquæ literæ con- sonantes appellantur: quarum novem sunt mutæ; <i>b</i> , <i>c</i> , <i>d</i> , <i>f</i> , <i>g</i> , <i>k</i> , <i>p</i> , <i>q</i> , <i>r</i> .
---	---	----	---	---	--

Septem autem semivocales: *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *x*, *z*.

Semivo-
cales.

ORTHOGRAPHIA.

Liquide

X & Z.

J & V.

con-

son-

antes a-

liquando

K, Y.

& Z.

H aspi-

ratio.

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l, m, n, r*,
S, verò suæ cuiusdam potestatis litera est : quæ inter-
dum etiam liquefcit. *X & Z* duplices sunt consonantes,
atque etiam *I* inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus *J & V*, quando sibi
vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur ; ut,
Juno, Jovis ; Voluntas, Vultus.

K, y, & z, latinis dictionibus nunquam admiscuntur.

H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis
nota. Apud Poetas autem interdum consonantis vim
obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus, ut, Hamus,
hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus ; consonanti-
bus verò nullis ; rectè itaque enunciamus

Hiulcus, } triffyl- } } Hieronymus, } pentasyl-
Hiacchus, } laba. } } Hieremias. } laba.

At in latinis dictionibus interdum *H* postponitur *C* ;
ut, Charus, charitas ; Pulcher, pulchritudo.

Bisariam pinguntur literæ ; majusculis scilicet cha-
racteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur senten-
tiæ : ut, *Deum time, Regem honora* ; & propria nomi-
na : ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diph-
thongis scribantur, nam hæ quidem vel scribi omnino
vel signari debent : ut, *Musa præsumt, vel Musæ præsumt*.

Literæ majusculæ, cum solæ ac pauçæ scribuntur, ali-
quando significant prænomen, aliquando numerum.

**Litteræ
majuscu-
læ.**

ut	{	A. Aulus C. Caius. D. Decius. G. Gaius. L. Lucius. M. Marcus P. Publius. P.R. Populus Romanus.	{	P. C. Patres conscripti. Q. Quintus, Quæstor, Quirites. R. P. Respublica. Sp. Spurius. Sex. Sextus. (Romanus. S. P. Q. R. Senat. populûsque T. Titus. T. C. Tua clementia. Et ejus generis infinita.
----	---	--	---	--

ORTHOGRAPHIA.

In numeris verò significant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decern.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

R Estè scripturo discendum est imprimis, syllaba inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti adhærent: ut, A—bdomen, A—bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

et	ut	Do-ctus;	gm	ut	A-gmen.
		San-ctus;	gn		I-gnis.
ps	ut	Scri-psi;	ft	ut	Ve-ster.
		Sum-psi;			Magi-ster.
sc	ut	Di-scis;	xi	ut	An-xius.
		Di-sco;			Di-xi, &
tn	ut	Æ-tna;			similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingere-tur Sompnus, pro formus: Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Exscribo, exolve; non ex-scribo, exsolvo. In compositis cum præpositione auribus & euphoniæ serviendum est:

ut	Occurro	potius, quàm	Obcurro.
	Officio		Obficio.
	Aufero		Abfero.
	Abstineo		Austineo.
Et contra	Obtineo	non autem	Ottineo.
	Obrepo		Otrepo.

Atque

Atque huius rei gratia, etiam consonantes in compositione aliquando interferantur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoe-
pia.

Rthographia affinis est Orthoepia, hoc est emendatè rectèque loquendi ratio, ab ὀρθος rectus, & ῥημα verbum.

Hic imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipient, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contra, ad singulas quasque voces longâ inspiratione, consilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum antè omnia deterrendi sunt pueri ab his vitiis quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cuiusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacif-
mus.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur; quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli septentrionales.

Lamb-
dacif-
mus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè sonat: ut Ellucet, pro elucet: Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgò diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguius justo pronunciant, dum

pro	{	Multus,	{	auditur	{	Moultus.
		Mollis,		Moolis.		
		Falsus,		Faulsus.		

Ischno-
tes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exillius & gracilius enunciamus quàm par est: ut cum

pro	{	Nunc,	{	proferimus	{	Nync.
		Tunc,		Tync.		
		Aliquis,		Eliquis.		
		Alius,		Elius.		

Trau-

ORTHOEPIA.

Traullismus est haesitantia quaedam aut titubantia oris, Traull-
quando eadem syllaba saepius repetitur : ut, Cacacanit, ^{miss.}
pro canit : Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio ut foedissimo, ita & periculosissimo, sic
succurrendum putat Fabius: si exigatur à pueris ut no-
mina & versùs affectatae difficultatis, ac plurimis & asper-
rimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac velut
confragosis, quàm citissimè volvant : ut,

Arx, tridens, rostris, sphinx, praester, torrida, seps, strix,
postquam discordia tetra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est quando crassius & voce plusquam virilli ^{Plateas-}
loqui nitimur : ut cum mus.

pro	{	Montes,	{	efferimus	{	Mountes.
		Fontes,				Fountes.
		Pontes,				Pountes.
		Ergo,				Argo.
Ut etiam pro	{	Sperma,	{	efferimus	{	Sparma.
		Perago,				Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante F pro V;
ponant F, & è contra V, pro F.

ut	{	Folo,	{	pro	{	Volo.
		Fis,				Vis.
		Folui,				Volul.
		Felle,				Velle.
Et rursus	{	Vero,	{	pro	{	Fero,
		Vers,				Fers,
		Verre,				Ferre.

V pro F.

S Verò mediam inter duas vocales corruptè sonant
nonnulli, S.

pro	{	Læsus,	{	pronunciantes	{	Læzus.
		Visus,				Vizis.
		Risus,				Rizus.

H, in initio dictionis lenius, in medio asperius, emun-
ciari volunt : Malè ergò, H.

pro

Homo, Hamus, Humus, Christus, Chrisma, Chremes, Thus, Diphthongus, Sphæra,	Efferimus	Omb. Amus. Umus. Cristus. Crisma. Cremes. Tus. Diptongus. Spæra.
--	-----------	--

Fœdè quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam spiratas pronunciant.

ut { Amath,
 Caputh,
 Apuh, } pro { Amat.
 Caput.
 Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentie emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

Nequè exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta
quæ.

Puncta ergò sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colosi, Periodus.

Comma.

Subdistinctio seu Comma, est silentii nota, seu potiùs respirandi locus: utpote quâ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuo succedere debeat. Notatur autem puncto deorlum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate; cito pede præterit ætas:*

Nec bona tam sequitur, quam bona prima sili.

Hæc item notæ distinguuntur orationum singulæ partes: ut,

Juven,

Etymologia.

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Echellus hortens in calum, iusserit, ibi.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de
sententia restat, quantum jam dictum est : & est perfecta
Periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:) ut,
*Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus,
progreredientem non veminus : & fruticem aut herbam cro-
visse apparet, crescere autem nulli videtur : ita & ingenio-
rum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex in-
tervallo sentitur.*

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post Periodum
perfectam sententiam ; quæ & puncto plano notatur,
hoc modo (.) ut,

Dic mihi Musa virum, capta post tempora Troje,

Qui mores hominum, multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa ; Paren-
thsis.
quâ remota, sermo tamen manet integer : ut,

— *Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.*

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore Interro-
gatio.
sursum caudato, sic (?) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi ?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investigan-
das dictionum origines : ut, num *Cælebs* dica-
tur, quasi *cælestem vitam agens*, num *Lepus*,
quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia quatenus nos hoc loco
de ea differimus, est ratio cognoscendi casuum discrimi-
na, ut, *fortis, fortiter ; lego, legit* : omneque oratio-
nis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Ver-
loquium vocat. Componitur autem ab *ἔτυμ* & *λόγος* *verus*,
& *λόγος* sermo.

NOMEN.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo.

{	Nomen,	{	Adverbium	{	Indeclinabil.
	Pronomen,		Conjunctio,		
	Verbum,		Præpositio,		
	Participium,		Interjectio,		

Declinabil.

NOMEN.

Nomen.

Omen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia. Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex: Appellativum, & Proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo propria significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentia causa, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucina, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum.

Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhaereat: ut, *Piger, alacris, candidis, clementi.*

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune.

Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satius.*

Proprium.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gracivus Marti: Quirinus Romulo.*

D E

NOMEN.

9

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt septem :
Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nom. ac-
cid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex :
 { Primitiva,
 &
 Derivativa.

Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primitiva

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Deriva-
tiva.

Primitivæ subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujus-
modi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero multitu-
dinem significat : ut, *Concio, cætus, plebs, turba, pecus,* *grex.*

Collecti-
vum.

Fictitium, quod à sono fingitur : ut, *Sibilus, tintinnu-
bulum, stridor, clangor.*

Fictitium.

Interrogativum : ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot,* *Interro-
nunquis :* Quæ aliquando migrant in indefinita, ali-
quando in relativa.

Interro-
gativum.

Redditivum, quod interrogativo respondet : ut, *Talis, Reddi-
tantus, tot.*

Redditi-
vum.

Numerale, cujus species hæc numerantur.

Nume-
rale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant : ut,

Cardinale

ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale : ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale.

Distributivum : ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distribu-
tivum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim ; ut,

Partiti-
vum.

Quisque, unusquisque, uterque, neuter : vel unum
e multis : ut, *Alter, aliquis, cætera, reliqua.*

Univer-
sale.

Universale : ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Univer-
sale.

Particulare : ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

Particu-
lar.

Deriva-
tiva.

Verbale.
Patrium.

Gentile.
Patronym-
icum.

Diminu-
ti-um.
Possessi-
vum.
Materi-
ale.
Locale.
Adver-
biale.
Partici-
piale.

Figura
nomin-
um.

Nume-
ris.

Nomina-
tus.
Geniti-
vus.
Dativus.
Octavus
casus.

Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratum.*

Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Etonensis.*

Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia qua-
piam suæ familiæ persona derivatur.

ut, *Æacides*, filius vel nepos *Æaci*.
Nerine, filia vel neptis *Nerei*.
Latoïdes, filius *Latona*.
Menelaïs, uxor *Menelai*.

Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majusculus, minusculus.*

Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus,*

Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale: ut, *Hodiernus, hesternus, crastinus, clan-destinus.*

Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura aut est simplex, ut *Fustus*: aut composita, ut *Injustus*. Sunt qui hac addunt & decompositum; ut, *Irreparabilis*.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*: Pluralis de pluribus; ut, *Patres*.

DE CASU.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox, quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus, qui significat cuius sit res quæpiam; atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus, five dandi casus dicitur, quo quid cuiuspiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum com-
prehen-

NOMEN.

II

prehenderunt : ut, *Et clamor caelo, id est, in caelum.*

Accusativus, qui & Incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur ; utpote in quem actio verbi immediate transit : ut, *Amo patrem.*

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellendisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempe quod Latinorum sit proprius.

Vocativus.

Ablativus, Latinus casus.

DE GENERE.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem : Masculinum, cuius nota est *Hic* : foemininum, *Hæc* : neutrum, *Hoc* : commune, *Hic & hæc* : commune trium, *Hic, hæc & hoc* : dubium, *Hic vel hæc* : epicoenum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque sexum complectimur : ut *Hic anser, hæc aquila.* Quamquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita propriè spectare videtur ; cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia : quod ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi : ut si dixeris *Durus parens, aut Canis fæta* ; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam, aut Canem færum.* At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi : ut si dixeris, *Durum corticem,* poteris etiam de eodem loqui, *pergens dicere, eandem corticem esse & amaram.*

Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentia imbibendi sunt, quos & *Guilielm. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

Mascula
sunt no-
mina Di-
vorum,
Virorum,
Fluvio-
rum,
Mensium
Vento-
rum.

Fœmini-
na Dea-
rum,
Mulie-
rum, Ur-
bium,
Regio-
num.

Insula-
rum. Ex-
ceptio.

Etiā
* Hippo.
Etiā
* Reate,
Cære.

Appel-
lavorum
fœmin.
* Rectius
qui le-
gant
mas pi-
nus, viz.

Pinaster.
Nomina
Volu-
crum,
Ferarum,
Piscium.

Exceptio
Generalis
Esse genus neutrum ; sic invariabile nomen.

viz. de
appella-
tiva.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales propriorum.

Propriæ quæ maribus tribuuntur, mascula dicas :
Ut sunt divorum ; Mars, Bacchus, Apollo : virorum ;
Ut Cato, Virgilius : fluviorum ; ut, Tybris, Orontes :
Mensium ; ut, October : ventorum ; ut, Libs, Notus, Austes.

De Fœmininis.

Propriæ fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur : sive earum
Sunt ; ut, Fano, Venus : mulierum ; ceu, Anna, Philotis :
Urbium ; ut, Elis, Opus ; regionum ; ut, Græcia, Persis :
Insulae item nomen ; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quadam sunt urbium ; ut ista
Mascula, * Sulmo, Agragas : quædam neutralia, in * Argos,
Tibur, Praeneste : & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa arborum erunt muliebria ; ut, alnus,
Cupressus, cedrus, Mas * spinus, mas oleaster.
Et sunt neutra, filer, suber, rhus, robur, acérque.

Epicœna.

Sunt etiā Volucrum ; ceu, passer, hirundo : ferarum ;
Ut, Tigris, Vulpes : & piscium ; ut, ostrea, cetus,
Dicta epicœna : quibus vox ipsa genus feræ aptum,
Attamen ex * cunctis quæ diximus ante notandum,
Omne quod exit in um, seu Græcum sive Latinum,
Generalis Esse genus neutrum ; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam :

Viz. har-
das, Me-
chodus,
us, etc.

Porticus, atque tribus, sacrus, nerns & manius, idem
Huc anus addenda est, huc mystica vanus lascivi
His jungas os in us vertentia Græca; papyrus,
Antidotus, vestis, diptabongus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sappirus, eremus & Arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen fere, si signis is, ut mare, rete
Et quot in on vel in um sunt; ut barbiton, ovum.
Est neutrum hippocamenes genus, & neutrum cadoëthes,
Et virus, pelagus, neutrum modo, nisi modo, vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt talia, et dama, canalis, et
Platycotis, finis, claudis, testis, penus, amnis,
Pangimus, et corbis, linter, torquis, specus, anguis,
Pro morbo stans fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, et paradisus.

Communia non crescentia:

Compositum a verbo dans a commune duorum est:
Grægenus a gregis, agricola a colo, id advena mon-
A venio: adde senex, auriga, & verna sodalis, (stras
Vates, exactoris, patruelli, perque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hac pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant quæ acuiunt penultimam genitivi cre-
scentis; qualia sunt omnia quintæ inflectionis, præter
Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vir, reliqua om-
nia sunt tertie declinationis: ut sunt omnia desinentia,

NOMEN

In	C	ut	Halec, halecis	
	In	ut	Delphin, imis	
	An		Titan, anis	
	Ans	ut	Infans, antis	
	Ens	ut	Quadrans, entis	
		ut	Continens, entis	
	Uns		Triens, entis	
			Decuns, decuncis	

In *er* longum, quæ Græcis per *us* scribuntur: ut, Character, crater, stater, soter, éris.
 Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud recte in hac classe collocatur.

In	Inx	ut	Syrinx, ingis	
	Anx		Phalanx, angis	
	Unx	ut	Deunx, unci	
	Ons	ut	Septunx, ontis	
	Ors	ut	Effrons, ortis	
			Bifrons, ortis	
			Cohors, ortis	
			Confors, ortis	

Præterea in *o* Latina, quæ *onis* & *entis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, *onis*; Anio, *entis*.

Præter pauca gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, *onis*.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, *alis*: Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *entis* habent in genitivo: ut, Lien, *entis*. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *or* Græca, quæ retinent *o* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, *onis*.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, *onis* & *onis*: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, color, *aris*: præter Jubar, pectar, *aris*; hepar, hepatis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, *oris*.
 Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant: ut,

ut Arbor, marmor, equor, ador, robor, &c. ōris. Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ōris.

In *as* Latina: ut, Majestas, lemitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe Anas, anatis; & Græca quædam ut, Lampas, monas, trias, decas, adia.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnæ, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, edis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Libes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

* Pyrois, enis.

In *is*, quæ faciunt itis, inis, & idis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, itis; Salamis, Trachis, inis; Rſophis, Crenis, idis: Cætera sunt tertie regulæ.

In *as* Latina: ut, Custos, ōdis; Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent *as* in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

* Pro civitate Loc.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis, ūris, ūntis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam vocem, Pecus pecūdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *as*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phrax, audax, bibax, ācis.

Excipe, Græca quædam appellativa & gentilia: ut, Abax, Istorax, Istyrax, finilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ācis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, īcis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *is* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spadix, foelix, phoenix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verba omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *as* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis. Præter Cappadox, ōcis; Allobrox, ōgis; & quædam alia.

In ux; ut, Pollux, Pollucia. Cetera sunt tertiae regulae.
In yx: ut, Bombyx, bombycis: Behryx autem variat
Behrycis. Cetera ad tertiam regulam relegari debent.

In s Græca, precedente s: ut, Hydrops, Cyclops,
conops, Cercops, opis. Reliqua in ops ad tertiam regu-
lam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quadam,
Sal, fol, ren, & splen, Car, Ser, vir, vas, vadis, & pndis,
Bes, Cres, pres, & per, glis gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, simul & sons,
Seps pro serpente, grids, Thorax, rex, græc gregis, & Pbyx,
Mascula sunt etiam polysyllaba in n; ut, Acarnan,
Lichen & delphin: & in o signantia corpus;
Ut leo, curculio; sic senio, ternio, sermo.

Monosyllaba
quadam

Polysyl-
laba in n
& o.

Mascula in ex, or, & os; ceu, crater, conditor, beros:
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:

In ex, or,
& os

Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:

Adde gigas, elephas, adamas, Garamasque, rapésque.

Atque lebes, Cures, magnes, undaque, meridi-
es nomen quinta: & quæ componuntur ab asse;

Ut doctans, semis, jungantur mascula Samnis,

Hydops, nycticorax, thorax, & mascula vervex,

Phoenix & Bombyx pro verniculo. Attamen ex his

Sunt muliebri genus, Syen, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel,
Lat, far, ver, cor, as, vas, vasis, os, ossis, & oris,
Rus, thos, ius, crux, pus. Et in al polysyllaba in æque
Ut, Capital, laquear. Neutrum balæc & muliebri.

Neu-
mel, fel,
lic, etc.
& in al,
ar, poly-
syllaba
balæc.

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc Python, scrobs, serpens, buba, rudent, grm,
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunca, pelis & udx:
Adde dies numero tantum mas isto secundo.

Com-

Communia acutè crescentia

Sunt commune, Parens, auctoritas, infans, adolescens,

Dux, illor, haren, exlex; à fronte creata,

*Sic La- *ut bifrons: cullas, bos, *fur, fm, atque sacerdos.*
tro.

Tertià & ultima regula specialis.

Tertià
regula
specialis.**N**omen, crescentis penultima si genitivi

Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis de quibus supra meminimus; videlicet, Socer, gener, puer, eri; adulter, eri; Presbyter, eri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, iri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, eri: & adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, prosper, eri; Satur, uri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in a: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ætis.

In y item Græca: ut, Martyr, Martyris; Psithyr, psithyris.

Omnia item in ur Latina: ut, Augur, murmur, furfur, cicur, uris.

In ut etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, inis.

In i: ut, Annibal, alis; mugil, ilis: Consul, Præsul, ilis.

In en: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, onis.

In or Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor, pantoocrator, apator, oris.

In as: ut, Anas, anatis.

Et

Et Græca: ut, Archas, chillas, hebdomas, enneas, Idis.
In es Latina: ut, Fomes, limes, Itis; præles, deles, Idis.
In i Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-
rannis, paropsis, Idis.

In ar Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar,
bacchar, æris.

In er Græca: ut, Aër, æther, æris.

In s præcedente consonante, tam Latina, quam

* Græca: ut,

{ Princeps,	{ cîpis;	{ Æthiops,	{ öpis;
{ Hyems,	{ ëmis;	{ Arabs,	{ äbis;
{ Inops,	{ öpis;	{ Chalybs,	{ ybis.

* Excipe
quadam
in pa

In os Latina: ut, Compos, ötis.

In us Latina & Græca: ut, Pecus, decus, öris; vellus,
vulnus, æris; Tripus, Oedipus, ödis.

In ax Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, æcis.

In ex Græca: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, ycis.

In ix Latina & Græca: ut, Varix, fornix, calix, icis;
Mastix, igis.

In ox Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, öcis;
Allobrox, Polyphlox, ögis.

In ux Latina: ut, Conjux, conjügis; Redux, reducis.

Denique in yx Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Fryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter crescentibus.

Feminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis; atque in go, quod dat ginis in genitivo.

Hyper-
dissylla-
bon in
do & go.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque
Monstrat compago compaginis: adjice virgo,
Grando, fides, compes, teges, et seges, arbor, hyemsque;
Sic Baccar, findon, Gorgon, icon et Amazon.

Gracula in as vel in is finita: ut, Lampas, lassus, hinc
Cassus, cuspis; in us vox una pecu pecudis dans, in
His forfex, pellex, carex, simul atque supellex,
Appendix, histrix, coxendix, adde filixque.

Gracula
in as & is.

Neutra

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Inani-
mat. in a,
en, ar, ur,
us, put,
exceps.

Est neutrale genus signans rem non animatam,
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut ju-
(bar: ut dans;
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, pecten, fustis: sunt neutra, cadaver:
Verber, iter, suber, pro sango tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et fiser, atque filer. Neutra aequor, marmor, adorque
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, ctnis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex:
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, filéxque:
Quamvis hæc melius vult mascula diciet usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arcas,
Antistes, miles, pedes, interpretes, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obfes:
Atque alia à verbis quæ nomina multa creantur;
Ut Conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

* Sic Ar-
tifex, mu-
niceps,
particeps.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut felix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum:
Vox prima est mas, altera femina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu præp substantiva vocantur,
Adjectiva tamen natura asque reperta:
Talía sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, jospes, comes atque superstes;
Cum paucis aliis, quæ lectio iusta docebit.

*Hæc proprium quendam sibi flexum asseiscere gaudem,
Campester, volucer, celebr, celer, atque saluber:
Funge pedester, equester, & acer: junge paluster,
Ac alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic;
Hic atque hæc celeris, rursus hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.*

DE DECLINATIONE.

D Declinatio est variatio dictionis per casus. Sunt Declina-
tiones nomini-
um. **P**rima declinatio complectitur quatuor termina-
tiones:

*A, } ut, { Mensa; } { Es, } ut, { Anchises;
As, } { Æneas; } { E, } { Penelope.*

Porro Græca sunt *As, } Thomas.
omnia quæ in } Es, } finiuntur: ut, } Anchises.
E, } Phœbe.*

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, A-
dam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad
Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris:
Adamus, Adami; Abrahams, Abrahams.

*As, accusativum in am & in an facit, ut, Æneas, Æne- As.
am, vel Ænean; vocativum in a; ut, Æneas, Ænea.*

*Es, in accusativo en sumit; ut, Anchises, Anchisen: in Es.
vocativo & ablativo e vel a; ut, Anchise, vel Anchisa.*

*E, genitivum in es mittit, dativum in e, accusativum E.
in en, vocativum & ablativum in e; ut,*

Nom. { Penelope, } Acc. { Penelopen,
Gen. { Penelopes, } Voc. { Penelope,
Dat. { Penelope, } Abl. { Penelope.

*As, in genitivo nominum Latinorum interdum repe- As in
ritur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiās, Genit.
Filius-familiās. Id quod veteres observabant in multis
aliis. Ennius; Dux ipse viās.*

Livius Andronicus; *Mercurius*; cūque eo, *filius Latōnis*, pro *Latōne*. Sic, *Nāvius*; *Filiū terrās*, pro *terra*. *Virgilius*; *Nec aurās, nec sonitūs memor*.

Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquito.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut, *Æneadūm*, *Grajugenūm*; pro *Æneadarum*, *Grajugenarum*.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*; *Dea*, *mula*, *equa*, *liberta*, *ambæ*, *duæ*, *abus*.

Hæc vero tam in *is*, quàm in *abus*; *Filia*, *filiis* vel *filibus*; *Nata*, *natis* vel *natus*.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda
declina-
tio.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque;

{	Er,	{	ut,	{	Aper.
	Ir,				Vir.
	Ur,				Satur.
	Us,				Dominus.
	um,				Templum.

Et Græcorum,

{	Os,	{	ut,	{	Delos.
	On,				Ilion.
	Eus,				Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ō* mittunt, accusativum in *ōn*: ut, *Androgeos*, *Androgeō*. Accus. *Androgeōn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *ū*: ut, *Panthus*, *ō Panthū*: *Oedipus*, *ō Oedipū*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mittere vocativum singularem: ut, *Agnus*, *vulgus*, *lucus*, *fluvius*, *chorus*, *populus* pro natione.

Eus, genitivum format in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

(pheon.
Nom. { *Orpheus*. (pheos. } Acc. { *Orphea*. *Ovid.* Or-
Gen. { *Orphei* vel Or- } Voc. { *Orpheu*.
Dat. { *Orphei* } Abl. { *Orptheo*.

Notandæ sunt deniq; syncopationes illæ,

{	Deūm,	{	pro	{	Deorum.
	Virum,				Virorum.

Item

NOMEN.

27

Item anomala illa Ambros & Duo, quas duas voces Poeta etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut, Virg. *Si duo praeterea illes itaq. misisset Terra viros.* Hor. *Ne vos triller gloria, iurejurando obstringam ambo.* Cic. in Phi. secund. *Prater duo vos, nemo sic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus difficiliore duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; ut, *Accidit Vim, ravim, cassim, sitim, magударim, amissum, Charybdim.*

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut, *Tybrim, Ararim.*

Quaedam accusativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, *Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, torquis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, im vel em.*

Ablativus regulariter in *e* definit: ut *Pectus, salus*; Ablat. *Pectore, salute.*

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e* mittunt: ut *Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.*

At neutra desinentia in *al, er, & e*, ablativum magna ex parte mittunt in *i*:

ut,	{	Vestigal.	{	Vestigali.
		Calcari.		Calcari.
		Mare.		Mari.

Ablativus rete à nominativo retis est: non à nominativo rete. *Par, cum compositis, tam e quam i habet:* ut, *Par, compar: ablativo pare, Compare, vel ri.*

Hæc tamen *e* retinent, *Far, hepar, jubar, nectar, gausape, præsepe.*

Et hæc propria	{	Soracte.	{	Soracte.
		Præneste.		Præneste.
		Reate.		Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut *Agonalia, Vinalia*; Genitivo *Agonaliorum, Vinaliorum.*

G

Inter.

Interdum autem in *um* : ut, Floralia, Feralla ; genitivo, Florallum, Ferallum.

Aliquando verò tam in *um* quam in *um* : ut, Parentalia, Saturnalia ; genitivo Parentallorum, Saturnallorum, vel *um*.

Dativus verò & ablativus in *ibus* : ut, Saturnalibus, Bacchanalibus : præter Quinquatris, quod juxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensium
nomina.

Mensium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* solum mittunt : ut, September, Aprilis : Ablativo Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum desinit, iis ablativus exit in *i*, ut, Sitim, tussim : ablativo Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *e* vel *er* & neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solum : ut, Fortis, mollis, dulcis ; ablativo Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre ; ablativo acri.

Licet Poetæ, interdum metri causa, *e* pro *i* usurpent.

Nota.

Cætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt : ut, Capax, duplex ; ablativo capace, duplice, vel ci.

Præter pauper, degener, uber, sopes, hospes, quæ in tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum : ut, Melior, doctior ; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam : ut, Ignis, amnis, anguis, supellex, unguis, vectis ; ablativo *e* vel *i*.

Rarius autem Civis, { Ab- } Cive, vel civi
Rarius etiam Arpinas, { tivo. } Arpinate, vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt : ut, puppis, navis ; ablativo puppe, nave, vel i. Et Verbalia item in *trix* : ut, Victrix, altrix, ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *is* ; ut, Molli, duplice, vel ci ; nominativo plurali, Mollia,

21

Geni-
us plu-
ralis.

Majorum,
Meliorum.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus
finiuntur, genitivi plurales exeunt in *iūm*: ut Pars, urbs,
falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali. Partium, ur-
bium, falcium, glandium, trabum, mercum.
Excepi Hyemum, principum, participum, munici-
pum, forcipum, inopum, corlibum, clientum, &c.
Ubi in nominativis & genitivis singularibus repetiū-
tur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *iūm*.

ut, Collis, } in genitivo } Collum, } Adde istis,
Menſis, } Menſum, }
Auris, } Aurum. }

litum, dictum, virtum, salum, manum, peratum.
Excipe tamen Canum, parum, vatum, juvenum,
opum, apum, &c.

As format affium: Mas Marium: Vas, vadis, yadium:
Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium:
Mus murium: Caro carniū: Cor cordium: Alicuius
ab ales, assumit u.

Activus
plurals.
Graco-
rum de-
olungio.

sive morem variantur, genitivum mittunt in *o* : ut, *Ti-
tan*, *Pan*, *Daphnis*, *Phyllis* : genitive *Titānos*, *Pānos*,
Daphnidos, *Phyllidos* : dativum vero in *i* breve : ut,
Titani, *Pani*, *Daphnidi*, *Phyllidi* : accusativum in *a*,
(nisi sint neutrius generis in *a* non terminata : ut *Pa-
na*, *Phyllida*, *Amaryllida*, *Orphea*.)

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, ac-
cusativum faciunt, & nominativi mutata in *s* : ut,

Tethys, *Tethyos*,

Decapolis, *lios*,

Genesis, *hos*,

Metamorphosis, *hos*.

Tethyn.

Decapolin.

Genesis.

Metamorphosin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt : alterum in
o non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro ge-
nitiyorum ratione duplicem quoque accusativum for-
mant : alterum in *n*, alterum in *a* : ut *Paris*, genitive
Paridos & *Parios*, accusativo *Parida* & *Parin* : *Themis*,
genitive *Themidos* & *Themios*, accusativo *Themida*
& *Themia*.

Fœminina in *o*, genitivum in *os*, & accusativum in
o mittunt :

ut *Sapphō*, *Sapphūs*,
Mantō, *Mantūs*,
Clīo, *Clīūs*,

hanc

Sapphō.

Mantō.

Clīo.

Vocativus nominativo magna ex parte similis est : in
nonnullis tamen à nominativo abscititur : ut, *Pallas*,
Pallantis ; *Theseus*, *Theseos* ; *Tethys*, *Tethyos* ; voca-
tivo *ō Palla*, *Thesen*, *Tethy*.

Phyllis, *Phyllidos*,

Alexis, *Alexios*,

Achilles, *Achilleos*,

Vocativo *ō*

Phylli.

Alexi.

Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt : ut, *Problema*, po-
ëma : quæ veteres juxta Latinam quoque formam de-
clinabant, addita syllaba *ma* : ut, *Hoc problematum*,
hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequen-
tiore usu sunt : ut, *Problematis*, *poëmatis*.

Q U A R .

Vocati-
vis.

Græca
neutra
in *A*.

QUARTA DECLINATIO

Quarta declinationi nihil fere difficultatis inest, nam sunt omnium fortiter terminaciones in recto singulari; nempe *us* & *u*: ut *Mamus*, *genu*.

Veteres à nominativis *Anus*, *tumulus*, *ornatus*, dixerunt *Anuis*, *tumuli*, *ornati*, in genitivo: ut,

Ter. *Eius anni causa*. Idem. *Nihil ornati, nihil tumuli*.

Dativus *u* habet, & interdum etiam *i*: ut, *fructu*, *concubitu*: rarius, *fructu*, *concubitu*.

Virgilius. *Quod neque concubitu indulgent*.

Terent. *Ne stirpi nimis indulget*.

Currum autem pro curruum Syncretis est: ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo *Iesum* habet; in reliquis vero *Iesu*, casibus ubique *Iesu*.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; *Acus*, *lacus*, *artus*, *arcus*, *tribus*, *ficus*, *specus*, *quercus*, *partus*, *portus*, *veru*, *ubus*.

Cætera omnia in *ibus*: ut, *fructibus*, *fortibus*, *manibus*, *motibus*.

QUINTA DECLINATIO

Quinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusius tradetur.

Olim juxta hæc declinationem decedebant quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plæbæ*, *plæbæ*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *is*, & *e*, exhibat.

Cicero. *Equites vero daturos illius dies penas*.

Virgilius. *Munera lætissimæq; dii*.

Salustius. *Vix decimâ parte die reliquâ*.

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitæ dicuntur. Hæc partim variâ propterea auctorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.

NOMEN.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Quae genus aut flexum variant, quaecunque uerba
Ritu deficiunt, superantur, Heteroclitis sunt.

Variantia genus.

Hac genus ac partim flexum variantia cernit,
Pergamus infelix, tuum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali careat, facti ipsa singulae
Singulae feminis, neutris pluralia gaudent.

Dat prius hic numerus neutrum genus, alter utrumque,
Rastrum cum frano, flum, simul atque capistrum;
Argos item & ceteron sunt singula neutra; sed audi,
Mascula dumtaxat caelos vocitabis & Argos;
Frans sed & franos, quo pacto & cetera formant.
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito butyrum; & haec
Neutra quidem primo, muliebria rite secundo: (sunt
Balnea plurali Iuvenalem constat habere.

Hac, maribus dantur singularia, plurima neutris,
Manalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartarus, Taygetus, sic Taurus, Massica, & alius
Gargarus. At numerus genus hic debet alter utrumque,
Sibilas, nupue iocum, locus, & Campanus, Avernus.

Defectiva.

Quae sequitur manca est numero, casive, propago.

Aptota.

Quae nullum variant casum; ut fas, nil, nihil, instar;
Multa & tria sunt; ut fas, nil, nihil, instar;
Sic gignit, frangit, sic temper, in, quon, & omnes
tribus ad tantum numerum, Aptota vocabantur.

Monop.

NOMEN.

29

Monoptota.

Estque Monoptoton nomen, cui vox cadit una ;
Cui notis, aut, iussu, iussu, iussu, iussu.
Promptu, permixtu : plurali legimus usus ;
Legimus inflectat, sed vox ea sola reperta est.

Diptota.

Sunt Diptota, quibus duplex flexura remansit ;
Ut fors forte dabis sexto, sponte quoque sponte ;
Sic plus pluri habet, repetundarum repetundis ;
Fugeris & sexto das jugere, verberis quater ;
Verbere, suppetia quarto quoque suppetias dant ;
Tantundem das tantidem, simul imperis duo das ;
Impete : junge vicem sexto vice ; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hac numero casus veniunt secundo.

Triptota.

Tres quibus inflectis casus, Triptota vocantur ;
Ut precis atque precem, petis & prece blandus amicum ;
Sic opis est nostra, fer opem legi, atque ope dignus ;
At tantum recto fragis caret, & ditionis ;
Integra vox vis est, nisi desit forte datus ;
Omnibus hic mutilis numerus prior, immerget alter.
Qua referunt, ut qui : quis percontantur, ut ecquis ;
Et quæ distribuant ; ut nullus, neuter, & unus ;
Infinita solem hic jungi ; ut quilibet, alter ;
Quinto hac sepe carent casu ; & pronomina, præter
Quatuor hac infra, noster, nostras, meus, & tu.

Propria cuncta notes, quibus est natura coercens,
Plurima ne fuerint : ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tager, Lalaps, Parnassus, Bucephalusque.
His fragmenta dabit, pensa, verbas, uia, metallæ ;
In quibus inchoatum quæ sit placita de regibus
Et ubi pluralis restant huc, et ubi permixtus.

Nomen
Singulari
Numeri

Hordea, sarra, sorum, mel, mulsura, defruta, ibisque;
Tres tantum similes voces pluralia servant.

Hesperia & vesper, pontus, tempesta, fronsque;
Sic penus & sanguis, sic ether, nemo; sed ista,
Mascula sunt numerum vix excedentia primum.

Singula feminei generis, pluralia raro,
Pubes atque salus, sic ratio cum indole, ruffis,
Pix, humus, atque lues: sitis & fuga; iunge quatenus,
Sic cholera atque famas, bilisque, senectia, iuventus;
Sed tamen haec, salubres, tabes, ut & omnia quinta;
Tres similes casus plurali saepe reperiuntur.
Excipe res, species, facies, accessus, ususque;
Quas vocat numerus totas licet esse secundo.
Isti multas solent mutabere notae; ut haec sunt,
Stultitia, invidia, & sapientia, defrutia, atque
Id genus innuere voces, quas lectio praebet;
Quam tibi praefixam ceu certum collige filum.

Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum.

Nec licet hic neutri numerum deferre secundum,
Dilectum, senium, lachrum, cornuque, saltemque;
Sic vasutrum, virus, vitrum, viscumque, pennumque,
Fustitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul haec;
Adde gelu, solium, iubar. Hic quoque talia ponas,
Qua tibi, si observes, occurrunt multa legenti.

Masculina sunt tantum numero contenta secundo,
Manes, majores, cancelli, libri, & anteas, iusque;
Monsacrosimum, lemures, fasti, atque maiores;
Cum genus assignant natales: unde penates,
Et loca plurali, quales Gabique, Locrique,
Et quaecunque legas passim similis rationis.

12 Haec sunt feminei generis, numerique secundi,
Exuvia, phalera, gratesque, manubia, & idem,
Anxia, & inducia, simul indeque, mraque,
Excubia, nona, & rixa, arceque, calenda.

Quilquil

NOMEN.

Quisquilia, sterma, rane, dira, exequique;
Feria, & inferia, sic primitiæque, plagæque;
Retia signantes, & ualva, divitiæque;
Nuptia item & lactes; addantur Theba & Athene;
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rarius hæc primo, plurali neutra leguntur;
Mœnia, cum tesquæ, præcordia, iustia, ferarum;
Arma, mapalia; sic bellaria, mitia, castra;
Fusus iusta petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat; puerique crepundia gessans;
Infantesque colunt cunabula; consulit exta;
Augur, & absolarens superis effata recantat;
Festa Delum poterunt, ceu Bacchanalia iungi;
Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas.

3. Neutro
carentis
singulari.

Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas;
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque;
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, inque bacillum;
Sensus & hoc sensum, tignus tignumque, rapetum;
Atque rapete rapet, punctum punctumque, & sinapi;
Quod genus immutans fertur scelerata sinapi.
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendæque mendum;
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum;
At Lucanus ait, Cornu tibi cura sinistri;

1. Redun-
dantia

Eventus similis eventum. Sed quid novum? Talia doctorum tibi lectio mille ministrat;

Sed tibi præterea quedam sunt Græca notanda;
Quæ quarto casu factum peperere Latini;

Nam panther panthera creat, crater & crater;
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit;
Hinc cratera panis, panis æthera; sic caput ipsius;
Cassida magna testis, nec vult panthera demitti;

2. Nomina
nativa ex
accusatio-
nis Græ-
cis in a.

Vertitur his rectum, sensus manet, & gignit unum;
Gibber & hic gibber, cucumis cucumer, si quis & si quis;

3. Roc-
tum va-
rietas.

Sic

¶ Potius
Odor.

¶ Decli-
nationem
variantia.

¶ Adje-
ctiva in-
variantia

Nomi-
num
compa-
ratio.
Positivus
gradus.
Compa-
rativus.

Superla-
tivus.

Sic cinis atque cinis, omnis omnis, scabi & scabi;
Pulvis item pulvis, pubes puber : quibus addes
Qua pariunt or & es, bonor, & labor, arbor, & odorque;
Hi & apes & api, plebs plebs : sunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & biva elephas elephantis;
Sic congrus conger, Melagrus sic Melaeager;
Teucrus item Teucer : Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi per ratio dederint, & lectio casta.

Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi :
Laurus enim lauri facit & laurus genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore facit;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus atque domus : licet hæc nec ubique recurrant;
His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant.

Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
Multæ, sed imprimis quor & hæc tibi nomina fundunt;
Arma, jugum, nerons, somnus, clivusque, animusque,
Et quot limus habet, quot franum, & cera, bacillum;
A quibus us simul is formæ; ut inermis inermis;
Ravior est, hilarus, vox est hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri
minuive potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus, qui rem sine excessu significat : ut, Albus,
niger, probus, improbus.

Comparativus, qui significationem sui positivi per ad-
verbium magis augeat : ut Albior, probior, id est, Magis
albus, magis probus. Fit autem regulariter à secundo
positivi casu in addita syllabâ or & ut, ab Amici, pudici,
fit amicior, pudicior.

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio Val-
de vel Maxime significat ; ut,

Doc

NOMEN.

33

Doctissimus, 2 id est, valde 5 Doctus.

Iustissimus, 5 vel maxime 2 Iustus.

Est autem regulariter à primo positivi casu in i adiectis 5 & finis : ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in i desinunt, adiecto rimus su- In rimus perlativum formant : ut Pulcher, pulcherrimus ; Niger, nigerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dextus, Maturimus, five Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in i, superlativum formant mutando i in In i. li. limus : nempe, Facilis, facillimus : Docilis, docillimus : Agilis, agilissimus : Gracilis, gracillimus : Humilis, humillimus : Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur : Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, à dico : Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor. Derivat. à dico, loquor, &c.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus,

Benevolentior,

Benevolentissimus,

Magnificus,

Magnificentior,

Magnificentissimus.

5 facio

Quoties vocalis præcedit us finale, comparatio fit per adverbium Magis & Maxime : ut, Idoneus, magis Idoneus, maxime Idoneus. Arduus, magis arduus, maxime arduus. Compa- ratio no- minum in us pu- rum.

COMPARATIO INUSITATIO.

Interim acre iudicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus raro occurrunt, raro itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, plentissimus vel pulcherrimus, ipsissimus.

Perpetuissimus,

Tuissimus.

2 Exiguissimus, apud Ovidium.

2 Multissimus, apud Ciceronem.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus.
 Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus.
 Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum.
 Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus;
 ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus.
 Citra, citerior, citissimus. Intra, interior, intimus. Infra,
 inferior, infimus. Extra, exterior, extimus vel extremus.
 Supra, superior, supremus vel summus. Post, posterior,
 postremus. Ultra, ulterior, ultimus. Prope, propior,
 proximius; à quo proximior, apud Ovidium Pridem,
 prior, primus. Dili, diutior, diutissimus. Saepè, saepius,
 saepissime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Compa-
ratio
manca.

Inclutus,
Inclutissimus.

Opimus,
Opimior.

Ocyor,
Ocyssimus.

Novus,
Novissimus.

Adolescens,
Adolescentior.

Petior,
Potissimus.

Longinquus,
Longinquior.

Pene,
Penissimus.

Meritus,
Meritissimus.

Sinister,
Sinisterior.

Juvenis,
Junior.

Senex,
Senior.

Maximus natu.

Ante,

Anterior.

Nuper,

Nuperrimus.

Compa-
ratio a-
busiva.

Interdum autem à substantivis fit comparatio, sed
 abusivè :

ut, { Neromior,
Cinacior,
Poemior.

{ Nerone.
Cinacdo.
Ppene.

Com-

Comparationum Typus

SINGULARITER.

Positivus. Compar. Super.

	Doctus, Tener, Dulcis, Felix. Prudens.		
Nom.	us er is a is x ns um e	{ ior ior tus	{ mus ma mum
Gen.	i ae is i	{ ioris	{ mi ma mi
Dat.	o ae i o	{ iori	{ mo ma mo
Accus.	um em em em am em em em um e ex ns	{ iorem iorem ius	{ rum mam mum
Voc.	e er is a is ume	{ ior ior ias	{ me ma mum
Ablat.	o a o	{ iore iori	{ mo ma mo

Com.

Comparationum Typus.

P L U R A L I T E R.

	Positivus.	Compar.	Super.
	Docti. Teneri. Dulces. Felices. Prudentes.		
Nom.	i es a es a ia	iores iores iora	mi ma ma
Gen.	orum arum orum } ium	iorum	morum marum morum
Dat.	is ibus	ioribus	mis
Accus.	os es as es a ia	iores iores iora	mos mas ma
Voc.	i es a es a ia	iores iores iora	mi ma ma
Ablat.	is ibus	ioribus	mis

Pro-

Quibus addi possunt & sua compofita: ut, Ego met-
tute, idem, & similia: ut etiam, qui quædam

DECLASSIFIED BY: 6032
DECLASSIFICATION AUTHORITY: 25X
DATE: 10/10/2001

Ad Primitiva spectant ista: Ego, tu, fui, ille, ipse.

Relative autem sunt, ille, isle, iste.

Derivativa sunt: Meus, tuus, suus, noster, vestrus.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.
Possessiva sunt Meus, tuus, suus, noster, vestester, vester.
Gentilia sunt Patris, Matris, Fratris, Sororis, etc.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem,
el partes & sectas significant: ut, norici: v.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est; Singularis, ut, Num
go; Pluralis, ut, Nos.

Cafius autem sunt feli, quemadmodum in nomine

cative carent omnia pronomina, præter hæc quatuor.
 Tu meus, nos, nostras, Mariæ, domine, pronomina
 vocativum tribuunt.

Utriusque vocativum tribuere videtur, quoniam ait,
Ut Maria vocatur, amen.

A te Fune petas ceston, & ipsa Venyrum.

meum.

DE DECLINATIONE

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem prime declinationis exit in *i*: ut, Ego, *mei* genitivo *mei*, *tui*, & *huius*, quod recte caret in utroque numero.

Secunda declinatio exit in *us*: ut, *illius* genitivo *illius*, *huius* genitivo *huius*, *eius*, *cuius*.

Tertia declinatio exit in *i*, & *i*, quemadmodum nomina adiectivorum, quae per tres termina-

ones variantur: cuius sortis sunt.

Genitivus prime declinationis exit in *i*: ut, *mei*, *tui*, *huius*, *eius*, *cuius*.
Genitivus secundae declinationis exit in *us*: ut, *illius*, *huius*, *eius*, *cuius*.
Genitivus tertiae declinationis exit in *i*, & *i*, quemadmodum nomina adiectivorum, quae per tres termina-

ones variantur: cuius sortis sunt.

Genitivus quartae habet *is*: ex quo ordine, sunt, *nostris*, *vestris*, *cuius*.

Ceteri obliqui in utroque numero ad formam nomi-

ni tertiae declinationis inflectuntur.

DE PERSONA

Personae pronominum sunt tres, Prima, *Ego*, Secunda, *Tu*, Tertia, *Ille*.

Primum autem pronomen est *Ego*, secundum *Tu*, tertium *Ille*.

Pronomina inter se componuntur: ut, *Ego ipse*, *Tu ipse*, *Ille ipse*.

Noti.

PRONOMEN.

19

Nom. { *istie,* } Accus. { *istunc,* } Ablat. { *istoc,* }
 { *istac,* } { *istanc,* } { *istac,* }
 { *istoc, vel istuc.* } { *istoc, vel istuc.* } { *istec.* }

1. Inter
2.

Pluraliter Nominativo & Accusativo *Istac.* Eodem modo declinatur & *illie, illac, illo.*

Componuntur etiam cum nominibus: ut, *cujusmodi,* hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, *Mecum,* tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum.

2. Cum
nominibus.
3. Cum
præpositionibus.

Componuntur etiam & cum adverbis: ut, Singular.

Eccum, { ab *Ec-* } Ellum, { ab *Ecce & ille.* }
 { *ce & is* } Ellam, { *Ut & Idem* }
 { } Ellos, { *quoque, ab is* }
 { } Ellas, { *& demum.* }

4. Cum
adverbis.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. Nominativo *Hiccine, hæccine, hoccine.* Accusativo, *huncine, hancine, hoccine.* Ablativo *hoccine, hac-*

5. Cum
conjunctione.

Pluraliter, *Hæccine, neutrum.*

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus: ut, *Met, te, ce, pte.*

Cum Syl-
laba ad-
jecta. *Met.*

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut, *Ego-* met, meimet, mihimet, memet, nolmet, &c. Sic *Si-* bimet quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur esse verbum, tumeo, sed *tumet, tibimet, temet, nos-* met, &c.

Te adjicitur *istis*, Tu, ut, tute; te, ut, tete.

Te
Ce.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, *Hic, ille,* iste, quoties in *s* desinunt; ut, *Hujusce, hîsce, illiusce,* istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pte apponitur istis ablativis. { *Meâ,* } { *Meapte.* }
 { *Tuâ,* } { *Tuapte.* }
 { *Suâ,* } { *Suapte.* }
 { *Nostrâ,* } { *Nostrapte.* }
 { *Vestrâ,* } { *Vestrapte.* }

Pte.

H

Inter-

Interdum etiam masculinis & neutris adijci solet: ut Meopte Marte, tuopte labore, suopte fumento, no-
stroptе damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis.

Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En,	} ut,	Ecquis,	} Et hæc tam in foeminino	
Ne,		Nequis,		singulari, quam in neutro
Alius,		Aliquis,		plurali, <i>qua</i> habent, non
Num,		Nunquis,		<i>qua</i> : ut, Siqua mulier,
Si,		Siquis.		Nequa flagitia, &c.

Ecquis.

Præter Ecquis, quod utrumque in foeminino habere
reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compo-
sitione,

Nam,	} ut,	Quisnam,	} Et hæc ubique (præ-	
Piam,		Quispiam,		terquam in ablativo
Putas,		Quisputas,		singulari) <i>qua</i> habent,
Quam,		Quisquam,		non <i>qua</i> : ut, Quænam
Que,		Quisque.		doctrina? Negotia quæ-

piam, Optima quæque.

Quis.

Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis,
quod & in hunc modum variatur:

Nominativo Quisquis, quicquid: Accusativo Quie-
quid: Ablativo Quoquo, quaquā, quoquo.

Qui.

Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam,	} ut,	Quidam,	} Et hæc ubique (præ-	
Vis,		Quivis,		terquam in ablativo
Libet,		Quilibet,		singulari) <i>qua</i> reti-
Cunq;		Quicumq;		nent, non <i>qua</i> : ut,
Quædam puella,		Quæcunque facinora.		

DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis & tempori-
bus inflexa, esse aliquid, ageréve, aut pati signi-
ficat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tan-
gor.

Verbum

Verbum
Personale.
Verbum
Impersonale.

Personale.

Verbum
Imperfo-
nale.

1

This image shows a blank white page with several small, dark specks scattered across it, which appear to be scanning artifacts or dust particles. There is no text or other graphical content.

10.

Aktivum

1

Pasture

Neutrons

10

Neutrum
substan-
tivum.

Neutrum
absolu-
tum.

Tertium
genus
Neutr.

Est præterea & aliud, cuius actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis

usurpat: ut,

andat

Bibo vinum,
Curro stadium,
Vivo vitam,

Vinum bibitur.
Stadium curritur.
Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENTS.

Depo-
nens.

Deponens, quod in or finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius, ut, Philosophor.

COMMUNE.

Com-
mune.

Commune, quod in or finitum, tam activam quam passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulator, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multaque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indica-
tivus.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget*. Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*

Impera-
tivus.

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venisto.* Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellas;* Et potum pastas age, Tityre, & inter agendum *Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.*

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabore, nihil incommodo valetudinis tuæ feceris.* Martialis. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullam Addideris verbum, cœna parata tibi est.*

Quin

Quia & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut,

*Si sine pace tua, atque invito Numine Troes
Italiam petière, suant peccata, nec illos Furveris auxilio.*

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

—Eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec Optatio refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam* ^{vas.} bonis literis suis detur honos.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut est author Linacrus. Præterea notandum est præsens huius modi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam* aliquando tecum loquar.

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri alii. Potentialis quid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, mini-* ^{alis.} *alique poeta; pro potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus; pro non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & Particulam *εἴ* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi; vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia Nota. (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper, adhæret adverbio cupiam optandi: ut, *Utinam* veniat aliquando tempus. Potentialis vero neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au-

Græcorum optandi modus. Subjunctivus.

tem semper aliquam conjunctionem annexam habet: ut,
Si venero; Ut taceas; Cum cenavero.

Infinitivus.

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam: ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præterit.

Præteritum, quo actio nunc geri significatur: ut, *Scribo.*

Imperfectum.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem: ut,

Virgil. Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido

Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfect.

Perfectum, quo præterita absolutæque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus, duplex est, & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proxime præteritum exprimitur: ut, *Præteritus sum: Præteritus fui.* Non enim, si modò *præteritus sis, præteritus fui* commodè aptève dixeris.

Plusquam perfectum.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut, *Ovid. Ibimus, o Nymphæ, monstratæque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant: ut, *Videro, abiero.*

Ter. Si te a quo animo ferre accipiet, negligentem feceris.

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur: ut,

Plin. Ero securior dum legam, statimque timebo cum legero.

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, *Facio*; Composita, ut, *Calefacio.*

Verba

VERBUM.

45

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλέω. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo.

Primi-

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur, ut, fervesco.

vi.

Derivativorum genera sunt quinque.

Deriva-

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ Valla meditativa potius, & augmentativa appellat,) in fco desinunt: ut, Labasco, caleasco, ingemisco, edormisco.

tiva.

Incho-

tiva.

Hæc autem inchoationem significant, ut, Lucescit, id est, Incipit lucere, aut certè gliscere & intendi: ut apud Virgil. Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo: hoc est, magis magisque ardet. Ex his pleraque pro thematibus primariis usurpantur: ut, Timeasco, hisco, conticesco, id est, Timeo, bio, taceo.

Frequentativa desinunt in to, so, xo, aut tor: ut, Visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictico, id est, frequenter dico; visio, id est, eo ad videndum.

Primi-

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari solent.

Primi-

tiva.

Desiderativa finiunt in urio: ut, Lecturio, parturio, Desiderio, coenaturio. Hæc ad significationem suboritur Primitivorum studium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id est, Legere cupio; Coenaturio, id est, Cupio coenare.

VERBUM.

Diminutiva.

Diminutiva, in *lo*, vel *ss*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, picillo, id est, parum ac modice, sorbes, canto, bibo.

Imitativa.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, Patriſſo, Atticiſſo, Platonisso. At Latini hæc formâ non adeo delectati sunt: unde pro Gracisso, Gracori uſi sunt: ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissime callere debent: proximum fuerit ut hæc Gulielmi Lillii de præteritis & supinis regulæ (lucidissime quidem illæ, compendiosissimæque, nec lanè minus utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM

Verborum primæ Conjugationis
communi Præterito.

A in præſenti perfectum format in avi;

Iti, no nas navi, vocita vocitas vocitavi.

Ecce lavi, iuxa iuxi, nexq; nexui.

Et feci quod fecui, neco quod necui, miſco verbum

Quod miſcui, plico quod pliciui, friſco quod friſcui

Sic demo quod domui, tano quod tanni, ſopo verbum

Quod ſonui, crepo quod crepui, vero quod venui, dar.

Atque cubi cubui: raro hæc formantur in avi,

Do hæc rite dedi, ſto ſtas formare ſiti vult.

Secum.

Secundæ Conjugationis commune
Præteritum.

E S in præsentis perfectum format ut dans
Ut nigreo, nigræ, nigrui : jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi ;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidi ; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor bis infra geminatur syllaba prima :
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spondendi, tondeo vultque totondi.
L vel R ante geo si stet, geo vertitur in si ;
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi,
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles fleui, leo les levi, indeque natum
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui :
A maneo mansi formatur : torqueo torxi,
Hæreo vult hæs. Veo fit vi ; ut serueo servi,
Niveo & inde satum possit conuiueo nivi
Et nixi : cico civi, vicioque vieui.

Es ul

Geo

Tertia Conjugatio

Tertia præteritum formabit ut hic manifestum.
Bo fit bi, ut lambo lambi, scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi ; antiquum cumbo cubui dat.
Co fit ci, ut vinco vici : vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque dixi.
Do fit di, ut mando mandi : sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tundi que ;
Pondo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi :
Funge cado cecidi, pro verbero cado cecidi.
Cedo pro discedere, sive locum dare, cessa :
Vado, rado, lado, ludo, divido, trudo,
Claudo, plando, rodo, ex do semper facium fi.

Cado

Go

VERBUM

Go fit xl, ut jungo junxi: sed r ante go vult si
ut spargo sparsi: lego legi, et ago facit egi:
Dat tango tetigi, pingo pinxi pupugique:
Dat frango fregi, cum signat pango pacisci,
Puls pepigi: pro iungo, pegi: pro cano, panat.

Ho fit xi, trabo ceu traxi docet, et verbo vexi.

Lo fit xii, colo ceu colui: psallo excipe cum p,
Et fallo sine p: nam falli format utrumque:
Dat vello vell, vult quibque, fallo sefalli,
Cello pro frango, ceculi: pello populique.

Mo fit iii, vamo ceu vomui: sed emio facit emi,
Como peti compsi, promo prompsi: adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo prepsi.

No fit vi, sino ceu fivi: temno excipe tempsi:
Dat sterno straxi, sterno sprevi: lino levi,
Lacerandum lina et levi: cerno quoque cerni:
Cerno, plano, cano, genui, posui, cecini dat.

Po fit xli, ut scalpo scalpfi: rumpo excipe rapi:
Et strepo quod format strepi, crepo quod crepi dat.
Quo fit xlii, ut linguo liqui: coquo demito coxi.

Ro fit vi, sero ceu pro planto et semino, sevi,
Quod serui melius dat manans significatum:
Pala verbo verri et versi, uro ussi, gero gessi,
Quare quiesci, curo curui, curdo cucurri.

Sco, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacecco,
Formare sive deit doli capesso capessi,
Quodque capessio facit, atque facesso facessi.
Sic viso visi: sed pinso pinxi habebit.

Sco fit vi, ut pasco parvi: vult posco poposci,
Didici disco, quæxi formare quinisop.

Poscitur ut verito, denti: sed sisto notetur
Pro sacro stare asseruum, nam jure sisti dat.
Dat mitto misi, peti peto sive petui.

Sterto stertui habet, meto messui: ab ecto fit exi,
Ut flecto flexi: pecto dat pectui, habetque
Pexi: etiam neco dat nexui, habet quoque nexi.

No fit vi, ut volvo volvi: vivo excipe vixi.

Nexo

VERBUM.

Nexo ut necti habes, sic tunc tunc habebis.
 Fit do ci: ut facio feri, facio quoque feri;
 Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.
 Fit dio di, ut Fodio jodi. Gio, teu fugio gl.
 Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipio pio;
 Et rapio rapui, sapio sapui atque sapui.
 Fit rio ri, ut pario peperit. Tio illi, geminatio.
 Ut quatio quassi, quod vix reperitur in usu.
 Denique uo fit ui, ut statuo statui: pluo plui.
 Formar, fove plui; struo sed struxi, duo fluxi.

Quarta Coniugatio.

Quarta dat isyl, ut monstrat scio sci sibi sciri.
 Excipias venio dant veni, cambio cambio.
 Raucio raufi, sarcio sarfi, sarcio sarfi.
 Sepio sepsi, sentio sensi, sulcio sulsi.
 Haurio item haufi, sancio saufi, puerio pueri.
 Pro salto salio salui, & amicio amicus dant.
 Parcias utemur cambriui, haufiui, endofui.
 Sepiui, sanctui, sarcui, atque salui.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositum.
 Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper
 Quam simplex geminat, composito non geminatur.
 Præterquam tribus hic, præcurro, excuro, repurgo.
 Atque a do, disca, sto, posco, rita creati.
 A plico compositum cum sub, ut plicui, ut plicui.
 Supplicio, multiplicio, gaudens formare plicui.
 Applicio, complico, replicio & explico, ut valui.
 Quamvis vult oleo simplex alui, tamen
 Quodvis compositum motus formabit olei.
 Simplicis ac formam redolet sequitur, suboleui.
 Composita è pingo formabitur omnia pincti.

VERBUM.

Primū utrum pupugi, interdūque repungo repunxi.
 Natum ē do, quando est inflexio verba ut addo,
 Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
 Cando, iudo, irado, prodo, vendo, didi : at unum
 Abscondo, abscondi. Natum ē sto, stas steti habebit.

Mutantia primam vocalem in E.

Verba haec simplicia praesentis, praeteritique,
 si componentur, vocalem primam in e mutant.
 Danno, talis, serro, fallo, arceo, trasto, saristor,
 Partio, carpo, patro, scando, spargo : pariōque,
 Cuius nata peri duo comperit & reperit dant :
 Cuius sed perui ; velut haec, aperire, operire.
 si per se sunt : tantum composita notentur
 Quae duo, comperio, dilbesco, perui habere :
 Cetera, ut epasco, servadunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

Hec, habeo, lateo, salio, statuo, cado, ludo,
 Pango stans peger, cano, quæro, cado cecidi.
 ergo, egeo, venio, laceo, sapio, rapioque,
 si componentur, vocalem primam in i mutant.
 Rapio rapui, eripio eripui, pascere natum,
 Praeteritum per ui, cum concino concinui dat.
 A placeo sic displiceo ; sed simplici usum
 Haec duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.
 Composita a pango retinent a quatuor ista,
 Depango, oppango, circumpango atque repango.
 A maneo mansi, manui dant quatuor ista,
 Promineo, emineo, cum promineo, imminescoque ;
 Simplicis at verbi servadunt cetera formam.
 Composita a scolio, calido, salto, a per u mutant
 Id tibi demergunt, exculpo, inculco, resulto.
 Composita a claudio, quatio, lavo, rejiciunt a ;
 Id docet a claudio, occludo, excludo : a quatioque,
 Percutio, excutio : a lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia

VERBUM

Mutantia primam vocalem in I,
præterquam in præterito.

Hæc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango,
Et capio, jacio, laqueo, specio, promitto, semper
Vocalem primam præsentis in i sibi mutant,
Præteriti nunquam, ceu frango, refringo, refrégi;
A capio incipio, incepti. Sed pauca notentur:
Namque suum simplex perago sequitur, satagoque.
Atque ab ago lego dat degi, cogo coegi:
A rego sic pergo perrexi, vult quoque surg
Surrexi, mediâ præsentis syllabâ ademptâ.
Nil variat facio, nisi præposito præponere.
Id docet affacio, cum affacio, infacio.
A lego nata, re, * se, per, præ, post, trans, præterito;
Præsentis servant vocalem, in cætera mutant;
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi facium; reliqua omnia legi.

De simplicium verborum supinis.

Nunc ex præterito discas formare supina.
Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum;
Ci fit etum; ut vici victum, restatur ut icti
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.
Di fit sum, ut vidi visum: quedam geminam f;
Ut pandi passum, sedi sessum: adde scidi quod
Dat scissum, atque fidi fissum, sodi quoque fossion.
Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis
Quam vult præteritum geminari, non geminatur:
Idque torondi dans consum docet, atque cecidi
Quod casum, & cecidi quod dat casum, atque retardi
Quod tensum & tentum, tutudi tursum, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datum videtur.
Gi fit etum, ut legi lectum, pegi pepigique
Dat passum, fregi fractum, terigi quoque tactum;
Egi actum, pungi punctum, fugi furtum dat.

VERBUM.

U si sum : ut salli, stans pro sale condio salson :
 Dar populi pulsum, ceculi cullum, atque sefelli
 Falsum : dar velli vultum, tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui, tum, frunt : velut hic manifestum.

Emi, emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,

A capio cepi dans capium, à capio captum,

A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum,

Ri fit hui, ut verbi versum : pepererit excipe partum.

Si fit sum, ut visi visum : tamen legemato

Misi formabit missum : fulsi excipe sultum,

Hansi haustum, sarsi sartum, sarsi quoque fartum,

Ussi ustum, gessi gestum : torsi duo, tortum

Et torsum, indulsi indultum indulsumque requirit.

Psi fit tum, ut scripsi scriptum : campsi excipe campsum.

Ti fit tum, à sto namque steti, à sistoque stiri fit

Præterita, continere statum : verti excipe versum.

Vi fit tum, ut flavi statum : pavi excipe pastum :

Dar laui lotum, inierdum lautum atque lavatum :

Potavi potum, inierdum facit & potatium :

Sed saui sautum, cavi cautum : à sero seui

Formes tunc statum : laui itaque litum dar :

Solvi à solvo salutem, volvi à volvo vultum :

Vuli, singulorum singultum, veneo venis

Veni venum, sepelivi rite sepulcrum.

Quod dar ui dar itum, ut domui domitum : excipe

Quodvis

Verbum in tuo, quia sepeper ui formabit in utum :

Exui ut exutum : à ruo deme rui, ruitum dans.

Vuli scui scutum, necui nectum, fricuique

Fricum, miscui item mistum, * ac amicui dar amittum :

Torui habet tostum, docui doctum, tenuique

Tentum, consului consultum, alui alium alitumque :

Sic salui salum, colui ocului quoque cultum.

Pinsui habet pistum, rapui raptum : servitque

A sero vult sertum, sic texui habet quoque textum.

Et hac sed ui miram in sum : nam censeo censum,

Cellui habet celsum : mens mesui habet quoque messum :

Noxui

VERBUM.

53

Nexui item nexum, sic pexui habes quoque pexum.
Dat patui passum, carui cassum caribumque.

Xi fit tum, ut viaxi vinctum, quinque abjiciunt di.
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.

De Compositorum verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum.
Quamvis non eadem ster semper syllaba utriusque.

Composita à tui sum, dempta n tui sum: à rui sum fit.
I mediâ dempta, rutum; & à saltum quoque sultum.

A sero, quando satum format, composita situm dant.

Hæc captum, factum, jactum, raptum, a per e mutant.

Et cantum, partem, sparsum, carptum quoque sartum.

Verbum edo compositum, non estum, sed facti estum.

Unum duntaxat comedo formabis utrumque.

A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur.

Cætera dant notum: nullo est jam noscitur in usu.

De Præteritis Verborum in O.

Verba in or admittunt ex posteriore supino.

Præteritum, verso u per us, & sunt consociata.

Vel fui: ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum.

Nunc est deponens, nunc est commune notandum.

Nam labor lapsus, parior dat passus, & ejus.

Nata: ut, comparior compassus, perperiorque.

Formans perpassus. Fateor quid passus, & inde.

Nata: ut, confiteor confessus, diffiteorque.

Formans diffessus. Gradior dat gressus, & inde.

Nata: ut, digredior digressus. Fuge fatiscor.

Fessus sum, mensus sum metior, uxor & usus.

Pro texa orditus, pro incepto dat ordior orsus.

Nitor nisus vel nixus sum, ulcisor & ultior.

Irascor simul iratus, reor atque ratus sum.

Obliuiscor vult oblitus sum: fruen opat

Horatius

Fructus vel fructus, misereri jungo miserum.
Vult tuor & tuor non tuus sed tuitus sum,
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum;
A loquor adde locutus, & a sequor adde secutus;
Experior facit expertus: formare paciscor
Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor,
Quod verus est verbum, eptus sum: unde adipiscor adeptus.
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expargiscor sum exporrectus: & hac quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod prateritum facit ortus.

De verbis geminum prateritum
 habentibus, viz. Activæ & Passivæ vocis.

P Ræminum activæ & passivæ vocis habent hæc;
Ceno cenavi & cenatus sum tibi format,
*Juro juravi & juratus, potoroque potavi **
Et potui, titubo titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeoque
Dat placui & placitus, fuesco suevi atque suctus;
Vendo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptus sum, mereor meritus sum
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertasum: adde pudet faciens puduit puditumque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro-passivorum præteritis.

N Eutro-passivum sic præteritum tibi format,
*Gaudeo gavissus sum, fido fissus, & audeo **
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mæreo sum mæstus: sed Phocæ nomen habetur.

De verbis Præteritum mutuantes.

Q uadam præteritum verba accipiunt aliunde:
Inceptivum in seo, stans pro primaria, adoptat
Præteri-

VERBUM

55

Præteritum ejusdem verbi: vult ergo tepesco
 A tepesco tepui; fervesco à fervesci servi;
 A video cerno vult vidi; à concutio vult
 Præteritum quatio concussi; à percutioque
 Percussi ferio; à mingo vult meo minxi;
 A sedeo fido vult sedi; à suffero tollo
 Sustuli; & à suo sum fui, & à tulo ritè sero tuli;
 A sto sisto steti, tantum pro stare; furorūque
 Insanivi, à verbo ejusdem significati:
 Sic possunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
 Præteritum à pascor, medicor, liquefacio recordor.

Verbis
hyper-
metr.

De Verbis Præterito carentibus.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
 Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco;
 Et passiva, quibus carere activa supini;
 Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
 Parturio, esurio, qua præteritum duo servant.

Silvesco,
 Frui-
 cesco,
 Sterile-
 sco,
 Deside-
 rativa ut
 Misi-
 scripsi,
 o, muni,
 Credo-
 ra.

Verba Supinum raro admittentia.

Hæc raro aut nunquam retinebunt verba supinum,
 Lambo, mico misci, rudo, scabo, parco peperci,
 Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
 Dego, ango, sugo, lingo, ningo, scragaque,
 Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,
 Flaveo, liveo, avert, parveo, conniveo, fervet:
 A nua compositione, ut renuo, à cado, ut incido; præter
 Occido, quod facit occasum, recidoque recasum;
 Respuo, linquo, luo, metuo, eluo, frigeo, caluo,
 Et sterco, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
 Composita erdium habent: Sic à gruo ut ingruo, natum
 Et quæcumque in ui formantur neutra secunda:
 Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,
 Pareo, item & careo, noceo, pateo, latet quoque,
 Et valeo, caleo: gaudens hæc namque supinum.

De 348.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
 Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
 Qua quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
 Qui restis pedibus plenisque incedere gaudent,
 Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Aio.

Præsens Indicativi, aio, ais, ait. Plural. aiunt.

Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.

Plur. Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.

Præsens Optativi, Potentialis, & Subiunctivi, Aias, aiat. Plural. Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.

Ausim.

Præsens Optativi, & Subiunctivi, Ausim, ausis, ausit.

Plural. Ausint.

Salve.

Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. Plural. Salvete, salvetote. Infinit. Salvere.

Ave.

Imperat. Ave, aveto. Plur. Avete, avetote. Infinit. Averere.

Cedo.

Imperat. Cedo; Plural. Cedite: id est, Dic, vel porrige; Dicite, vel porrigite.

Fexo.

Futurum, Fexo vel faxim, faxis, faxit, pro faciam vel fecero. Plural. Faxint.

Forem.

Imperfectum Optat. Potent. & Subiunct. Forem, fores, foret; pro essem, esses, esset. Plur. Forent.

Infinitivus, Fore, id est, Futurum esse.

Quæso.

Præsens Indicat. Quæso. Plural. Quæsumus.

Infit.

Infit, sola vox est, Dicit, seu dixit significans. Plur. Infiunt, id est, Dicunt.

Inquiro.

Præsens Indicativi, Inquiro vel inquā, inquis, inquit.

Plural. Inquimus, inquit.

Præterperfectum, Inquisti, inquit.

Futurum, Inquies, inquiet.

Imperat. Inque apud Terentium. Inquito apud Plautum.

Inquis.

Præsens Optativi, Potentialis, & Subiunctivi, Inquiat. Particip. Inquiens.

Vale.

Indicat. Valebis. Imper. Vale, valetō. Plural. Valetē, valetote. Infinit. Valere.

Hac

et alius fuisse

VERBUM.

57

Hæc quatuor sequentia, Odi, coepi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Imperativo, Sing. Memento. *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & coepi carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri.

Præterea,	{	Dic,	}	pro	{	Dice,	}	Voces esse per A-
		Duc,				Duce,		
		Fer,				Fere,		
		Fac,				Face,		

pocopen concisas
& decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum I bam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

¶ De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hæcenus dictum esto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglice personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latine impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod personæ careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertie personæ tam activam quam passivam, quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, fortiantur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia; activæ vocis & passivæ vocis.

Imperfo-
nalia
vocis
activa.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Poenitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur, ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egenes.*

Quædam verò semper manent impersonalia: ut, *Pudet, poenitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium: *Quæ adsolens, quæque oportens signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conju-
gantur
in tertia
persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & *miserescit*, *miserum est*.

Invenitur etiam in usu,	Placitum est,	Placet.
	Libitum est,	Libet.
	Puditum est,	Pudet.
	Licitum est,	Licet.
	Pigitum est,	Piget.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, *Curritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbii.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia proprius

VERBUM.

59

plus pertineant; hic in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Porro à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec iusta verba esse possunt, nec participia.

Gerundii termini } Di, Genitivi casus,
nationes sunt tres. } Do, Dativi & Ablativi.
 } Dum, Nominativi & Accusati.

Terminatio-
nes Gerun-
dii.

Gerundia autem active majore ex parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passive significant. Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causa*: id est, ut erudiretur. *Urbsque videndo Fastidia*: id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis*: id est, ut discatur.

DE SUPINIS.

Supina quoque merito participialia verba dicuntur, Supina omniaque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum, visu*. Significant autem, prius quidem ferè active (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passive.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; quæ à Participio Nomine, genera, casus & declinationem; à Verbo, primum, tempora & significationes; ab utroque numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, } Casus,
 } Genus,
 } Declinatio,
 } Tempus, } Significatio,
 } Numerus,
 } Figura.

Accidentia participio.

60 PARTICIPIUM.

De genere autem, & casu, & declinatione, Idem hic statuendum, quod supra in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora
particip.
Præfens.
Nota.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præfens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Cæterum iens, participium ab Eo, simplex rariùs legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut, Abiens, abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambiens.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: ut, Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteri-
tum.

Præteritum verò in { Tus, } ut { Doctus,
Sus, } Visus,
Xus, } Nexus.

Futu-
rum.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rum* activæ ut plurimum significationis, aut neutralis, ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *mus*, passivæ significationis semper, ut Legendus.

SIGNIFICATIO.

Signifi-
catio
activa.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

Participia in
dus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Signifi-
catio
passiva.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab huiusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, Aratur terra, hinc arata & aranda terra.

Participia

PARTICIPIUM. 61

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquiturus, à loquer.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *du*: ut,

Sequendus, } Utendus, } Obliviscendus,
Loquendus, } Patiendus, } & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentitaque tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter ponitens, decens, libens, pertasus, poenitendus, pudendus.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Parturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut legens: Pluralis, ut Legentes.

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans: Composita, ut Respirans.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia: vel cum alium casum quam suum verbum regunt: ut,

Abundans lactis, } Patiens inedia,
Alieni appetens, } Fugitans Ulium;

Participia à deponentibus.

Impersonalia participia. Participia à nominibus deducta à verbis præter analogiam. Participia à nominibus deducta à nominibus. Participia à nominibus deducta à nominibus.

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus
 istorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus,
 innocens, ineptus.

Vel cum com-

{	Amans	}	Doctus,
	Amantior,		Doctior,
	Amantissimus.		Doctissimus.

 parantur: ut,

Vel cum tempus significare definiunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti? hoc est,
Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.

*Nullam mentionem feci cometarum, nil pratermissu-
 rus, si quid explorati haberet:* id est, ita affectus, ut non
 pratermitteret.

Amandus est doctissimus quisque: id est, dignus est, vel
 debet amari. *Vita laudata:* id est, laudabilis.

Ejicienda est hac mollities animi: id est, debet ejici.

Partici-
 pi-
 presentis
 futuri
 tempore
 futuri
 infinitivi
 nomina.

Participia presentis temporis non raro sunt substanti-
 va nomina. Modò in masculino genere: ut, Oriens, occi-
 dens, profluens, conflans. Modò in feminino: ut, Con-
 sonans, continens. Modò in neutro: ut, Contingens, acci-
 dens, antecedens, consequens: Modò in communi genere,
 pro verbalibus in *tor* *vetrix*: ut, Appetens, diligens, si-
 tiens, indulgens.

Animans, modò femininum, modò neutrum repetiam

¶ DE ADVERBIO.

Adverb.

Adverbium est pars orationis non flexa: quæ
 adjecta verbo sensum ejus perficit, atque ex-
 planat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, Homo egre-
 gius *compulens*. *Nè parum sis, dabo.* : Nihilum philosophus.

Aliquoties & Adverbium: ut, Parum honeste *sagax*.

ACCIDENTIA ADVERBII.

Adverbio
 accidentia.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species,
 Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis
 colligenda est.

ADVERBIUM.

63

In loco significant, Hic, illic, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intro, alio, quod, aliquo, nequod, quoquod, siquod, ed, eodem, quolibet, quovis, quocunque, foras, horsum, aliorum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoversum.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, coelitus, funditus.

Denique per locum, innunt, Hac, illac, istac, quacunque, ea, eadem, alia, aliqua, siqua, nequa, quaquam.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quomdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, quoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perentia, mane, vespere, nudiustertius, nudiustertius, nudiustertius, nudiustertius, &c. Diu, noctu, interdum, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, saepe, raro, subinde, identidem, plerumque, quoties, die, quastannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam, prolatum, huc, hactenus, in dies, in horas, in minuta, quum, primum, simulac, simulatque.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, Usque sub obscurum noctis. Ab Ethiopia est usque hac, Est & ubi pro semper, aut continue ponitur, ut, Usque metu mittere finem.

Adverbia numeri, ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies, vel vices, trigesies, vel trices, quadragies, quinquagesies, sexagesies, septuagies, octogies, centies, millies, infinites.

Ordinis sunt, Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimo, imprimis, postremo, primum, jam primum, denique, demum, tandem, ad summum.

Adver.

Interrogandi.	Adverbia Interrogandi sunt, Cur, quomodo, quare, quomodo, equid, quin pro cur non, num, quid ita, quò unde, quantum?
Vocandi.	Vocandi sunt, Heus, ô, eho, & siqua sunt similia.
Negandi.	Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, ne pro non, & similia.
Affirmandi.	Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeo, planè, scilicet.
Jurandi.	Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dñs-fidius, Pol, xdepol, Castor, ecastor.
Hortandi.	Hortandi: ut, Agè, sodes, sultis, amabò, agedum, eho-dum, cia, agité.
Prohibendi.	Prohibendi: ut, Nè, non.
Optandi.	Optandi: ut, Utinam, si, ô si, ô.
Excludendi.	Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solum, duntaxat, demum.
Congregandi.	Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, universalim, conjunctim, &c.
Segregandi.	Segregandi: ut, Seorsim, gregatim, egregè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.
Diversificandi.	Diversificandi: ut, Aliter, secus.
Eligendi.	Eligendi: ut, Potius, potissimum, imò, satius.
Intendendi.	Intendendi: ut, Valde, nimis, nimium, immodicè, impendio, impense, prorsus, peritus, furaciter, rudiciter, omnino.
Remittendi.	Remittendi: ut, Vix, agrè, paulatim, sensim, pedetentim.
Concedendi.	Concedendi: ut, Licet, estò, demùs, sit-ita, sit-sanè.
Negandi solitudinis.	Negandi solitudinis: ut, Non solum, non tantum, non modo, nedum.
Qualitatis.	Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.
Quantitatis.	Quantitatis: ut, Parum, minimè, maxime, summum, ad summum, & similia.
Comparandi.	Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minus, maxime, minimè, æquè.

CONJUNCTIO. 65

Rel non peractæ: ut, Ferme, ferè, propè, propemodum, tantum, tantum non, modò non.

Demonstrandi: ut, En, ecce, sic, ut cum dicimus, *sic scribito.*

Explanandi: ut, Id est, hoc est, quasi dicas, puta, ut puta, utpote.

Dubitandi: ut, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.

Eventus: ut, Fortè, casu, forte-fortuna.

Similitudinis: ut, Sic, sicut, sicuti, ita, item, itidem, tamquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt casus comparativi & superlativi: ut, Doctè, doctius illo, doctissime omnium: similiter Bene, melius, optime, Malè, pejus, pessime: etiam Sape, sapientius, sapientissime: Nuper, nuperrime, & similia.

SPECIES.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se, & originem habet: ut Heri, cras.

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde: ut Furrim, à furor: Stristim, à stringo: Humaniter, ab humana.

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ac Græcorum imitationem: ut, Recens, pro recenter: Torvum, pro torvé.

FIGURÆ.

Figura est duplex: simplex, ut Prudenter; Composita, ut Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum clausulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURÆ.

Rel non peractæ.

Demonstrandi.

Explanandi.

Dubitandi.

Eventus.

Similitudinis.

Comparatio.

Species adverbii.

Nomina.

FIGURÆ.

Accidentia Conjunctioni.

66 CONJUNCTIO.

FIGURA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut nam: Composita, ut namque.

POTESTAS.

Potestas. Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itemque, cum, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc spectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspensive. Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur Suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectant faciunt: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec sapit ista, nec sentit.*

Disjunct. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, five.

ut, Vel scribit, vel distat.

Discretivæ. Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed enim, at, atque, atqui, quidem, atque, quoque, scilicet, ceterum, verò, enim, verò, quod sit, verum, potius, quam.

Illativæ. Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, eare: *Cicero. Ea-rè statim ad te Aristoteles misit.*

Causales. Aliæ Causales, id est, quæ rationem precedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quod, quoniam, quatenus, & pro quia, ut Virgil. *audieras, & fama fuit.* pro nam, vel quia fuit: quod pro quia, ut Cicero. *Non quod quicquam desit, sed quia valde cupio.*

Perfectivæ. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam.* pro nam vel quia.

Aliæ Perfectivæ seu Absolutivæ: ut, Ut, quod pro ut.

CONJUNCTIO. 67

Nè & ut, pro nè non: Terent. *Sed patri vim ut queas ferre.*

Nè, pro ut non: Cicero, *Opera datur, judicia nè fiant.*

Aliz Continuativæ: ut, Si, fin, ni, nisi.

Aliz Dubitativæ: ut, Nè, an, anne, num, nunquid, utrum, necne. Conti-
nuat.
Dubitat.

Aliz Adversativæ: ut, Et, Etiam, quamquam, quamvis, licet, tametsi: & aliz id genus. Adversat.

Aliz Redditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, sed tamen, veruntamen. Reddit.

Aliz Diminutivæ: ut, Saltem, at, certè, vel: ut Cic. *Nè vel latum digitum discesseris.* Diminut.

Aliz Electivæ: ut, Quam, ac, atque, ut, quando pro Electiv.

Quam accipiuntur. *Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profecto, verò, enim-verò, sed, enim, enim pro certè.* Expletiv.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras fuisse adire domos? Ter. At enim non finam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut *Cum, quæ* Cum,

casui jungitur, præpositio est. In genere, Conjunctiones adeo tenui discrimine ab adverbis discernuntur, ut quàm sæpius confundantur: ut, Quando, proinde, & similia.

O R D O.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe, Ordo
Præpositivus: earum scilicet, quæ in sententiarum con-
exordio ponuntur. junct.
Subjunctivus: earum scilicet, quæ secundum in clausula, Præpo-
vel tertium, vel ad summum quartum locum occupant. sit.
Subjunct.

Communis. Com-
Ex conjunctionibus hæc imprimis præponi solent, Nam, munis.
quare, at, atque, &, aut, vel, nec, neque, si, quin, qua- Præpo-
tenus, fin, seu, sive, in, nisi. sit.

Sub-

Subjun-
ctivæ
quæ
Encliti-
cæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, Verò, enim.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinant: ut, Horat. *Ludere qui nescit, campatribus abstinet armis: Indoctusque pila, discere, trochæve quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Com-
munes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Ad altum juramentum adhibendum admonuit.*

Præposi-
tiones
postpo-
nitæ suis
casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inven-
iuntur: ut,

Cum,
Tenus,
Versus,
Usque,

ut

Quibuscum.

Pube tenus.

Angliam versus.

Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accedit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causa.

Secun-
dum.

Secundum, aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*, id est, *juxta aurem*. Aliud verò hic, *Secundum Deum parentes amandi sunt*, id est, *proxime post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete, vel inter quietem*.

Præpo-

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adjunguntur.

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris sitas gratia satis.*

Ante. Hor. — *dicique beatus*

Ante obitum nemo, supremæque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Ætonia.*

Citra. { Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Ultra. { *Quos ultra citraque nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*

Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

Circum. *locale est: ut, Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, *tempus & numerum significat: ut,*

Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. *Nè contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa eadum inter calicem supremæque labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres;*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primum est;*

Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cælum, non animum mutant, qui trans mare*

currunt.

Præpo.

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*Ab. Hæc vocalibus præponitur, Mimus. *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè vivitur.*Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fama*Clam. *Clam patre. Et Plautus. Clam patrem. (lucrum.*Coram. *Coram Senatu res acta est.*De. *Sophista rixantur de lana caprina.*E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio deiciebatur.*Ex. *Ex malis moribus bonæ leges nata sunt.*Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro vehiculo est.*Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*Tenus. Virg. *capuloque tenui ferrum imputit ira.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversâ ferè significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.*Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*Sub. Vir. *Sub lucem exportant calathis: i.e. paulò ante lucem.*Idem. *— vasto vidisse sub antro.*Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*Subter. *Subter terram. Virg. Densa subter testudine casus:*

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Præposi-
tiones
nun-
quam
extra
compo-
sitionem
reperiæ.

Am,	} ut {	Ambio:	} Re,	} ut {	Recipio:	
Di,		Diduco:			Se,	Sepono:
Dis,		Distraho:			Con,	Con dono.

Con-

INTERJECTIO. 71

Con. verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit n: ut, Coagmento, coemo, coinquinare, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis, ut, *Evax, vah.* Plaut. *Evax, iurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis, ut, *Heu, hoi, hei, ô, ah.* Terent. *I intro, hoi, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis, ut, *Hei, atat.* Terent. *Hei, vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, *Papæ.* Ter. *Papæ, nova figura oris.*

Vitantis: ut, *Apagæ, Apagêsis.* Terent. *Apagêsis, egôn, formidolosus?*

Laudantis: ut *Eugè.* Mar. *Citò, nequiter, euge beate.*

Vocantis: ut, *Ehò, ho, io,* Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, *Hui.* Ter. *Hui, tu mihi illam latissimam?*

Ex improvise aliquid deprehendentis: ut, *Atat,* Ter. *Atat, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, *Oh, proh.* *Proh nefas.* Seneca. *Oh paupertas felix!*

Imprecantis: ut, *Malum, vix malum.* Ter. *Quid hoc (malum) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, *Ha, ha, he.* Terent. *Ha, ha, he, desessa jam misera sum te videndo.*

Silentium injungentis: ut, *Au.* Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgil. *Natibus (infandum) amissis.* Cicer. *Sed amabo te cura.* Imò quævis orationis pars affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur.

Alia
pariter
sunt
interjectiones.

Atque hac quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crassâ (quod atunt) Minerva tradita sunt pueris, tantisper diem ordinariis in ludo operis ac pensis sub secula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen lubescit quicquam bis aliùs exatiusque peruestigare, nunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegendum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregie doctorum, nullum tamen nominamus, qui vel propter eruditionis ac doctrina præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

Atque de octo quidem orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hætenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio
quid sit.

✕ Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantia
Grammaticæ.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

¶ CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concordantia
¶ prima.

Verbum personale cohæret cum nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera^b est ad bonos mores^a via. ✕
^a Fortuna nunquam perpetuò^b est bona.

Nomi-

X Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali
iungitur: ut, ^a Pars ^b abire. X Uterque ^b deludatur dolis.

CONCORDANTIA

Substantivi & Adjectivi.

Secunda
concor-
dantia.

Adjectivum cum substantivo genere, numero & casu
consentit: ut, *Juven.* ^b Rara ^a avis in terris, ^b ni-
groque ^a simillima ^a cygno. X

Ad eundem modum participia & pronomina substan-
tivi adnectuntur: ut,

Ovidius. Donec eris felix multas numerabis amicos;

Nullus ad ^b amissas ibit amicus ^a opes.

Seneca. Non ^b hoc primum ^a pectora ^a vulnus ^b mea sen-
serunt; graviora tuli.

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi: ut, ^b Au-
dite ^a regem Doroberniam proficiscet. X

CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Tertia
concor-
dantia.

Relativum cum antecedente concordat genere, nu-
mero, & persona: ut, — ^a vir bonus est quis?

^b Qui consulta patrum, ^b qui leges juraque servat. X

X Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio poni-
tur pro antecedente: ut, *Terent.* ^a In tempore ad eam ve-
ni ^b quod omnium verum est primum. X

X Relativum inter duo antecedentia diversorum gene-
rum collocatum, nunc cum priore convenit; ut, *Valerius*
Maximus. Senatus assiduam stationem eo ^a loci peragebat,
^b qui hodie Senaculum appellatur. X

Non procul ab eo ^a flumine, ^b quod Saliam vocant.

Cicer. Propius a terra Jovis ^a stella fertur ^b quae Phaëton
dicitur.

X Nunc cum posteriore: ut, *Homines* ruentur illum glo-
bum, ^b quae ^a terra dicitur. X

Est locus in carcere, ^b quod ^a Tullianum appellatur.

In coitu Luna, ^b quod ^a interlunium vocant.

Ali.

† Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessiva subintelligitur Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid. — *nostros vidisti flentis ocellos.*

† Quoties nullus nominativus interferitur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boet. *Felix, qui potuit boni Fontem visere lucidum.*

† Si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo coniunctione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mihi abest.* Virg. *Cajus numen adoro.* Quorum optimum ego habeo. *Cui similem non vidi.* Quo dignum te iudicavi. *Qua melius nemo scribit.* Quem videndo obstupui. *Lego Virgillum præ quo ceteri poetæ sordem.*

Substantivorum constructio.

† Quum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur, ut Juv. *Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.* Rex pater patria. *Arma Achillis. Calcor agri.*

Proinde hic genitivus sæpissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patris domus, Paterna domus, Heri filius, Herilis filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. *Urbi pater est, urbiq; maritus.* Herus tibi, mihi pater.

EXCEPTIO.

† Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur opes irruamenta malorum.* Virg. *Ignavum fucos pecunæ præsepibus arcens.* Adjectivum in neutro genere absolute, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Paululum pecuniæ.* Hoc noctis. Catul. *Non videmus id mantica, quod in tergo est.*

Juvenal. *Quantum quisque sua b nummorum seruat in arca, a Tantum habet & b fidei.*

Positur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsam subaudito; ut in huiusmodi locutionibus;

Terentius. *Ubi ad b Diana veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad b Vesta: Utrobique subauditur a templum. Virg. b Hectoris Andromache: subauditur a uxor. Idem; Diphobe b Glauci: subauditur a filia. Terent. b Huius video Byrrhiam: subaudi a servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

+ Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo; ut, *a Vir b nullâ fide. Ovid. b Ingenui vultus a puer, ingeniusque pudoris.*

OPUS ET USUS.

X Opus & usus ablativum exigunt; ut Cicero. *b Auctoritate tuâ nobis opus est. Gellius. Pecuniam b qua sibi nihil esset a usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus autem adiectivè pro necessarius quandoque poni videtur, varièque construitur; ut,

Cicero. *Dux b nobis & author a opus est.*

Idem. *Dicis nummos b mihi a opus esse ad apparatus triumphi*

Terentius. *Alia b qua a opus sunt para.*

Cicero. *Sulpicii operam intelligo ex tuis literis, b tibi multum a opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

X Adiectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt; ut,

Plinius. *Est natura hominum b novitatis a avia. X*

Virg. *Mens b futuri a præsencia. Idem. a Memor esto b tuis b avi.*

Ter. *a Imperitos b rerum, educitos libere in fraudem illis.*

Silius. *Non sum b animi a dubius, sed a devius b equi.*

Cicero. *Græcorum b literarum a rudis.*

Adiectiva

SYNTAXIS.

77

† Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur; ut, ^a *Audax* ^b *ingenii*. Ovid. *Tempus* ^a *adax* ^b *verum*. Sen. *Virtus est* ^b *visiorum* ^a *fugax*. Hor. ^b *Utilium* ^a *sagax*. Idem; ^b *Propositi* ^a *tenax*. Virg. *Tam* ^b *ficti praviq;* ^a *tenax, quàm nuncia veri*. Plaut. ^b *Pecuniarum* ^a *petax*, &c.

Verbalia in *ax*.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum faraginem satis quidem amplam congesseunt Linacrus & Despauterius. Tu vero crebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

† Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutantur, gaudent ut Cicero, *Quamquam te, Marce fili, annuum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophia, propter summam & doctoris auctoritatem & urbis*; ^b *quorum* ^a *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis*.

Idem comparativa & superlativa gradus.

† *Utrum* ^b *horum major accipe*.

Ovid. ^a *quisquis fuit ille* ^b *Deorum*.

Terent. *An* ^a *quisquam* ^b *hominum est æquè miser, ut ego?* Virgilius— ^b *divum promittere* ^a *nemo Audeat*.

^a *Tres* ^b *fratrum*. ^a *Quatuor* ^b *judicum*. ^b *Sapientum* ^a *est* ^b *quis fuerit, nondum constat*.

^a *Primus* ^b *regum Romanorum fuit Romulus*.

† In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione; ut, ^a *Primus* ^b *ab Hercule*. ^a *Tertius* ^b *ab Enëa*.

† In alio vero sensu dativum; ut Virg.— ^b *Nulli pietas* ^a *secundus*.

† Usurpantur autem & cum his præpositionibus, *E*, *de*, *ex*, *inter*, *ante*; ut Ovid. *Est deus* ^b *de vobis* ^a *alter*.

Idem. ^a *Solus* ^b *de superis*. Virg. ^a *Primus* ^b *inter omnes*.

Idem. ^a *Primus* ^b *ibi* ^b *ante omnes, magnâ comitante castris*.

Laocoon ardens summa decurrit ab arce.

† Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & temporis erunt; ut ^a *Quarum rerum nulla est sapientia?* ^b *Quarum*.

^b *Divitiarum*. *Quid rerum nunc* ^a *geritur in Angliâ?*

^b *Consultitur de religione*.

✧ Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, jam : ut ^a *Cujum pecus?* ^b *Laniorum.* Aut per dictio- nem variæ Syntaxeos : ut, ^a *Furtine accusas, an homicidii?* ^b *Utroque.* ✧

✧ Fallit denique cùm per possessiva, *Meus, tuus, suus, &c.* respondendum est : ut, ^a *Cujus est hic codex?* ^b *Meus.* ✧

Comparativa & superlativa. ✧ Comparativa & superlativa, accepta partitivè, geniti- vum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

✧ Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur : ut, ^b *Manuum* ^a *fortior est dextra.* ^b *Digitorum medius est* ^a *longissimus.* ✧ Accipiuntur autem partitivè, cùm per *E, ex,* aut inter exponuntur : ut, *Virgilius* ^b *Poeta- rium* ^a *doctissimus* : id est, ^b *ex poetis,* vel ^b *inter poetas.* ✧

Compa- rativo- rum Conste.

✧ Comparativa cùm exponuntur per quàm ablativum adlascunt : ut, *Horat.* ^a *Vilius argentum est* ^b *auro,* ^b *vir- tutibus aurum,* id est, quàm aurum, quàm virtutes. ✧ Adlascunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus sig- nificat ; ut,

Cicer. ^b *Quanto* ^a *doctior es,* ^b *tanto te geras* ^a *submissius* ✧

✧ Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gra- dui apponuntur, ut *Catul.* ^b *Tanto* ^a *peffimus omnium poeta,* ^b *Quanto tu* ^a *optimus omnium patronus.* ✧

Erat. Nocturnæ lucubrationes ^b *longè* ^a *periclosissima ha- bentur.* ^b *Longè cæteris* ^a *peritior es,* sed non ^b *multo* ^a *me- lior tamen.* *Juven. Omne animi vitium* ^b *tanto* ^a *conspetti- us in se crimen habet,* ^b *quanto* ^a *major, qui peccat habetur.* ^a *Major* ^b *et* ^a *maximus* ^b *ætate.* ^a *Major* ^b *et* ^a *maximus* ^b *natu.*

D A T I V U S.

Commo- dum in- commodum, &c.

✧ Adjectiva quibus commodum, incommodum, simili- tudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt : ut *Virgilius,*

Sis ^a *bonus,* *O,* ^a *felixque* ^b *tuis.* ✧

Martial. Turba ^a *gravis* ^b *paci placidaq;* ^a *inimica* ^b *quieti.* *Est* ^a *finissimus* ^b *oratori poeta.* *Ovid. Qui color albus erat,* nunc est ^a *contrarius* ^b *albo.*

Martial. ^a *Fecundus* ^b *amicis.* ^b *Omni* ^a *supplex.*

Horat.

Horat. Si facis ut ^b patria sit ^a idoneus, ^a utilis ^b agro.

Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita: ut Contubernalis, commilito, conservus, cognatus, &c.

Composita cum Con.

+ Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam genitivo gaudent: ut,

Varia constructio.

Lucanus. Quem metuis, ^a par ^b huius erat.

Terentius. Patres æquum esse censent, nos jamjam ^a pueris illico nasci senes, neque illarum ^a affines esse ^b rerum quas fert adolescentia.

Idem. ^b Domini ^a similis es. Auson. Mens ^a conscia ^b recti.

Virgilius. Præterea regina ^b tui ^a fidiissima, dextrâ
Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus servantur:

Communis, alienus, immunis, variis casibus.

ut Cicero. ^a Commune ^b animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors ^b omnibus

^a communis. Hoc ^b mihi tecum ^a commune est.

Salust. Non ^a aliena ^b consilii. Sen. ^a Alienus ^b ambitioni.

Cicero. Non ^a alienus ^b à Scævola studiis.

Ovid. Vobis ^a immunibus huius Esse ^b mali dabitur.

Plinius. Caprificus ^b omnibus ^a immunis est.

^a Immunes ^b ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut Cic. ^a Natus ^b ad gloriam.

+ Verbalia in bilis accepta passivè, ut & participia, seu potius participialia in *du*, dativo adjecto gaudent: ut

In bilis & *du*.

Mar. O ^b mihi post nullos Fuli ^a memorande sodales,

Statius.—nulli ^a penetrabilis ^b astro Lucus erat.

ACCUSATIVUS.

+ Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo: ut, Gnomen septem ^b pedes ^a longus, umbram non mensura amplius quatuor ^b pedes ^a longam reddit.

Magnitudo.

+ Interdum & in Ablativo: ut,

Columella. Fons ^a latus ^b pedibus tribus, ^a altus ^b triginta

Inter-

X Interdum etiam & genitivo; ut Columel. In morem
horti areas, a latas b pedum denum, a longas b pedum
quingagenum facito. X

A B L A T I V U S.

Copia &
inopia.

X Adjectiva, quæ ad copiam egestatemve pertinent, in-
terdum ablativo, interdum & genitivo gaudent; ut
Plaut. Amor & melle & selle est a fecundissimus. X
Horat. a Dives b agris, a dives positus in fanore b nummis.
Virgilius. At fessa multa referunt se nocte minores, Crura
b thymo plena.

Idem. Quæ regio in terris nostri non a plena b laboris. X

Idem. a Dives b opum, a dives picti b vestis, & auri.

Persius. O curvæ in terras animæ, & b celestium a inanes!

a Expers b fraudis. b Grati a beatus.

Diversi-
tas.

X Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione
subiiciunt; ut, Virg. a Alter b ab illo. a Aliud b ab hoc.
a Diversus b ab isto.

Nonnunquam etiam dativum; ut, b Huic a diversum.

Causa.

X Adjectiva regunt ablativum significantem causam; ut,
o Pallidus b irâ. a Incurvus b senectute. a Livida b armis
brachia. a Trepidus b morte futurâ.

Modus
rei.

X Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo;
ut, Facies miris b modis a pallida. X Nomine a Grammati-
cus, b re a barbarus.

Cicero. Sum tibi b naturâ a parens, a præceptor b consiliis.

Virgilius. a Trojanus b origine Cæsar. b Spe a dives, b re
a pauper. a Syrus b natione.

Dignus,
&c.

X Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris,
auferendi casum adjectum volunt; ut,

Terent. a Dignus es b odio. Qui filium haberem tali b inge-
nio a præditum. Virg. Atque b captis a capti fodere cubilia
italpe. Idem. b Sorte tuâ a contentus abi.

X Horum nonnulla genitivum interdum vendicant; ut

Ovid. Militia est b operis altera a digna tui. X

Virgilius. Descendam magnorum b undquam a indig-
nus b avorum.

¶ Pronominum Constructio.

Mei, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum pronuntur cum passio significatur: ut, *Languet a desiderio b tui.* Primitiva.

Ovi. a Parsq; b tui latitat corpore clausa meo. a Imago b nostri. Derivativa. *Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio*

vel possessio rei denotatur: ut, Favet a desiderio b tuo.

a Imago b nostra, id est, quam nos possidemus.

Nostrum & vestrum genitivi sequuntur distributiva, participia, comparativa, & superlativa: ut; a Unusquisque b vestrum. a Nemo b nostrum. Ne a cui b vestrum sit mirum. a Major b vestrum. a Maximus natu b nostrum.

Hæc possessiva, meus, tuus, suus, noster, & vester, hos Possessivos post se recipiant, Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque; & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut,

Ex a tuo b ipsius animo conjecturam feceris.

Cic. Dico a mea b unius operâ Rempublicam esse liberatam.

Idem. a Meum b solius peccatum corrigi non potest.

Eraf. a Noster b duorum eventus ostendat, utra gens sit melior.

In a sua b cuiusq; laude præstantior. a Nostra b omnium memoria

Brut. ad Cic. a Vestris b paucorum respondet laudibus.

Hor. — scripta cum a mea nemo legat, vulgo recitare b mentis.

Sui & Suus reciproci sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod præcessit in eadem oratione; ut, a Petrus a suum admiratur b se. Parcit erroribus b suis. Aut annexa per copulam: ut, Magnopere a Petrus rogat, ne b se deferat.

Ipsæ ex pronomine solum trium personarum significationem repræsentat: ut;

a Ipse b vidi, a Ipse b videris, a Ipse b dixit.

Et nominibus pariter, ac pronominebus adjungitur, ut,

a Ipse b ego, a Ipse b ille, a Ipse b Hercules.

Idem, etiam omnibus personisungi potest; ut, Idem.

Ego a idem b adsum.

Terent.

Terent. ^a *Idem* ^b *has nuptias* ^b *perge facere.*

Virgil. ^a *Idem* ^b *jungat vulpes,* ^c *mulgeat hircos.*

Demon-
strativa
hic, ille,
iste,
ille, &
iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic mihi proximum demonstrat; Ille, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, cum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Ille verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Istum æmulum quoad poteris ab ea pellito.*

Hic &
ille.

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut Col. ^a *Agricolæ contrarium est* ^a *pastoris propositum:* ^b *ille quam maxime sub-actò & puro solo gaudet,* ^{bb} *hic novali graminosoque:* ^b *ille fructum è terra sperat,* ^{bb} *hic è pecore.*

Est tamen, ubi è diverso pronomen Hic ad remotius suppositum referri invenias, & ille ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Nomi-
nat. u-
trunque.

Verba substantiva, ut *Sum, forem, fio, misse*: verba vocandi passiva, ut *Nominor, appello, dico, vocor, nuncior*; & iis similia, ut *Scribor, fabror, habeor, existimor*: item verba gestus, ut *Sedo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque* expetunt: ut, ^b *Deus*

^a *est* ^b *summum bonum.* ^b *Perpusilli* ^a *vocantur* ^b *nani.* ^b *Fides religionis nostra* ^b *fundamentum* ^a *habetur.* *Malus* ^b *pastor* ^a *dormit* ^b *supinus.* *Lactantius.* ^b *Homo* ^a *incedit* ^b *erectus in cælum.*

Denique omnia ferè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi casu, genere, & numero concordat: ut,

^a *Rex* ^a *mandavit* ^b *primus extirpari hæresin.*

^b *Pii* ^a *orant* ^b *taciti.* ^b *Boni* ^a *discunt* ^b *seduli.*

Infiniti
verbi
constru-
tio.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipue

cupiē cum verba optandi, eisque similia accedunt: ut,
 Hypocrita cupit a videri b iustus. Hypocrita cupit b se a vide-
 ri b iustum. Malo b dives a esse quam haberi. Malo b me b divitem
 a esse quam haberi. Claud. Vivitur exiguo melius; natura
 b beatis b Omnibus a esse dedit, si quis cognoverit uti.

Martial. b Nobis non licet a esse tam b disertis, vel disertos.

Terentius. Expedit b bonas a esse b vobis.

Ovidius. Quo b mihi commissio non licet a esse b piam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur ac-
 cusativi ante verba infinita. b Nos a esse b disertos. b Vos
 a esse b bonas. b Me a esse b piam.

Genitivus post verbum.

Sum genitivum postulat, quoties significat possessio. Sam sig-
 nem, aut ad aliquid pertinere: ut nis. poss.
 Virgilius.—pecus a est b Melibæi. gen.

Cicero. b Adolescentis a est majores natu revereri.

Virg. b Regum a est Parcere subiectis, & debellare superbos:

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, suum, no-
 strum, vestrum, humanum, belluinum, & similia: ut.

Non a est b meum contra auctoritatem Senatus dicere.

Terent. Eja haud b vestrum a est iracundos esse.

b Humanum a est irasci.

At hic subintelligi videtur officium, quod aliquando
 etiam exprimitur: ut Terent. Tuum a est b officium has
 bere ut adsimiles nuptias.

† Verba aestimandi genitivo gaudent: ut, b Plurimi passim
 a sit pecunia. † Puder b parvi a penditur. b Nihili, vel b pro
 nihilo a habentur literæ. mand.
 gen.

Horat. b Pluris opes nunc a sunt, quam prisca temporis annis.

† Aestimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ut,
 Valerius Max. Non b hujus te a aestimo. † Magno ubique
 virtus a aestimanda est.

† Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, teruncil, his
 verbis, aestimo, pendo, facio, peculiariter adiciuntur,
 ut, Ego illum b flocci a pendo. † Nec b hujus a facio, qui me
 b pili a aestimat.

Singu.

✕ Singularia sunt ista ; ^b Equi ^b boni ^a consulo. ^b Equi ^b boni ^a facio, id est, in bonam accipio partem. ✕

✕ Verba accusandi, damnandi, monendi, absolvendi, & consimilia genitivum postulant, qui crimen significet ; ut,

Plaut. Qui alterum ^a incusat ^b probri, ipsum se intueri oportet. ✕

Cicero. Etiam ^b sceleris ^a condemnat generum suum.

Ovid. Parce tuum vatem ^b sceleris ^a damnare, Cupido.

^a Admoneto illum pristina ^b fortuna. ^b Furri ^a absolutus est.

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel cum præpositione, vel sine præpositione ; ut,

Cic. Si in me iniquus es iudex, ^a condemnabo eodem ego

te ^b crimine. Gellius. Uxorem ^b de pudicitia graviter ^a accusavit.

Cic. Putavi ea ^b de re ^a admonendum esse te.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus verbis subduntur ; ut, ^a Accusas furri, an stupri, an ^b utroque ? sive ^b de utroque ? ^b Ambobus, vel ^b de ambobus ? ^b Neutro, vel ^b de neutro ? ^b De plurimis simul ^a accusaris.

✕ Satago, misereor, miseresco, genitivum admittunt : ut,

Terent. Is ^b rerum suarum ^a satagit. ✕

Virgil—tro ^a miserere ^b laborum.

Tantorum, ^a miserere ^b animi non digna ferentis.

Statius. Es ^b generis ^a miseresce tui.

✕ At misereor & miseresco, rarius cum dativo leguntur ; ut Sen. Huic succurro, ^b huic ^a misereor. ✕

Boetius. Dilige iure bonos & ^a miseresce ^b malis.

✕ Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut accusativum desiderant : ut, Data ^b fidei ^a reminiscitur. Proprium est stultitia aliorum vitia cernere, ^a oblivisci ^b suorum. Ter. Faciam ut ^b meique ac huius ^b diei, ac ^b loci semper ^a memineris. Plaut. ^b Omnia quæ curant senes ^a meminerunt. ^a Memini ^b de hac re, ^b de armis, ^b de te, id est, mentionem feci.

✕ Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur ; ut,

Plaut. Romani ^b signorum & armorum ^a potiti sunt. ✕

Virg. Egressi optata Troes ^a potiuntur ^b arena.

Dati.

SYNTAXIS.

81

Dativus post verbum.

⊕ Multa verba acquisitive posita adsciscunt dativum eius rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut Plaut. *Mibi istic nec a seritur, nec a mesitur.* Virg. *Nescio quis teneros oculus tibi a fascinet agnoscat.* Verba sequi posita dat. re-gunt.

Huic regulæ appendent varii generis verba.

⊕ Imprimis, verba significancia commodum aut incommodum regunt dativum; ut Virg. *Illa seges demum tui a respondet vari agricolæ.* Non potes tui a commodare, nec a incommodare. Idem — validis a incumbite tui a remis. *Suam eruditionem tui a acceptam a fert.* Com-modum & in-commodum.

Ex his quædam effertur etiam cum accusativo, ut Cicero. *Unum a audetis omnes, unum sentitis.* Plaut. *Si ea memorem, quæ tui a ad ventris victum a conducunt, mora est.* Excep-tio.

Cicero. *In hac studia a incumbite. Naturæ plus a eloquentiam a conferat, an doctrinæ.* *Fessum quies plurimum a juvat.*

Verba comparandi regunt dativum; ut, Virg. — sic tui a parvis a componere magna solebam. *Fratri se a opibus a dignatione a adequavit.* Verba com-parandi.

Interdum additur ablativus cum præpositione; ut, *Comparo Virgilium tui a cum Homero.* Aliquando accusativus cum præpositione Ad; ut, *Si tui a ad eum a comparatur, nihil est.*

⊕ Verba dandi & reddendi regunt dativum; ut, *Fortuna tui a multis nimium a dedit, tui a nulli satis.* *est, qui gratiam bene tui a merenti non a reponit.* Verba dandi.

Hæc variam habent constructionem; *Dono tui a tibi hoc munus; a dono tui a te hoc munere.*

Cicero. *Huic tui a rei aliquid temporis a impertias.* Terent. *Plurimam salutem tui a Parmenonem summum furorem tui a im-*

^a imperit *Guatho*. ^a Asperit *mibi*. ^b labem. ^a Asperit *me*. ^b labē.

^a Instravit ^b equo penulam : ^a Instravit *equum*. ^b penulā.

Ovid. *ut piger infido* ^a consuluisse ^b viro, id est, dedisse consilium, vel etiam prospexisse.

Lucan. ^b Rectoremque ratis de cunctis ^a consulti astris, id est, petit consilium. ^a Consule ^b saluti tuæ, id est, prospice.

Ter. Pessimè istuc ^b in te atque in illum ^a consulis, i. statuis.

^a Metuo, ^a timeo, ^a formido ^b tibi, vel ^b de te, i. sum sollicitus pro te. ^a Metuo, ^a timeo, ^a formido ^b te, vel ^b à te : scilicet nè mibi noceas.

Verba
promit-
tendi

Verba promittendi ac solvendi regunt dativum ; ut, Cicero. *Hæc* ^b tibi ^a promitto, at recipio sanctissimè esse observaturum. ✕

Cicero. *Es* ^b alienum ^b mihi ^a numeravit.

Verba
impe-
randa

Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt : ut,

Horat. ^a Imperat aut servit collecta pecunia ^b cuique. ✕

Idem. *Quid de quoque viro*, & ^b cui ^a dicas, sape caveo.

Dicimus, ^a Tempero, ^a moderor ^b tibi & ^b te. ^a Refero ^b tibi & ^b ad te. Item, ^a Refero ^b ad Senatum, id est, propono. ^a Scribo, ^a mitto ^b tibi, & ^b ad te. ^a Do ^b tibi literas, ut ad aliquem feras. ^a Do ^b ad te literas, id est, mitto ut legas.

Verba
fidendi

Verba fidendi dativum regunt : ut, Horat.

— *Vacuis* ^a committere ^b venis Nil nisi lene decet. ✕

^b Mulieri nè ^a credas, ne mortua quidem.

Verba
obse-
quendi.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt : ut, *Semper* ^a obtemperat ^b pius filius ^b patri. ✕ *Quæ* ^a homines arant, navigant, ædificant, ^b virtuti omnia ^a parent. *Ipsum* ^b huic orabo, ^b huic ^a supplicabo.

Persius. — *venienti* ^a occurrere ^b morbo.

Ignavis ^b precibus *Fortuna* ^a repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur : ut,

^b Ad amorem nihil potuit ^a accedere. *Hoc* ^a accessu meis

^b malis. Illud ^a constat ^b omnibus, seu ^b inter omnes.

Terent. — *Hæc* ^b fratri metum non ^a conveniunt.

Juven. *Sævis* ^a inter se ^a convenit ^b urfis. ^a Ausculto ^b tibi,

id est, obedio. ^a Ausculto ^b te, id est, audio. *Adamas* ^a dissidet

^b mag.

^b magneti, seu ^b cum magnete. ^a Certat ^b cum illo, & Græcanicè ^b illi. Catul. Noli ^a pugnare ^b duobus, id est, ^b contra duos. Virg. Tu dic ^b mecum quo pignore ^a certes.

† Verba minandi & irascendi regunt dativum: ut, ^b Utrique mortem ^a minatus est. Terent. ^b Adolescenti nihil est quod ^a succenseat.

× Sum cum compositis, præter Possum, exigit dativum: ut, Rex pius ^a est ^b reipub. ornamento. × Mihi nec ^a obest, nec ^a prodest. Hor. Multa ^b petentibus ^a desunt multa.

× Dativum postulant verba composita cum his præpositionibus.

Præ Cicer. Ego meis ^b majoribus virtute ^a praluxi.

Præo, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. Albo ^b gallo ne manum ^a admoliaris. ×

Con. ^a Conducit hoc tua ^b laudi. ^a Convixit ^b nobis.

Sub. Terent. ^a Subolet jam ^b uxori, quod ego machinor.

Ante Cic. Iniquissimam pacem justissimo ^b bello ^a antefera.

Post. ^a Posthabeo, ^a postpono ^b fama pecuniam.

Virg. ^a Postposui tamen illorum mea seria ^b ludo.

Terent. dixit. × Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo.

Ob. Ter. Quum ^b nemini ^a obtrudi potest, iter ad me.

In. ^a Impendet ^b omnibus periculum.

Inter. Cicer. Ille huic ^b negotio non ^a interfuit modo, sed etiam præfuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum: ut Quint. ^a Præstat ingenio alius ^b alium. ^b Multos virorum ^a anteit sapientiâ. Terent. ^b In amore hæc ^a insunt vitia. Plin. ^a Interdico tibi ^b aquâ & igni.

† Est pro habeo dativum exigit: ut,

Perfl. Velle suum ^b cuique ^a est, nec vero vivitur uno. ×

Virg. ^a Est ^b mihi namque datus pater, est injusta noverca.

× Huic confine est suppetit: ut,

Horat. Pauper enim non est, ^b cui rerum ^a suppetis usus. ×

Genia X Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum;
dativ. ut, ^b Exitio ^a est ^b avidis mare ^b navis. X

^b Speras ^b tibi ^b laudi ^a fore, quod ^b mihi ^b vitio ^a vertis?
^b Nemo ^b sibi ^b mimos ^a accipere debet ^b favori.

Dativus
festivi-
tatis.

Est ubi hic dativus, tibi aut sibi, aut etiam mihi, nullâ necessitatis, at festivitatis potius causâ additur: ut,
^b Ego ^b tibi ^b hoc effectum ^a dabo. Ter. ^a Expedi ^b mihi ^b hoc negotium. Sui ^b sibi ^b hunc ^a jugulo gladio.

Verba trans. **ACCUSATIVUS POST VERBUM.**

Verba
transi-
tiva.

Verba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis, exigunt accusativum: ut Hor. ^b Percontatorem ^a fugito, nam garrulus idem est. ^b Idem. Nec ^a retinent patula ^b commissa fideliter aures. Virg. ^b Imprimis ^a venerare ^b deos. ^b Aper ^b agros ^a depopulatur.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, accusativum admittunt cognatæ significationis: ut Cic. ^b Tertiam ^b ætatem hominum ^a vivebat Nestor. Virg. — longam incommutata videtur ^a Ire ^b viam. Plaut. ^b Diutam ^a servit ^b servitutem.

Hunc accusativum mutant authores non rarò in ablativum: ut Plaut. ^b Diu videor ^b vitâ ^a vivere. ^a Ire rectâ ^b viâ. Sueton. ^b Morte ^a obiit repentinâ.

Accusat.
fig.

X Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut, Virgil. — Nec vox ^b hominem ^a sonat, ^b Dea certe X Juven. ^b Qui ^b Curios ^a simulam, ^b Bacchanalia ^a vivunt. Horat. ^b Pastillos Rufillus ^a olet, Gorgonius ^b hircum.

Duo Accusativi.

Verba
rogandi,
&c.

X Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt accusativum: ut, Tu modò ^a posce ^b Deum ^b veniam. X ^b Dabo ^b te istos ^b mores. Ridiculum est te ^b me ^a admonere ^b istud. Terent. ^a Induit ^b se ^b calceos, quos prius exuerat.

Excep-
tio 1.

Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum: ut,

Virg. ^b Ipsum ^a obtestemur, ^b ventisq; ^a oremus ^b ab ipso. Terent. ^b Suspicionem istam ^b ex illis ^a quare.

Vestiendi

SYNTAXIS.

X Vestienti verba interdum mutant alterum accusati- Exceptio
vum in ablativum, vel dativum: ut, ^a Induo ^b te ^{bb} tu-
nicā, vel ^{bb} tibi ^b tunicam. X

ABLATIVUS POST VERBUM

Q Uodvis verbum admittit ablativum significantem
instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut, *Dæmona non ^b armis, sed morte ^a subegit Iesus.* X
Horat. *Naturam ^a expellas ^b furcā licet, usque recurre.*
Virg. *Hi ^b jaculis, illi certant ^a defendere ^b saxis.*

CAUSA.

ut Ter. ^a Gaudeo (ita me dii ament) ^b gnati ^b causa.
Vehementer ^b irā ^a excanduit.

Horat. *Invidus alterius ^b rebus ^a macrescit opimis.* X

MODUS ACTIONIS.

ut, *Mirā ^b celeritate rem ^a peregit.* X

Juven. *Invigilate viri, tacito nam tempora ^b gressu*
^a Diffugiunt, nulloque ^b sono ^a convertitur annus.

Ovid. *Dum vires annique finunt, tolerate laborem,*
Fam ^a veniet tacito curia senecta ^b pede.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur Exceptio
præpositio: ut, ^a Baccharis ^b præ ebrietate.

Summa ^b cum humanitate ^a tractavit hominem. X

X Quibuslibet verbis subicitur nomen preteritum in ablati- Nomen
vo casu: ut, ^b Teruncio, seu vitiosa nuce non ^a emerim. X præteritum

Livius. *Multo ^b sanguine ac vulneribus ea victoria ^a stetit.*

X Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio,
duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis: ut,

Terent. ^a Redime te captum quāque queas ^b minimo. X Vili
^a venit trititum.

Senec. ^a Constat ^b parvo famer, ^b magno fastidium.

X Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Tanti, Exceptio
quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet,

quanticumq; ut Cic. ^b Tanti ^a vis alii, ^b quanti tibi ^a fuerit. Non ^a vendo ^b pluri, quam alii fortasse etiam ^b minoris. Ovid. Vix Priamus ^b tanti, totaque Troja ^a fuit.

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut, Aul. Gel. ^b Tantâ mercede ^a docuit, ^b quantâ hactenus nemo. ^b Minore pretio ^a vendidi, quam emi.

Valeo.

Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut Varr. Denarii dicti, quod ^b denos aris ^a valebant: quinarum, quod ^b quinos.

Verba abundandi, &c.

X Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent: ut,

Terent. ^b Amore ^a abundas Antipho. ^b Malo virum ^b pecuniâ, quam pecuniâ ^b viro ^a indigentem.

Salust. Sylla omnes suos ^b divitiis ^a explevit.

Terent. Hoc te ^b crimine ^a expedi.

Cic. Homines nequissimi quibus te ^a onerant ^b mendaciis?

Virg. Ego hoc te ^b fasce ^a levabo.

Salust. Aliquem familiarem suo ^b sermone ^a participavit.

Excepit.

X Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut Virgil.

Quam dives nivei pecoris, quam ^b lactis ^a abundans?

Terent. Quasi tu hujus ^a indigeas ^b patris.

Quid est, quod in hac causa ^b defensionis ^a egeat?

Virg. ^a Implentur veteris ^b Bacchi pinguisque ferina.

Idem. Postquam dextra fuit ^b cædis ^a saturata.

Terent. Omnes mihi labores leves fuere, præterquam ^b tui ^a carendum quod erat.

Paternum servum sui ^a participavit ^b consilii.

Fungor, &c.

X Fungor, fruor, utor, & similia ablativo junguntur: ut,

Cic. Qui adipisci veram gloriam volum, justitia ^a fungantur ^b officiis. Optimum est alienâ ^a frui ^b insaniâ.

In re mala ^b animo si bono ^a utare, juvat.

Virgil. Aspice venturo ^a latentur ut omnia ^b seculo.

Cæsar. Qui suâ ^b victoriâ tam insolenter ^a gloriarentur.

Hor. Divit, ædificat, ^a mutat quadrata ^b rotundis. ^a Vescor ^b carnibus. Virg.—haud equidem tali me ^a dignor ^b bonore.

Terent.

- Terent. *Ut b malis a gaudeat alienis.*
- Plaut. *Exemplorum b multitudine a supersedendum est.*
- Macrob. *Regni eum b societate a numeravit.*
- Plaut. *a Communicabo te semper b mensa mei.*
- a a Prosequor te b amore, b laude, b honore, &c. i. e. Prosequor, amo, laudo, honoro, a Afficio te b gaudio, b supplicio, Afficio b dolore, &c. id est, exhalo, punio, contristo.*
- X Mereor, cum adverbis bene, male, melius, pejus, Mereor optime, pessime, ablativo adhæret cum præpositione De: ut, *b De me nunquam bene a meritis est.*
- Erasmus *b de lingua Latina optime a meritis est.*
- Catiline *pessime b de republica a meruit.*
- X Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba ablativum cum præpositione optant: ut, *Istuc b ex multis jam accipiendi, pridem a audiveram. Luc. b A trepido vix a abstinet ita magistro. a Nasci b a principibus fortuitum est.*
- Procul *a abest b ab urbe Imperator.*
- X Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut, *Horat. Vivere si recte nescis, a discede b peritis.*
- Ovid. *Est virius placitis a abstinuisse b bonis.*
- Virg. *Heu fuge, nate Dea, teque his, ait, a eripe b flammis.*
- X Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus significans mensuram excessus: ut, *Desorme ex- istimabat, quos b dignitate a præstaret ab iis b virtutibus a superari.*
- X Quibuslibet verbis additur ablativus absolute simp- *Ablat. tis: ut, Imperante b Augusto, a natus est Christus. Absolut. Imperante b Tiberio, a crucifixus. Juven. Credo pudicitiam, b Saturno rege, a moratam in terris.*
- Nil *a desperandum, b Christo duce, & auspice Christo.*
- Fam Maria, *b audito Christum venisse, a cucurrit.*
- X Verbis quibusdam additur auferendi casus per Syne- *Syne- dochen, & poetice accusativus: ut, a Egrotat b animo doche. magis quam corpore. a Candet b dentes. a Rubet b capillos.*
- Quædam tamen efferuntur in gignendi casu: ut, *Excer- Absurdè facis, qui a angas te b animi. Exanimatus a pendet b animi. a Despicbam b mensi.*

Diversi
casus.

Plaut. ^a Discrucior ^b animi, quia ab domo abundanti est mihi.
 X Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi
 possunt: ut,

Passivo-
rum con-
structio.

1 Dedit 3 mihi 2 vestē 4 pignori, 6 te presente 5 propriā manu.

X Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præ-
 positione, & interdum dativus: ut,

Horat. ^a Laudatur ^b ab his, ^a culpatur ^b ab illis. X

Cicero. Honesti bonis ^b viris, non occulta ^a petuntur.

X Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut,

Virg. Nulla tuarum ^a audita ^b mihi, nec visa sororum. X

Horat. Oblivisque meorum, ^a obliviscendus ^b illis.

X Ceteri casus manent in passivis, qui fuerunt acti-
 vorum: ut, ^a Accusaris ^b a me ^b furti. X Habebis ^b ludibrio.

^a Dedoceberis ^b a me istos ^b mores. ^a Privaberis ^b magistratu.

Neutro-
passi. con-
structio.

Vapulo, vaneō, liceo, exulo, fio, neutro-passiva,

passivam constructionem habent: ut, ^b A præceptore

^a vapulabis: Malo ^b a cive ^a spoliari, quàm ^b ab hoste ^a venire.

Quid ^a fiet ^b ab illo? Virtus parvo pretio ^a licet ^b omnibus.

Cur ^b a convivio ^a exulat philosophia?

Infiniti-
vorum
constru-
ctio.

X Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter
 subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. — ^a Juvat usque ^b morari, Et conferre gradum. X

Ovid. ^b Dicere quæ ^a puduit, ^b scribere ^a iussa amor.

Martial. ^a Vis ^b fieri dives, Pontice? Nil cupias.

Virg. Et erat tum ^a dignus ^b amari. Horat. ^a Audax om-
 nia ^b perpeti, Gens humana ruit per vestitum nefas.

Eclipsis.

X Ponuntur interdum figuratè, & absolute verba infi-
 nita: ut, Hæcine ^b fieri flagitia? subauditur, ^a decet,

^a oportet, ^a par est, ^a æquum est, aut aliquid simile. X

Virg. Criminibus ^b terrene novis, hinc ^b spargere voces

In vulgum ambiguas, & ^b querere conscia arma.

Enallage. id est, terrebat, spargebat, quarebat.

DE GERUNDIIS.

Gerundi-
um.

Gerundia five Gerundivæ voces, & supina, regunt
 casus suorum verborum: ut,

Clar.

Cicer. *Efferor studio* ^a *videndi* ^b *parentes.* X

Ovid. ^a *Utendum est* ^b *etate, cito pede prateris etas.*

Virg.—^a *Scitatum* ^b *oracula Phœbi Mittimus.*

X Gerundia in *di* pendent à quibusdam tum substanti- Di-
vis, tum adjectivis: ut Virgil.

Et quæ tanta fuit Romam tibi ^a *causa* ^b *videndi?* X

Idem: *Cecropias innatus apes* ^a *amor urget* ^b *habendi.*

Idem: *Æneas celsa in puppi jam* ^a *certus* ^b *eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur: Nom,
ut Virg. ^a *studium quibus arva* ^b *tueri.* ^a *Peritus* ^b *me-*
dicari.

Interdum non inveniuntè adijcitur Gerundii vocabu-
etiam genitivus pluralis: ut, *Quum* ^b *illorum* ^a *videndi*
gratiâ me in forum contulissim. Terent. *Date* ^a *crescen-*
di copiam ^b *novarum.* *Concessa est* ^a *diripiendi* ^b *pomorum,*
atque opsoniorum licentia.

X Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus, *A, ab, De,*
abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut,

Cicero. *Ignavi* ^a *à* ^b *discendo citò deterrentur.* X

Amor & amicitia, utrumque ^a *ab* ^b *amando dictum est.*

Cicer. ^a *Ex* ^b *defendendo, quàm* ^a *ex* ^b *accusanda, uberior*
gloriâ comparatur. Consultatur ^a *de* ^b *transeundo in Galliam.*

Quint. *Rectè scribendi ratio* ^a *cum* ^b *loquendo conjuncta est.*

Plaut. ^a *Pro* ^b *vapulando ab hoste mercedem petam.*

X Ponuntur & absque præpositione: ut,

Virgil.—*alitur vitium, crescitque* ^b *legendo.* X

^b *scribendo disces scribere.*

X Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus, *Don,*
Inter, ante, ad, ob, propter: ut, ^a *Inter* ^b *curandum bi-*

lares este. X Virg.—^a *Ante* ^b *domandum Ingentes tollem*

animos. Cic. *Locus* ^a *ad* ^b *agendum amplissimus.*

Idem. ^a *Ob* ^b *absolvendum munus nē acceperis,*

Veni ^a *propter te* ^b *redimendum.*

X Cùm significatur necessitas ponuntur citra præposi-
tionem, addito verbo *Est:* ut,

Juven. ^a *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.* X

^a *Vigilandum est ei qui cupit vincere.*

Gerundia **X** Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva, ut,
in nomi- Virg. *Tantus amor florum,* & ^b generandi gloria & mellis.
na ver- Ad ^b accusandos & humines duci pramio, proximum latro-
tantur. cinio est. Cur adeo delectaris & criminibus ^b inferendis?

¶ De Supinis.

Prius
Sup.

Prius supinum activè significat, & sequitur verbum,
aut participium, significans motum ad locum: ut,
Ovid. ^b *Spektatum* & *veniunt*, *veniunt* *spektentur* ut *ipsa*.
Milites sunt & *missi* ^b *spektatum* *arcem*.

Nota.

Illà verò, *Do venum*, *do filiam nuptum*, latentem
habent motum.

Exceptio.

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito
iri, passivè significat: ut Plaut.

^b *Coctum* ego non ^b *viapulum*, *dudum*, & *conductus* sum.
Ter. *Postquam* & *audierat* non ^b *datum* *iri uxorem filio*.
Poetice dicunt: & *Eo* ^b *visere*. & *Vado* ^b *videre*.

Nota.

Ponitur & absolutè cum verbo *Est*: ut,

Terent. ^b *Actum* est, *ilicet*, *periisti*.

Ovid. ^b *Itum* est in viscera terræ. ^b *Cessatum* est satis.

Posterior
supinum.

X Posteriorius supinum passivè significat, & sequitur no-
mina adjectiva: ut, *Sum extra noxam*, sed non est
& *facile* ^b *purgatu*. Quod ^b *factu* & *scdum* est, idem est &
^b *dictu* & *turpe*. Qui pecuniâ non movetur, hunc & *dignum*
^b *spektatu* arbitramur.

In istis verò, & *Surgit* ^b *cubitu*, & *Redit* ^b *venatu*: *cubitu*
& *venatu* nomina potius censenda videntur, quàm supina.

¶ De Tempore & Loco.

T E M P U S.

Parti tem-
poris.

Quæ significant partem temporis, in ablativo fre-
quentius usurpantur, in accusativo raro: ut;
Nemo mortalium omnibus ^b *horis* & *sapit*. ^b *Nocte* & *latenti*
mensura. ^b *Id tempus* & *creatus* est Consul.

Quonquam hic eclipsis videtur esse præpositionis per
vel sub.

Duratio
temporis.

X Quæ autem durationem temporis & continua-
tionem

tionem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo
effertur: ut Virgil.

Hæc jam ter centum totos ^a regnabitur ^b annos.

Idem. *Noctes atque dies* ^a patet atri janua *Dis*.

Idem. *Hic tamen hac mecum poteris* ^a requiescere ^b nocte.

Suet. *Imperavit* ^b triennio, & *decem mensibus, octoque diebus.*

Dicimus etiam *In paucis* ^b diebus. *De* ^b die. *De* ^b nocte.

Promitto ^a in ^b diem. *Commodo* ^a in ^b mensem. *Annos* ^a ad
quingenta natus. ^a Per tres ^b annos studui.

Puer ^b id ætatis. *Non* ^a plus ^b triduum, aut ^b triduo.

Tertio, vel ^a ad ^b tertium calendas, vel calendarum.

Spatium Loci.

✕ *Spatium loci* in accusativo effertur, interdum & in ablativo: ut Virg.

Dic quibus in terris (& *eris mihi magnus Apollo*)

Tres ^a pateat cæli spatium, non amplius, ^b ulnas.

Fam mille ^b passus ^a processeram. *Abeſt bidui* ^b subin-
telligitur ^b spatium vel ^b spatio; ^b itinere, vel ^b iter.

Abeſt ab urbe quingenti ^b millibus passuum.

Appellativa Locorum.

✕ Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cum præpositione verbis significantibus motum aut actionem in loco, ad locum, à loco, aut per locum: ut, *In foro* ^a versatur. *Meruit sub rege* ^b in *Gallia*

Virgil. — ^b ad templum non æqua *Palladis* ibant. *Itædæ*

Salust. *Legantur* ^b in *Hispaniam* majores natu nobiles.

E Sicilia ^a discedens, *Rhodi* ^b veni, per mare ^b ad *Indos*.

✕ Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio; modo primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri fit: ut,

Juven. *Quid* ^b *Romæ* ^a facium? *mentiri* nescio.

Terent. *Samia* ^b mihi mater fuit, *ea* ^a habitabat ^b *Rhodi*.

✕ Hi genitivi, *Humi*, *domi*, *militiæ*, *belli*, *priorum* sequun-

Appella-
tiva &
regionum
nominum.

Urbium
& oppi-
dorum
nomina.

Humi,
domi, &c.

sequuntur formam : ut, Ter. ^b Domi ^b bellique simul ^a vixi-
mum. Cic. Parvi sunt foris arma, nisi ^a est consilium ^b domi.

Dom.

+ Domi, non alios secum patitur genitivos, quàm
Mez, tuz, suz, nostrz, vestrz, alienz : ut,
Vescor ^a domi ^b meæ, non ^b alienæ. +

X Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat
numeri aut tertiz declinationis fuerit, in dativo, aut
ablativo ponitur : ut, Colchus an Assyrius, ^b Thebis ^a nu-
tritius, an ^b Argis. X Suet. Lentulum Getulicus ^b Tyburæ
^a genitum scribit. Livius. ^a Neglectum ^b Anxuri presidium.
Cicero. Cum una sola legione ^a fuit ^b Carthagini.

Horat. ^b Romæ Tybur ^a amo ventosus, ^b Tybure Romam.

Cic. Quum tu ^b Narbone mensas hospitum ^a convomeres.

Idem. Commendo tibi domum ejus, quæ ^a est ^b Sicyone.

Nota.

X Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo : ut, ^b Ruri fere
se ^a continet. Pers. — ^b Rure paterno ^a Est tibi far modicum.

Ad Locum.

Ad lo-
cum.

X Verbis significantibus motum ad locum apponitur
proprium loci, in accusativo : ut, ^a Concessi ^b Cantabri-
giam ad capiendum ingenii cultum. X

^a Eo ^b Londinum ad merces emendas.

X Ad hunc modum utimur rus & domus : ut, Ego ^b rus
^a ibo. Virg. ^a Ite ^b domum satiræ, venit Hesperus, ite capellæ.

A Loco, per Locum.

A loco,
per lo-
cum.

X Verbis significantibus motum à loco, aut per locum,
adjicitur proprium loci in ablativo : ut, Nisi ante ^b Romæ
^a profectus esses, nunc eam relinqueres. X Eboraco (five ^b per
Eboracum) ^a sum profecturus iter.

X Ad eundem modum usurpantur domus & rus : ut,
Nuper ^a exiit ^b domus. Ter. Timeo ne pater ^b rure ^a redierit.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

Næc tria impersonalia, Interest, refert, & est, v
quibullibet genitivis annectuntur, præter hos
^a b.

SYNTAXIS.

97

ablativos femininos. Mea, tua, sua, nostra, vestra & cuius: ut, ^a Interest ^b magistratus tueri bonos, animadvertere in malos. ^a Refert multum Christiana ^b reipub. Episcopus doctos & pios esse. ^b Prudens ^a est multa dissimulare. ^b Tui ^a refert seipsum nolle. Cic. Ea cades crimini potissimum datur ei, ^b cuius ^a interfuit, non ei, cuius nihil interfuit.

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut, ^b Magni ^a refert quibuscum vixeris. ^b Tanti ^a refert honesta agere. Vestra ^b parvi ^a interest. Et, ^a Interest ad laudem meam.

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, prestat, patet, stat, rostat, beneficit, malefit, facit, superest, sufficit, vacat, peritium est: ut, ^a Convenit ^b mihi secum. Salust. Emori per virtutem ^b mihi ^a prestat, quæ per dedecum vivit. Ovid. Non ^a vacat exiguis rebus adesse ^b Jovi. Ter. ^a Dolet diuim imprudenti ^b adolescenti & libero. A noverca ^a malefit ^b privignis. A Deo ^b nobis ^a beneficit. Virg. ^a Stat ^b mihi casus renovare omnes, id est, statutum est.

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet: ut, ^b Ad ^a juvat ire per aditum. ^b Norem ades curare ^a decet. ^a Dedecet ^b vitas muliebiter vixari. Cato. ^b Patrem familiam vendacem, non emacem esse ^a oportet. His verò, Atque, pertinet, spectat, proprie ad. Accusatur præpositio Ad: ut, Mene vis dicere, quid ^b ad ^a attinet. ^a Spectat ^b ad omnes bene vivere. Quint. ^a Pertinet ^b in utramque partem. His impersonalibus subiicitur accusativus cum genitivo: poenitet, tædet, miseret, miserefcit, pudet, piget: ut, Cic.

Cic. Si ad contemptum vixisset annos, ^{bb} senectutis ^b cum
sua non ^a poeniteret. ^{bb} Tades ^b animam meam ^{bb} vita mea.
^{bb} Aliorum ^b te ^a miseret; ^{bb} tui nec ^a miseret, nec pudet.
^{bb} Bravis ^b me quidem ^a piget, pudetque.

Imperfo-
nalia fi-
unt per-
sonalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in per-
sonalia: ut Virgil.

Non omnes ^a arbuta ^b juvant, humilesque myrica.

Ovid. Namque ^b decent animos mollia ^a regna tuos.

Senec. Agricola ^a arbor ad frugem producta ^b delectat.

^a Nemo miserorum ^b commiserescit.

Te non ^b pudet ^a istud? Non te ^a haec ^b pudet?

Coepit,
etc.

Coepit, incipit, definit, debet, solet, & potest, imper-
sonalibus iuncta, impersonalium formam induunt: ut,

Quint. ubi primum ^a coeperat non ^b convenire, questio ori-
ebatur. Idem ^b Tades ^a solet avaros impendii. ^a Desinit
illam studiis ^b sedere. Sacerdotem in scitis ^b pudet ^a debet.

Quin. ^b Perueniri ad summum, nisi ex principio, non ^a potest.

Verbum impersonale passivae vocis, similem cum per-
sonalibus passivis casum obtinet: ut,

Cesar. ^b Ab hostibus constanter ^a pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut,

Virgil. ^a stratis ^b discumbitur ^b ostro.

Verbum impersonale passivae vocis, pro singulis

personis utriusque numeri indifferenter accipi potest:

ut, ^a Statur: id est, ^{sto}, ^{stas}, ^{stat}; ^{stamus}, ^{statis}, ^{stant}: vide-

licet ex vi adjuncti obliqui: ut, ^a Statur ^a a me, id est, ^{sto},

^a Statur ^b a multis, id est, ^{stant}.

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum a quibus deri-

vantur: ut Virgil. ^a Duplices ^b intendens ^b ad sidera

^b patulus, ^a Talia voce refert.

Idem; ^a Uberta ^b lacte domum referens ^a distenta capellae.

^a Diligendus ^b ab omnibus.

Quamvis in his usitator est dativus: ut,

Terent. Restat Chremes, qui ^b mihi ^a exorandus est.

SYNTAXIS.

99

GENITIVUS.

✱ Participiorum voces cum sunt nomina genitivum postulant: ut Salust. ^b *Alieni* ^a *appetenti* ^b *sui* ^a *profusum* ^a *Cupientissimus* ^b *tui*. ^a *Inexpertus* ^b *belli*. ^a *Indoctus* ^b *filii*.

ACCUSATIVUS.

✱ Exosus, perosus, pertasus, activè significant, & in accusativum feruntur: ut, *Immundam* ^b *segnitiam* ^a *perosa*: ^a *Astronomus* ^a *perosus* ad unum ^b *mulieres*. Sueton. ^a *Pertasus* ^b *ignaviam suam*. ✱ Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passivè significantia: ut, *Germani* ^b *Romanis* ^a *perosi* *juncti*. ✱ *Exosus* ^b *Deo* & *sanctis*.

ABLATIVUS.

✱ Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablativum feruntur: ut Ter. *Bona bonis* ^a *prognata* ^b *parentibus*. Virgil. — ^a *sate* ^b *sanguine divum*. Idem. — *Quo* ^b *sanguine* ^a *cretus* ^a *Ovid. Venas* ^a *oria* ^b *maris* *mare præstat eunti*. ^b *Terrâ* ^a *editus*.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo frequentius junguntur, accusativo rarius: ut, Virgil. ^a *En* ^b *Priamus*, sunt hic etiam sua præmia laudi. ✱ Cic. ^a *Ecce tibi* ^b *status noster*. Virg. ^a *En* ^b *quatuor* ^b *arus*. ^a *Ecce duo tibi* *Daphni*, *duosque* ^b *altaria Phæbo*. ✱ En & ecce exprobrantis, soli accusativo neſtuntur: ut, ^a *En* ^b *animum* & *mentem*. ✱ Juven. ^a *En* ^b *habidum*. Terent. ^a *Ecce autem* ^b *alterum*.

GENITIVUS.

✱ Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Locl:

Loci.

Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, ed, longè, quò, ubi-
vis, hucine: ut, ^a ubi ^b gentium ^c Quo ^d terrarum abiit?

Genial.
festivi-
catis.

Nusquam ^b loci invenitur, ^a Ed ^b impudentia ventum est.
Ter. Ab ^a minime ^b geminam, non factam. Hic genitivus
^a gentium festivitatis causà additur.

Tempo-
ris.

Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, po-
stridie: ut, Nihil ^a tunc ^b temporis amplius quam flere
poteram. Pridie ejus ^b diei pugnam inferunt. ^a Pridie
^b calendarum, seu ^b calendar.

Quanti-
tatis.

Quantitatis: ut, Parum, satis, abundè, &c. ut, ^a Satis ^b elo-
quentie, ^b sapientie ^a parum. Abundè ^b fabularum audivi-
mus.

Instar.

Instar, equiparationem, mensuram, aut similitudinem
significat: ut, Virg. ^a Instar ^b montis equum divina Pal-
ladi arte ^c Edificant: ^d Mittitur Philippus solus, in quo
^a instar omnium ^b auxiliorum erat.

Ovid. Sed scelus hoc ^b meriti pondus ^c ^a Instar habet.

Nota.

Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, Vallis ^a ad
instar ^b castrorum clauditur. ^a
Populus Romana ^c parva origine ^a ad tanta ^b magnitu-
dine ^a instar emicuit.

D A T I V U S.

Quædam dativum admittunt nominum unde dedu-
cta sunt: ut, Venit ^a obviam ^b illi. Nam obvius illi dici-
tur. Canit ^a similiter ^b huic. Et, ^b Sibi ^a inutiliter vivit.
^a Propinquius ^b tibi sedet, quàm mihi.

Dat. ad-
verbial.

Sunt & hi dativi adverbiales: Tempori, luci, ves-
peri: ut, ^b Tempori ^a venit, quod omnium rerum est primum. ^a
^b Luci ^a occidit hominem. Vidi ad vos ^a afferri ^b vesperti.

A C C U S A T I V U S.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis
unde sunt profecta: ut,

Castra ^a propius ^b urbem moventur. ^a

Salust. ^a Proxime ^b Hispaniam sunt Mauri.

Cedo.

Cedo, flagrantis exhiberi, accusativum regit: ut,
Terent. ^a Cedo quemvis ^b arbitrum. ^a

A B L A.

SYNTAXIS. 101

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, *Aliter*, *secus*; & *Ille duo*, *Ante*, *post*, cum ablativo non raro inveniuntur: ut, *Multo a aliter.* *Paulo a secus.* *Multo a ante.* *Longo a secus.* Virg. — *longo a post b tempore venit.* *Paulo a post.* Nisi & ipsa adverbia potius censenda sunt.

Adverb.
diversi-
tatis.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admittunt casus comparativis & superlativis affuetos subseruire, sicut ante præceptum est: ut,

Adverb.
Compar.
& Super-
lat. grad.

Accessit a propius b illo. a Optime b omnium dixit. X

Cic. Legimus. a Propius b ad deos, & a Propius b a terris.

Plus nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo plura junctum reperitur: ut Liv. *Paulo a plus trecenta b vehicula sunt amissa.* X

Idem. b Hominum eo die casa a plus duo millia.

a Plus quam quinquaginta b hominum ceciderunt:

Abierat acies paulo a plus quingentos b passus.

Terent. Dies trigin- a, aut a plus b eo, in nave fuit.

Quibus verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cum, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum vero subjunctivis verbis apponuntur: ut Virgil. *Hæc a ubi dicta b dedit.*

Ubi,
post-
quam,
cum.

Terent. a Ubi nos b laverimus, si voles, lavato.

Virgil. a Cum faciam vitula pro frugibus, ipse venito.

Idem. a Cum b canrem reges & praelia, Cynthia aurem vellit. Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Nota.

Donec pro quamdiu, indicativo gaudet: ut Ovid. *Donec a Donec b eram sospes.*

Idem. a Donec b eris felix, multos numerabis amicos.

Pro Quousque, nunc indicativum nunc subjunctivum exigit: ut Virg.

Cogere a donec oves stabulis numerumque referre b Fuisse.

Colum. a Donec ea aqua quam adjeceris decocta b sit.

Dum

Dum.

Dum, de re præfenti non perfectâ; aut pro Quamdiu, fatendi modum poſcit: ut,

Terent. ^a Dum ^b apparatus virgo in conclavi,

Idem. Ego te meum dici tantisper volo, ^a dum quod te dignum eſt ^b facis.

Dum pro dummodo, aliâs potentiali, aliâs ſubjunctivo neſtitur: ut, ^a Dum ^b proſim tibi.

^a Dum ne ab hoc me falli ^b comperiam.

Dum pro donec ſubjunctivo tantum: ut,

Virgil. Tertia ^a dum Latio regnantem ^b viderit aſtas.

Quoad.

Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel ſubjunctivis; pro donec, ſubjunctivis ſolis adhibetur: ut, ^a Quoad ^b ex-

pectas contubernalem? Cic. ^a Quoad ^b poſſem &liceret, ab ejus latere nunquam diſcederem.

Omnia integra ſervabo, ^a quoad exercitus huc ^b mittatur.

Simulac.

Simulac, ſimulatque, indicativo & ſubjunctivo adhi-
rent: ut, ^a Simulac belli patiens ^b erat.

Virgil. — ^a Simulatque ^b adoleverit ætas.

Quemad-
modum,
&c.

Quemadmodum, ut, utcunque, ſicut, utrumque mo-
dum admittunt: ut Eraſ. ^a Ut ^b ſalutabis, ita & reſalu-

taberis. Horat. ^a Ut ſementem ^b ſeceris, ita & metes.

Ut pro poſtquam indicativo jungitur, ut, ^a Ut ^b ven-
tum eſt in urbem.

Quaſi,
&c.

Quaſi, ceu, tanquam, perinde-aſi, haud-ſecus-aſi,
quum proprium habent verbum, ſubjunctivo apponun-
tur: ut, ^a Tanquam ^b ſeceris ipſe aliquid.

Terent. ^a Quaſi non ^b norimus nos inter nos.

Aliâs copulant conſimiles caſus: ut, Novi ^b hominem
^a tanquam ^b te. Arridet ^b mihi, ^a quaſi ^b amico.

Ne.

Ne prohibendi, vel imperativis, vel ſubjunctivis præ-
ponitur: ut Virgil. ^a Ne ^b ſævi magna ſacerdos.

Terent. Hic nebulo magnus eſt, ^a ne ^b metuas.

Ne pro non, cæteris modis inſervit.

Adver.
Præpoſi-
tionum
formam
induunt.

Adverbia, accedente caſu, tranſeunt in præpoſitiones:
ut, Juven. Cantabit vacuus ^a coram ^b latrone viator.

DE CONJUNCTIONUM

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his Conjun-
ctiones.
copulante
similes
casus. quatuor, quàm, nisi, præterquam, an, similes omnino casus necunt: ut, *Socrates docuit* ^b *Xenophontem* ^b *Platonem* ^b *utinam* ^b *calidus esses aut* ^b *frigidus.* ^b *Albus an* ^b *ater homo sit, nescio. Est* ^b *minor natu quàm* ^b *tu.* ^b *Nemini placet nisi* (vel præterquam) ^b *sibi.*

✕ Excepto si casualis dictionis ratio aliqua privata re- Exceptio. pugnet, vel aliud poscat: ut,

^a *Emi librum* ^b *centussi* ^b *pluris.* ^a *vixi* ^b *Roma* ^b *Veneris.* ✕
Hor. in Metii ^a *descendat iudicis* ^b *aures, Et* ^b *patris* ^b *nostras.*

✕ Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant: ut, *Recto* ^b *stat corpore,* ^b *despicitque terras.* ✕

✕ Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: ut *Ter. Nisi me* ^b *lactasses amantem,* ^b *vanâ spe* ^b *produceres* ✕
Tibi gratias ^b *egi,* ^b *te aliquando collaudare* ^b *possum.*

✕ Etsi, tamen, etiam, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subiectivos sæpius Etsi, ta-
men, &c. postulant. Quamvis & licet, subiectivos frequentius: ut, ^a *Etsi nihil novi* ^b *afferebatur.* ^a *Quanquam* ^b *animus meminisse* ^b *horret.*

Virgil. ^a *Quamvis Elysios* ^b *miretur Græcia campos.* ✕

Ovid. Ipse ^a *licet* ^b *venias Musis comitatus, Homere,*
Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quàm, postquam, postea- Ni, nisi,
&c. quam, ubi pro postquam, nunquam, priusquam & indicativis & subiectivis adherent: ut, ^a *Quod* ^b *redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non* ^a *quod odio* ^b *habeam, sed* ^a *quod* ^b *amem. Aliud honestum iudicas,* ^a *quàm Philosophi* ^b *statuunt. Plin. Gravius accusas,* ^a *quàm* ^b *patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, subiectivo tantum: ut, *Ter. Redeam?* ^a *non si me* ^b *obsecret.*

M

Siquis

- Siquis**, tantum indicativo : ut, ^a *Siquis* ^b *adeſt*.
- Quando**, ^{ec.} *Quando*, quandoquidem, quoniam, indicativo jun-
guntur : ut,
Virg. Dicite (^a *quandoquidem in molli* ^b *conſedimus herba*)
^a *Quoniam mihi non* ^b *credis, ipſe facito periculum.*
- Quippe**. *Quippe*, cū proprium habet verbum, gaudet
indicativo : ut, *Danda eſt huic venia*, ^a *quippe* ^b *agro-
ſat*. Si addideris *Qui*, utrumque admittit modum : ut,
Non eſt huic danda venia, ^a *quippe qui jam bis* ^b *pejeraviſ
ſive* ^b *pejeraveriſ*.
- Qui**. *Qui*, cū habet vim cauſalem, ſubjunctivum poſtulat :
ut, *Stultus eſ* ^a *qui huic* ^b *credas*.
- Cū**. *Cū* pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam,
ſubjunctivis ſemper adhæret : ut,
Cicero. Nos ^a *cū præcipi nihil poſſe* ^b *dicamus, tamen
aliis de rebus diſſerere ſolemus.*
Virg. ^a *Cū* ^b *ſis officiis Grædive virilibus aptus.*
- Cū & Tum**. ^{Chm & Tum.} *Cū & Tum*, item *tum* geminatum, ſimiles mōdos
copulant. Eſt autem in *Cū* quiddam minus, atque
ideo in priore clauſulæ parte ſtatuitur : in *Tum* quiddam
majus, ac proinde in poſteriore clauſulæ parte collocatur :
ut, ^b *Amplectitur* ^a *cum eruditos omnes*, ^a *tum imprimis
Marcellum.* ^b *Odit* ^a *tum literas*, ^a *tum virtutem.*
- Ne, an, num**, ^{Ne, an, num.} interrogandi particulæ, indicativum
amant : ut *Virg.* ^b *Superât* ^a *ne* ^c *veſcitur aurâ* ^d *Æ-
thereâ ?*
- At cū accipiuntur dubitativè aut indefinitè, ſubjunctivum poſtulant : ut, *Viſe* ^a *num* ^b *redierit.*
Nihil reſert ^b *feceris* ^a *ne*, ^a *an* ^b *perſuaſeris.*
- Ut**. ^{ut.} *Ut*, cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & ut pro ne
non, poſt verba temporis, nunc potentiali, nunc ſubjunctivo
jungitur : ut *Terentius*,
Filium perduxere illuc ſecum, ^a *ut una* ^b *eſſet meum.*
Idem. Te oro Dave, ^a *ut* ^b *redeat jam in viam.*
Idem. Metuo ^a *ut* ^b *ſubſtet hoſpes*, id eſt, *ne non ſubſtet.*
Ut, concedentis, ſeu poſitum pro quanguam, & ut
pro utpote, ſubjunctivo ſervit : ut,

⁂ *Ut omnia* ^b *contingant qua volo, levare non possum.*
Non est tibi fidendum, ⁂ *ut qui toties* ^b *sefellere.* ⁂ *Ut*
qui solus relictus ^b *fueris.*

Ut pro *Postquam*, pro *Quemadmodum*, vel *Sicut*,
 & interrogativum, indicativis nequitur: ut *Cloer.*

⁂ *Ut ab urbe* ^b *discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.*

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ⁂ *ut* ^b *faceris.*

Idem. Credo ⁂ *ut* ^b *est dementia.*

Virg. ⁂ *Ut* ^b *valet?* ⁂ *Ut* ^b *meminit nostri?*

Quoniam de hoc in adverbii quoque constructione
 paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

Præpositio subaudita, interdum facit, ut addatur ab-
 lativus: ut, *Habeo te* ^{ab} *loco parentis*, id est, ⁂ *in* ^b *lo-*
co. ⁂ *Apparuit illi humanâ* ^{ab} *specie*, id est, ⁂ *sub humanâ*
specie. *Discessi* ^{ab} *magistratu*, id est, ⁂ *à* ^b *magistratu.*

⁂ Præpositio in compositione eundem nonnunquam ca-
 sum regit quem & extra compositionem regebat: ut,

Virg. Nec posse ^b *Italiâ Teucrorum* ⁂ *avertere regem.* ⁂

⁂ *Prætereo* ^b *te insalutatum.*

Idem. ⁂ *emoti procumbunt* ^b *cardine postee.*

Idem. ⁂ *Deserunt naves* ^b *scopulo.*

⁂ Verba composita cum *A*, *ab*, *ad*, *con*, *de*, *è*, *ex*, *in*, Verba
 nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo composi-
 casu extra compositionem, idque eleganter: ut, ⁂ *Ab-* ^{ta cum A;}
stinuerunt ^b *à viris.* *Terent. Amicos* ⁂ *advocabo* ^b *ad hanc*
rem. ^b *Cum legibus* ⁂ *conferemus.*

Cic. ⁂ *Detrahere* ^b *de tua fama nunquam cogitavi.* *Cum*
^b *ex insidiis* ⁂ *evaseris.* *Terent. Postquam* ⁂ *excessu* ^b *ex*
ephebis. ^b *In Republicam cogitatione curaque* ⁂ *incumbe.*

⁂ *In*, pro *Erga*, *contra*, & *ad*, accusativum habet: ut, *In cum*
Virg. Accipit ⁂ *in* ^b *Teucros animum mentemque benignam.* Accusa-

Idem. Quid meus Aeneas ⁂ *in* ^b *te committere tantum,* ^{tivo.}

Quid Troes potuere?

M ⁂

Idem

Idem. *Quò te Mæri pedes? an quò via ducit?* ^a in ^b urbem?

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut, Virg. *Estque locus* ^b *parteis ubi se via findit* ^a *in ambas.* X
Ovid. *Versa est* ^a *in* ^b *cineres sospite Troja viro.*

—*amor mihi crescit* ^a *in* ^b *horas.*

In cum
ablativo.

In, cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur* ^a *in* ^b *ignibus aurum.* X

Sub cum
accusativo.

Sub pro Ad, per & ante, accusativo innititur: ut, X
Sub ^b *umbram properemus.* Liv. *Legati serè* ^a *sub* ^b *id*
tempus ad res repetendas missi; id est, ^a *per* ^b *id* ^b *tempus.*

Sub cum
ablativo.

Virg. — ^a *sub* ^b *noctem cura recursat*, id est, *Paulò* ^a *ante*
^b *noctem*, vel *instante nocte.* Aliàs ablativum admittit:
ut, *Quicquid* ^a *sub* ^b *terrâ est*, in *apricum proferet atas* X
Virg. — ^a *sub* ^b *nocte silenti*; id est, ^a *in* ^b *nocte silenti.*

Super
cum ac-
cusativo.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut Virg.
Super ^b *Garamantas & Indos Proferet imperium.* X

Super
cum ab-
lativo.

Super pro De & in ablativo: ut Tacit. *Multus* ^a *super*
ea ^b *re variusque rumor.* Virg. *Fronde* ^a *super viridi.* X

Subter.

Subter uno significatu utrique casui apud authores jun-
gitur: ut Liv. *Pugnatum est* ^a *super* ^a *subterque* ^b *terras.*
Virg. — *Omnes Ferre liber* ^a *subter* ^b *densâ testudine casus.* X

Tenus.

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut,
^b *Pube* ^a *tenus.* ^b *Pectoribus* ^a *tenus.* At genitivo tantum
plurali: ut, ^b *Crurum* ^a *tenus.* X

Præposi-
tiones
migrant
in ad-
verbia.

X Præpositiones cum casum amittunt, migrant in ad-
verbia: ut Virg. — *longo* ^a *post tempore venit.* X

Idem. ^a *Ponè subito conjux, ferimur per opaca locorum.*

Idem. — ^a *coràm quem quæritis adsum Troius & Aneas.*

INTERJECTIONUM

Constructio.

X Interjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponun-
tur: ut Virgilius.

Spem gregis (^a *ah!*) *filice in nuda connixa reliquit.* X

Terent. *Quæ* (^a *malum!*) *dementia?*

● exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, ^a O ^b festus ^b dies hominis! ✕
 Virg. ^a O fortunatos nimium, bona si sua norint, ^b Agricolas!
 Idem. ^a O formose ^b puer, nimium ne crede colori.
 ✕ Heu & Pro, nunc nominativo, nunc accusativo adherent: ut, ^a Heu ^b Pietas! Virg. ^a Heu prisca ^b fides! ✕
 Idem. ^a Heu ^b stirpem invisam.
 Terent. ^a Pro ^b Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.
 Idem. ^a Pro deum atque hominum ^b fidem!
^a Proh sancte ^b Jupiter! apud Plaut.
 ✕ Hei & va, dativo apponuntur: ut,
 Ovid. ^a Hei ^b mihi quod nullis amor est medicabilis verbis. ✕
 Terent. ^a Va misero ^b mihi quantâ de spe decidi!

DE FIGURIS.

Figura est novatâ arte aliqua dicendi forma. Figura
 Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & quid sit. quid sit.
 constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dicti- { Prothesis, { Epenthesis, { Paragoge,
 onis sunt sex. { Aphæresis, { Syncope, { Apocope. ✕
 ✕ Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium Prothesis
 dictionis: ut, Gnatus pro natus. Tetuli pro tuli. ✕
 ✕ Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio Aphære-
 dictionis: ut, Ruit pro eruit. Temnere pro contemnere. ✕ sis.
 ✕ Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio Epenthe-
 dictionis: ut, Reliquias, religio, additâ l; Induperato- sis.
 rem pro Imperatorem. ✕
 ✕ Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictio- Syncope
 nis: ut, Abiit, petiit, dixti, repōstum, &c. ✕
 ✕ Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem Parago-
 dictionis: ut, Dicier pro dici. ✕ ge.
 ✕ Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: Apoco-
 ut, Peculi pro peculi. Dixtin' pro dixtine. Ingeni pro pe-
 ingenii. ✕

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo. Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptosis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio
quid sit.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, ^a *Flumen* ^b *Rhenus*.
Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut, ^a *Marcus* ^b *Tullius* ^{bb} *Cicero*.

Interdum apud auctores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, ^a *Urbs* ^b *Patevii*: apud Virgilium. ^a *Urbs* ^b *Antiochia*: apud Ciceronem.

In Appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, ^a *Urbs* ^b *Athena*.

Ovid. In me ^b turba ruunt luxuriosa ^a proci.

Virg. Ignavum ^b fucos ^a pecus ^a praesepibus arcem.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, ^a *Urbs* ^b *Roma*.

^a *Animal* ^b *equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, ^a *Taurus* ^b *mons Asia*. ^a *Lupus* ^b *piscis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, ^a *Erasmus* ^b *vir exactissimo judicio*. ^a *Nereus* ^b *adolescens insigni formâ*. ^a *Timotheus* ^b *homo incredibili fortunâ*.

EVOCATIO.

Evocatio
quid sit.

EUIM prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam, ambæ sunt primæ vel secundæ personæ: ut, ^a *Ego* ^b *pauper laboro*. ^a *Tu* ^b *dives ludis*.
Est

SYNTAXIS.

169

† Est ergo Evocatio, immediata tertie personæ ad primam vel secundam reductio.

✱ Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, ^a Ego pauper ^b laboro; ^a Tu dives ^b ludis. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertie; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona Evocans & Evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, ^a Ego tua ^b delicia istis veniam. Aut cum est nomen collectivum: ut, Magna ^a pars studiosorum amantiores ^b querimus: hic subauditur, nos. Aut denique cum est nomen distributivum: ut, In magnis ^b laesi rebus ^a uterq; ^b sumus: subintelligitur nos.

Notanda quatuor.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans, quam evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut, ^a Sum pius ^b & Enas: subintelligitur, Ego. ^a Populus ^b superamur ab uno; subauditur, Nos.

Evocatio duplex.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore. ^a ov con, & ^a ^b sumo. Syllepsis, quid sit.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit ut, Quid ^a tu & soror ^b facitis?

Nota.

M 4

^a Ego

SYNTAXIS.

- ^a Ego & mater, ^b miseri ^b perimus.
^a Tu & uxor ^b qui ^b adfuisse, testes effote.

Conceptio Personarum.

- Dignior Persona.** Dignior autem est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut, ^a Ego & pater ^b sumus in tuto. ^a Tu atque frater ^b es in periculo. Neque ^a ego neque tu ^b sapimus.
 Virgil. — ^b divellimur inde Iphitus & Pelias ^a mecum.
 Idem. ^a Rhemus cum fratre Quirino Fura ^b dabant.
Cum. Cum tamen singulare verbum magis amat: ut, Tu quid ego & ^a populus mecum ^b desideret, audi.

Conceptio Generum.

- Dignius genus.** Dignius etiam est masculinum genus quam foemininum aut neutrum: & dignius foemininum quam neutrum: ut, ^a Rex & Regina ^b beati. ^a Chalybs & aurum sunt in fornace ^b probati. Hinc per vim ^a leges & plebiscita ^b coacta.
Exceptio. At cum substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatus in neutro genere ponitur ut Virg. — cum Daphnidis ^a arcum Fregisti & ^a calamos, ^b qua tu, perverse Menalca, Et cum vidisti puero ^{bb} donata dolebas.
 Salust. ^a Ira & ^a agritudo ^b permixta sunt. Idem. Hinc ^a bella civilia, ^a caedes & ^a discordia civilis ^b grata fuerunt. ^a Virga tua, & ^a baculus tuus, ^b ipsa me ^{bb} consolata sunt.
Conceptio duplex. Porro conceptio, alias Directa est, nempe cum concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque, vel que: alias Indirecta, cum copulantur per Cum: ut, ^a Ego cum fratre ^b sumus candidi: ubi utraque Conceptio est indirecta.
Syllepsis implicita. Est etiam quaedam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur, sed de mare atque foemina perinde loquimur ac de solo mare: ut si dicam, ^a Uterque est ^b formosus, loquens de sponso & sponfa.

Sic

SYNTAXIS 2 IIII

Sic Ovid. ^b *Impliciti laqueis nudum* ^a *uterque jdest* : *loquens de Marte & Venere, reti implicitis a Vulcano.*

PROLEPSIS.

Prolepsis seu praesumptio; est promissio quaedam rerum summaria. Fit autem cum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo apte cohaeret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, ^a *Dua aquila* ^b *volaverunt*; ^{ab} *haec ab oriente*, ^{ab} *illa ab occidente*. Hic congregatio sive totum, *Dua aquila*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *haec & illa* ad idem verbum relatae, in numero non concordant. Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut *Dua aquila*: aut plurali aequivalens; ut, *Corydon & Thyrsis*. Nota.

Nam copulatum aequivalet plurali: ut Virg.

^b *Compulerantque greges* ^a *Corydon & Thyrsis in unum.*

^{ab} *Thyrsis oves*, ^{ab} *Corydon distentas lacte capellas.*

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

^a *Populus* ^b *vivit*, ^{ab} *alii in penuria*, ^{ab} *alii in deliciis.*

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo, *dua aquila*: verbum, ut, *volaverunt*: partes, ut, *haec & illa*: Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*: & ordinem, videlicet quod totum praecedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quae in Prolepsi esse oportet: ut, ^a *Equi* ^b *concurrunt*: ^{ab} *hic a dextra*, ^{ab} *ille a sinistra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut Ovid.

^{ab} *Alter in alterius* ^a *jactantes lumina vultus*,

^b *Quaerebant taciti noster ubi esset amor:*

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, ^{ab} *alter in alterius*. Et ^{ab} *Alter alterius onera* ^b *portate*. Ubi deest ^a *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet. Et ^{ab} *alter alterius*.

Ter. ^a *Curemus aquam* ^b *uterque partem*: hic totum ^a *nos* sub-

subintelligitur, & partes, alter *et* alter, includuntur in distributivo *ut* quæ.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, ante describimus: ut Virgil.

^a *Lavinique venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, quum *Aeneas* veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis à *pro* quod est ante, & *λέγω* sumo.

Z E U G M A.

Zeugma
quid sit.

Zeuigma est unius verbi vel adjectivi, viciniore respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expressè, ad alterum verò per supplementum: ut Cic. *Nihil te nocturnum* ^a *præsidium palatii,* *nihil urbis* ^a *vigilia,* *nihil* ^a *timor populi,* *nihil* ^a *concurfus bonorum omnium,* *nihil hic munitissimus habendi Senatus* ^a *locus,* *nihil horum* ^a *ora vultusque* ^b *moverunt?* Hic *moverunt,* expressè reductitur ad *ora vultusque,* at ad cætera per supplementum: Subintelligendum est enim, *præsidium movit,* *vigilia moverunt,* *timor populi movit,* *bonorum concursus movit,* *habendi Senatus locus movit.*

Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, ^a *Ego melius quàm tu* ^b *scribo.* ^a *Ego sicut sanum* ^b *arui.* Hoc ^a *ille ità prudenter atque ego* ^b *fecisset.*

Item per *nisi*: ut Ter. *Talem filium* ^a *nulla nisi tu* ^b *pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut, Ovid. *Quid nisi secreta* ^b *læserunt Phyllida* ^a *hylva?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut Cic. *Quare, ut arbitror, prius hîc te nos,* quàm *illuc* ^a *tu nos* ^b *videbis.*

Zeugma
triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego* ^a *Tu* ^b *studes.*

In genere: ut, *Maritus* ^a *uxor est* ^b *irata.*

In numero: ut, — *hîc illius arma,* *hîc* ^a *currus* ^b *fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, ^b *Dormio* ^a *Ego* ^a *tu,* Quandoque in medio, vocaturque Mesozeugma: ut, ^a *Ego*

SYNTAXIS.

113

^a Ego ^b dormio & ^c tu. Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, Ego & ^a tu ^b dormis.

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, Rex & Regina: Coniunctio, quae vel copulativa vel disiunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, Et, vel, &c. Verbum vel adiectivum; ut, *Irata est*; & quod verbum vel adiectivum viciniore supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, ^b Cubas ^a ubi ego. ^b Canas ^a quando nas.

Quando Verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis non Constructionis: ut, ^a *Joannes* ^b fuit piscator & ^a *Petrus*.

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, à Græco Verbo *ζεύω* vel *ζεύωμαι*, quod est copulo.

SYNTHESIS.

^a Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, *Synthesis* Virg. ^a *Pars in frustra* ^b *secant.* ^a *Gens* ^b *armati.* ^a *quid sit.*

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, idque aut sextis discernendi causa: ut, ^a *Anser* ^b *fata,* ^a *Elephantus* ^b *gravidus:* aut supplementi gratia: ut, ^a *Prænestis* ^b *sub ipsa:* subauditur *urbe.*

^a *Centauro* ^b *in magna:* subintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantum: ut, ^a *Turba* ^b *ruens.* ^b *Aperte* ^a *aliquis ostium.*

Nunc vero in genere & numero simul: ut, ^a *Pars* ^b *merfi tenuere ratem.*

Virg. *Hæc* ^a *manus* ^b *ob patriam pugnando vulnera* ^b *passi.*

Dicitur autem Synthesis, à *σύν* quod est con, & *θεσις* positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratia significationis.

ANTIPTOSIS.

^a Antiptosis, ab *ἀντι* quod est pro, & *πτωσις* casus, est Antiptosis positio casus pro casu, idque interitum non inventit: ut Virg. ^a *Urtem* ^b *quam statuo,* ^b *vestra est.* *Ter. Po.* *liquid pulo*

puto ut ^b placens quas fecisset ^a fabulas. ^a Sermonem quem auasis, non ^b est meus. ^a Ejus non ^b venit in mentem, pro id. Quamquam hic venit, impersonaliter potius usurpari existimandum est. Aristotelis libri sunt omne ^b genus ^a elegantia referti: pro omnis generis. Sic id ^b genus, quod genus, &c. ^b Idne estis ^a auctores mihi ^a pro ejus. Interdum autem fit durior Antiptosis: ut, Salve ^b primus omnium parens patria ^a appellate, pro prime. Habet duos gladios, ^b quibus ^a altero te occisurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cum id quod partis est attribuitur toti: ut, ^a Ethiops ^a albus ^b dentes. Hic albus, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Ethiopi.

Nota.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, ^a Eger ^b pedes, vel ^b pedibus. ^a Saucius ^b frontem, vel ^b fronte. ^a Doleo ^b caput, vel ^b capite. ^a Redimitus ^b tempora lauro. ^a Truncatus ^b membra bipenni. Effusus ^a laniata ^b comas, ^a contusaque ^b pectus.

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt: ^b Excepto ^a quod non simul esses, ^b cætera ^a letus, ^b cætera ^a similes, uno differunt.

Dicitur autem Synecdoche à ^a συν quod est con, & ^a ἐκ μέρος suscipio: videlicet, quod totum cum sua parte capiatur.

¶ Si cui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoscere, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pleonasmō & Enallage, deque aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copiose differentiam.

PROSODIA. 2115

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit. Latine accentus dicitur. Prosodia quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, { Acutus.
Gravis.
Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic [']

Tonus
acutus.
Gravis.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum [']

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ [^]

Circum-
flexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circumflexi pars in summo literæ apposita, quam sic pinges [']

Apostro-
phus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro, *tantone*.

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis.

Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor*.

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx*. Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spès, flòs, Sòl, thús, rús*.

Mono-
syllaba.

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lúna, Músa*. In cæteris acuitur: ut, *Cítus, lárus, sólers, sárus*.

Dissylla-

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes*. Sin brevem habet penul-

Polysyl-
laba.

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, Póntifex.*

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefácti, malefácti, calefácti, frigesácti.*

Nota.

At si penultima longa fuerit naturá, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románuus, amátor.*

Composita à fit, ultimam acuiunt: ut, *Malefít, calefít, benefít, satisfít.*

Appendix.

Nota.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

Quæ tonos perturbant.

1. Differentia.

Differentia.

Differentia tonum transponit: ut, *Undá* adverbium ultimam acuit ne videatur esse nomen. Sic *eo, alió, aliquó, continuó, seduló, porró, forté, quá, siquá, aliquá, nequá, illó, falsó, citó, feré, plané*, & id genus, alia: puta pro *fícti*, poné pro *post*, *corám*, *circum*, *aliás*, *palám*, *ergó* conjunctio, sed *ergó* pro causa circumflectitur: ut,

Virg.—*illius ergó Venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutitona, in fine quidem sententiarum acuiuntur, in consequentia vero gravantur.

Sic differentia causá antepenultima suspenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, síquando, néquando, hucusque, álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, déorsum, quápropter, quínimo, enímvero, propémódum, ádmódum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus*, cum non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube tenuis, crurum tenuis*: non enim composita sunt, velut *hástenus, quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. Transpositio.

Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in

In præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut, Virg. *Transra per & remos. Te penes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cum post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve, Attra-* hunc enim hæ particula accentum syllabæ præcedenti, eamque acuunt: ut, *Luminâque laurûsque Dei.* Sic *Dum, sis, nam, parelca.*

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Dénique, úique, itaque, undique, híccine,* & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *Ubique* & *Ubivis.*

4. *Concisio.*

Concisio transfert tonum, cum dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri:* pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, nostrâs, vestrâs, cujâs:* ab *Arpinatis, Ravennatis, nostratis, &c.* Sic *Donêc, à donecum.* Sic *hûc, illûc, istûc, adhûc, &c.* pro *hucce, illucce, &c.* Et composita à *dic, duc, fac:* ut, *benedíc, redûc, calefác.*

5. *Idioma.*

Idioma, hoc est linguae proprietas, tonum variat, adeo ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Symôis, Períphas* penultimam acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevat, quia corripunt penultimam.

Quæ autem prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ acutâ, licet apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comædia, tragædia, sóphia, symphónia,* tonum recipiunt in antepenultimâ, licet in suâ lingua habeant in penultimâ.

Porro

118 PROSODIA.

Nota. Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus; tutissimum fuerit juxta Latinum accentum, illam enunciare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in prosa oratione semper corripuntur: ut, Cēlebris, Cāthēdra, Mediocris.

DE CARMINUM

Ratione.

De syllab. tempore.

H Actenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Syllab. brev. Longa.

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevīs unius est temporis, longa verò duorum.

Tempus breve sic notatur [~]

Longum autem sic [-] ut Terrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Pes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriūve constitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio pedum.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt.	{	Spondæus,	} ut {	-- Virtus.
		Pyrrhichius,		-- Deus.
		Trochæus,		-- Panis.
		Iambus,		-- Amans.
Trissyllabi sunt.	{	Molossus,	} ut {	--- Magnates.
		Tribrachus,		--- Dominus.
		Dactylus,		--- Scribere.
		Anapæstus,		--- Pietas.
		Bacchius,		--- Honestas.
		Antibacchius,		--- Audire.
		Amphimacer,		--- Caritas.
		Amphibrachus,		--- Venire.

Porro, pedes justo numero atque ordine concinnati, carmen constituunt.

PROSODIA.

119

Est enim Carmen, oratio iusto atque legitimo pedum Carmen numero constricta.

Carmen composituro imprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes Scansio commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synaloepha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura.

Synaloepha est elisio quædam vocalis ante alteram in Synaloepha diversis dictionibus; ut,

Sera nimis vit' est crastina, vit' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, fidem, iidem, deinde, deinceps, semianimis, semiho-

mo, semiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, Hæu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est, quoties *m* cum sua vocali perimitur, Eclipsa proxima dictione à vocali exorsa: ut,

Monstr' horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum:

pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio: Synæresis ut Virg. *Seu lentis fuerint alvaria vimine texta:* pro *filæ alvearia.*

Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut, Ovid. *Debuerant fufos evoluisse suos,* pro *evaluisse.*

Cæsura est, cum post pedem absolutum, syllaba brevis Cæsura in fine dictionis extenditur.

Cæsurae species sunt,

Triemimeris ex pede & syllabâ: ut,

Virgil. *Pectoribus inhians spirantia consulti exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllabâ: ut,

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

N

Hep.

Triemi-
meris.

Penthe-
mimeris.

Hephe-
mimeris.

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba : ut,

- - - - -

Idem. *Ostentans artem pariter arcumque sonantem.*Enne-
mimeris.

Enneemimeris, constat ex quatuor pedibus & syllaba: ut,

- - - - -

Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS

Carminum.

Arminum genera usitiora, de quibus nos
hoc loco potissimum tractare decrevimus,
sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum,
Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexame-
trum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur,
constat pedibus numero quidem sex, genere verò duobus,
dactylo & spondeo. Quintus locus dactylum, sextus
spondeum peculiariter sibi vendicat : reliqui hunc vel
illum, prout volumus.

- - - - -

ut Virgil. *Titire tu patula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando spondeus etiam in quinto loco: ut,

Idem. *Chara Deum soboles, magnum Jovis incrementum.*Ultima
commu-
nis.

Ultima cujusque versus syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Penta-
metrum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet,
è duplici constat Penthemimero, quarum prior duos pe-
des, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit,
cum syllaba longa : altera etiam duos pedes, sed omnino
dactylicos, cum syllaba item longa.

- - - - -

ut Ovidius. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepi-
adæum.

Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimero,
hoc

PROSODIA

121

hoc est, spondæo & dactylo, & syllaba longa, & duobus
deinde dactylis: ut,

Horatius. *Mecenas atavis editæ regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut,

Horatius. *Fam satis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo & spondæo: ut,

Horatius. *Integer vitæ scelerisque purus.*

Non eget Mauri jaculis, nec archu,

*Nec venenatis gravidâ sagittis,
Fusce, pharetrâ.*

Phaleucium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, sive Hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

*Quoquâ diffugas, pavens Mæbill,
Nostrum non poteris latere nasum.*

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis: ut,

Suis & ipsa Roma viribus ruit.

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Iambo tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum: atque in paribus tribrachum, spondæum rarius.

Hoc cæmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum sive Senarium.

N

Dim.

Dimeterum constat ex quatuor pedibus: ut,

O Carminum dulces uita - - - - -

Quas ore pulchra melleo - - - - -

Tundis, lyrag; succinis! - - - - -

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE

primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur;

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regula, exemplo, seu autoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est; ut,

Ventus, axis, patrio.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit; ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rariùs producitur;

ut Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis

PROSODIA.

123

munis redditur ; ut, *Patris, vulvis*. Longa vero non mutatur : ut, *Aratrum, simulacrum*.

Vocalis ante alteram.

Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est ; ut, *Dēus, mēus, tilius, pius*.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes ; ut, *Unius, illius, &c.* Ubi *i*, communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit ; ut, *Facile* : alioqui non ; ut, *Alci, Apri, fidei*.

Fi etiam in *hos*, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul, ut, *Plerem, Fieri*.

Juven. *Sic sum esse mariti*.

Idem. *Quod fieri non posse puter*.

Ohe Interfectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit ; ut *Dicite Pierides*. Respice *Lærtē*. Et in possessivis ; ut, *Enchia nutrit Rhodopæus Orpheus*.

DIPHTHONGS.

Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est ; ut, *Æurum, neuter, mure* ; nisi sequente vocali ; ut, *Præire, Præstus, Præamplius*.

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitate formantur ; ut, *amator, amicus, amabilis*, primā brevi ab *amo*. Excipiuntur tamen pauca, quæ a brevibus deducta primam producant.

Sedile
sepius
habet
breve
in ante-
penulti-
ma.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco.	Jūcundus, à jūvo.
Lex lēgis, à lēgo.	Jūnior, à jūvenis.
Rex rēgis, à rēgo.	Mōbilis, à mōveo.
Sēdes & sēdile, à sēdeo.	Hūmanus, ab hōmō.
Jumentum, à jūvo.	Vōmer, à vōmo.
Fōmes & fōmentum, à fōveo.	Pēdor, à pēde.
Sunt & contrā, quæ à longis deductæ, corripuntur:	
qualia sunt,	
Dux dūcis, à dūco.	Gēnū, à gigno.
Dīcax, maledīcus & id	Frāgor, à frango.
genus multa à dīco.	Frāgilis, à frango.
Fīdes, à fīo.	Nōtū, as, à Nōtū.
īrena, } ab āreo.	Nātū, as, à nātū.
īrista, }	Dīfērtis, à dīfēro.
Pōnū, à pōno.	Sōpō, à sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observandæ.

COMPOSITIO.

Regula I.

Composita simplicium quantitatem sequuntur; ut, Pōtens, impōtens; Solor, consolor; Lēgo, is; Perlēgo, Lēgo, as, allego.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innūba, }	à nūbo, }	Dejēro, }	à jūro.
Pronūba, }		Pejēro, }	

PRÆPOSITIO.

Regula VI.

Ex præpositionibus hæc ubique producuntur; A, de, præ, se, e, nisi vocali sequente; ut, nulla debilem.

Sedibusve præpositis, apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in: is; mīser.

Prōcella, prōfugus, prōtervus, prōpōs, prōpago, pro stirpe, prōfanus, prōfiteor, prōfundus, prōficiscor, prōfari, prōpero, prōfugio, prōfecto.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Prōpheta & prōpino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

PROSODIA.

125

Pl. etiam produciunt, nisi in Primo, & Differens.
Relique prepositiones, si positio finit, corripiuntur.
Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon 2.

Omne prateritum dissyllabum, priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fidi à fido, bībi, dēdi, scīdi, stēti, nīli.

Canon 11.

Primam prateriti geminantia primam itidem brevem habent: ut,

Pēpendi,	Pēpedi,	Pēpugni,
Tētendi,	Tētudi,	Didici,
Tōtondi,	Fēfelli,	Cēcidi, à cado.
Mōmordi,	Tētigi,	Cēcidi, à cado.

Quin & supinum dissyllabum, priorem quoque produciō ut, Mōtum, Lārum, Lēnam, Cētrum. Excipe Quisum, Sicutum, Litum, itum, Rūm, Rūm, Dūm, Sūm.

Et citum, à citus: nam citum, à citis, quartam priorem habet longam.

EXEMPLUM SEN. AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit: à postremo usu, exemplo atque auctoritate petenda est, cumque omni regule. Discant ergo pueri observare ex parte communes primarum syllabarum quantitates, quæ hujusmodi sunt:

Britannus, Bithyrus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachynus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenz, Gradivus, Hinulx, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sychanus, Sycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

M Edix syllabæ partim eadem ratione quæ prima, partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognosci possunt.

De incrementis genitivi nominum polysyllabarum, Intre- ment. supra Genit.

upra in generibus nominum abunde dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio, facile suppeditebunt.

Conju-
gatio-
num
analo-
gia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe Ad Indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dāmus, circumdāmus; Dābis, circumdābis; Dāre, circumdāre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine vero indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, Amaverimus, amaveritis: Futuro Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjungimus: Cornubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in his similibus.

† Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producant: ut, Clandestinus, mediastinus, perietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia

Diutinus,	Serotinus,
Crastinus,	Oleaginus,
Præstinus,	Faginus,
Pervestinus,	Cedrinus,
Hornotinus,	Carbasinus.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*; quæ sunt permixta à Græcis vocibus deducta in *inus*: ut, Crystallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamantinus, &c.

Cætera feliciter docebit usus & Poëtarum observatio, quam ullæ Grammaticarum regulæ, quas sine illo aut modo aut sine de mediarum syllabarum quantitate trahere solent.

Quare illis prætermisiss, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

PROSODIA.

127

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, a finita producantur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias Pulcra, ita, quæ.

Item nominativos, & omnes casus in a, cuiuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocatvos in a, à Græcis in as: ut, ô Aeneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in ginta a finalem habent communem, sed frequentius longam: ut Trigintā, quadragintā.

In b, d, s, desinentia brevía sunt: ut, ab, ad, capite.

In c desinentia, producantur, ut, ac, sic, & hic adverbium. Sed tria in c, semper contrahuntur: ut, Lacc, nec, doncc. Duo sunt communia: Fac, & pronomenhic, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita brevía sunt: ut, Marè, penè, legè, scribè.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in e: ut, Diè, fidè, unà cum adverbii inde enatis: ut, Hodie, quotidie, pridie, postdie, qua-rè, qua-de-rè, ea-rè: & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docè, movè, manè, cavè.

Producantur etiam monosyllaba in e: ut, Mè, è, sè: præter, Què, nè, vè, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quinquæ in e, ab adjectivis deducta, longum habent: ut, Pulchrè, doctè, valdè, provalide. Quibus accedunt Fèrmè, ferè. Benè tamen & malè corripimur omnes.

Postremo quæ à Græcis per a scribuntur, naturā producantur, cuiuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethè, Anchisè, Cetè, Tempè.

I finita, longa sunt: ut, Domini, magistrī, amari, doceri.

Præter

Præter mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.
Nisi verò & quasi corripuntur; cuius etiam sortis sunt
dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singula-
ris in *os* breve exit: ut,

	Palladi,	Amarylli,
Huic	Phyllidi,	Vocat. & Alexi,
	Minoidi,	Daphni.

L

L finita corripuntur; ut, Anniball, Anniball, mæll,
pupill, consil. Præter nill contractum à nihil, & Sol,
Et Hebraea quædam sunt; ut, Michael, Gabriel, Raphael,
Daniel.

N.

N finita produciuntur; ut, Præm, Hymen, Quin,
Xenophôn, nôn, dæmôn.

Excipe forsân, forsitân, ân, tamên, attamên, verun-
tamên.

In

Corripitur & In; cum compositis; ut, Eûin, subin,
dein, proin, &c.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castran-
tur; ut, Mên, Vidên, Aurin, Nemôn, &c.

En

Nomina item in en, quorum genitivus inis correptum
habet; ut, Carimên, crimên, pectên, tibicên, inis.

On

Græca etiam in on, per a parvum, cuiusque fuerint
casus; ut, Nom. Illôn, Pelôn. Accus. Calicôn, Pylôn.

Quædam etiam in in per i; ut, Aléin. In i per y,
ut, Ityn, &c.

In an quoque à Nominativis in a sunt; Nom. Iphige-
niâ, Eglâ. Accusat. Iphigeniân, Eglân.

Nam in an à nominativis in a, produciuntur; ut, No-
minat. Aeneas, Mariyas. Accusat. Aeneân, Mariyân.

Q finita

Q finita, communia sunt; ut, Amo, virgo, porro, do-
cendo, legendo, vundo, & alia gerundi voces in o.

Præter obliquos in o, qui semper produciuntur; ut,
huic Eumên, &c.

Ab hoc templo, &c. Et adverbis ab adiectivis derivata; ut, Tantû, quan-
tô, liquidô, falsô, primô, manû, &c.

Præter seculô, mutuô, creh-ô, serô, quæ sunt com-
munia.

Ceterum

PROSODIA

129

Ceterum modò & quomodò, semper corripuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo
vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in o producuntur; ut, Dò, stò
ut & ergò pro causa.

Item Græca per o cuiuscunque fuerint casus; ut, hæc
Sapphò, Didò. Huius Androgeò, Apollò. Hunc Athò,
Apollò.

R finita corripuntur; ut, Cæsar, torcular, pès, vir,
uxor, rurtur.

Cor semel apud Ovidium productum legitur; ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Får, lår, når, vër, fūr, cūr; Pår,
quoque cum compositis; ut, Compar, impar, dispar.

Græca etiam in er, quæ illis in ur desinunt; ut,
Aër, crater, character, æther, forer.

Præter pater & mater, quæ apud Latinos ultimam
brevem habent.

S finita, pates cum numero vocalium habent termi-
nationes; nempe, As, es, is, os, us.

Primo as finita producuntur; ut, Amās, musās, ma-
jestās, bonitās.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in dos
exit; ut, Arcas, Pallas. Genitivo, Arcados, Pallados.

Et præter accusativos plurales nominum crescentium;
ut, Heros, Heroos; Phyllis, Phyllidos. Accusativo plu-
rali, Heroas, Phyllidas.

E finita, longa sunt; ut, Anchises, sedes, doctes,
patres.

Excipiuntur nomina in er, tertiz inflexione, quæ pe-
nultimam genitivi crescentis corripunt; ut, Miles, leges,
dives. Sed Aries, abies, paries, Ceres, & pes, una cum
compositis; ut, Bipès, tripès, quadrupès, longa sunt.

Es quoque a sum, una cum compositis corripitur; ut,
Potès, adès, prodès, obès.

Quibus penès adungi potest una cum neutris ac
nomina-

nominativis pluralibus Græcorum; ut, Hippomanes, Cæcethes, Cyclopes, Naiades.

Is finita, brevia sunt; ut, Paris, panis, tristis, hilaris.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur; ut, Musis, mensis, à mensa, dominis, templis.

Item quis pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis; ut, Samnis, Salamis; Genitivo, Samnitis, Salaminis.

Adde huc quæ in *is* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cuiuscunque fuerint numeri aut casus; ut, Symoëis, pyroëis, partëis, omneis.

Et monosyllaba item omnia; ut, Vis, lis: præter *is* & quis nominativos, & *his* apud Ovidium.

His accedunt secundæ personæ singulares verborum in *i* quorum secundæ personæ plurales desinunt in *is*, penultima producta, una cum futuris subiectivi in *is*, ut Audis, velis, dederis. Plural. Audetis, velitis, dederitis.

Os finita producuntur; ut, Nicos, nepos, dominos, servos.

Præter compos, impos, & os omnis. Et Græca per *o* parvum; ut, Delos, Chaos, Pallados, Phyllidos.

Us finita corripuntur; ut, Panullus, regius, tempus, amamus.

Excipiuntur producenda penultimam genitivi crescentis; ut, Salus, tellus, Genitivo Salutis, telluris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares; ut, Huius manus, hæ manus, has manus, o manus.

His accedunt etiam monosyllaba; ut, Cris, thus, mus, sus, &c.

Et Græca item per *as* diphthongum, cuiuscunque fuerint casus; ut, Hæ Panchus, Melampus. Huius Sapphus, Chærus.

Atque præ cunctis generandum nomen *us* & *us*.

Postremo, *u* finita producuntur omnia; ut, Manu, genū, amatū, diū.

O M N I U M N O M I N U M I N regulis Generum contentorum, tum Heteroclie torum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

Abscondo; } *to hide*
Occulto,
Abyssus, immensa
quidam profunditas impe-
trabilis: *A depth that by*
founding cannot be found.
Acarnan, gens ex quadam
regione Græciæ: *the people*
of Acarnania in Greece.
Accerso, eo ad vocandum,
vel voco: *to go to call.*
Acer, arbor: *a Maple tree.*
Acies, acumen rerum secan-
tium, exercitus instructio,
oculi lumen: *an edge: the*
array of an Army: the
sight of the eye.
Acus, instrumentum sar-
toris, ac mulieris ornamen-
tum: *a needle, or an instru-*
ment wherewith women did
et their hair.
Adeps, omnia pinguedo, five
carnis, five alterius rei: *Fat.*
Adipiscor, assequutus sum,
To obtain.
Adolescens, juvenis, adul-
tus: *a stripling from twelve*
to one and twenty.
Ador, frumentii genus vel
farris: *Wheat.*
Advena, qui non est civis,
sed externus: *a stranger.*
Aequor, mare, pelagus: *the*
sea, because nothing is more
plain than it: For æquor
doth generally signifie a plain
in any parcel of the world:
It is taken for the ayre also:
as Aspicce bis seips volitan-
tes æquore cygnos.
Æs, species metalli rubro
colore: *Brass, and because*
that in old time money was
made of it, Æs sometimes
doth signifie money.
Æther, tora cæli syderumque
substantia ac compago: *the*
whole substance of the sphere
from the fire to the extreme
circles of heaven.
Æthnæ, cognatus: *a kins-*
man by marriage.
Agnosco, est poscere id
quod nobis olim fuit visum

fuit, aut alia quamiam ratio-
ne cognitum: *to recognize,*
to know anew, or to come to
remembrance of.
Agro, facio: *to do.*
Agræ, urbs Siciliæ:
a town in the Isle of Sicilie,
called now Gergentii.
Agricola, qui exercitat rem
rusticam: *an husbandman.*
Alcyon, avis marina, hyeme
pulsos educans: *a certain*
sea-bird that lieth in the
sands, & hatcheth in winter.
Alles, qualibet avis, aut
velox: *a bird, or swift.*
Alnus, genus arboris: *an*
Alder-tree.
Allo, nutrio: *to nourish.*
Alter, the other of the two.
Alum, qua sordes desti-
unt, aut labuntur: *the*
puench, and sometime the
belly without.
Amazones, Scythiææ femine:
eo quod mammis careant:
certain women of Scythia,
so named for lacking a dug.
Ambigo, circumago, circum-
do: *to compass, to doubt.*
Amicio, vestio: *to cloath.*
Amnis, fluvius: *a river.*
Anas, avis in aquis degens:
a duck or a drake.
Ango, crucio, premo, vexo:
to trouble or vex.
Anguis, serpens in aqua de-
gens: *a dry or a water-snake.*
Animus, consilii principi-
um: *the mind.*
Anna, nomen mulieris: *Anne.*
Annus, assentior: *to assent*
and agree unto.
Annus, tempus sex dierum
& horarum: *a year.*
Antes, ab ante, eminentes
lapides, five ultime colum-
næ, quibus sustinetur fabri-
ca: *the pillars, or sayling*
stones that sail over the sea
to bear the frame, or the dry
stone-wall that includeth a
Vineyard, or the first set or
fronter of vines.
Antidotum, medicamentum
contra venena daturum: *a pro-*

servative against poison.
Ania, mulieris capilli in
fronte demissi: *a woman's*
forelocks.
Anisifer, in aliqua re sum-
mus: *a president or chief*
ruler, man or woman.
Anni, vetula: *an old wife.*
Anser, nomen urbis Italiae,
qua: nunc Tarentina dicitur:
Tarentine.
Aperio, indico, refero: *to*
open, to shew, or to declare.
Aper ex apæ, animal melli-
ficum: *a Bee.*
Aspiscor, assequor, acquiro
to obtain.
Apollo, deus quem Græci
solem appellant: *the God of*
wisdom and physick, and of
prophecy, and the God that
carrieth the Sun about.
Appendix, quod alii adju-
ctum, quæ ex alio pendeat:
A protuberance, or an addition
to increase a thing.
Applico, jungo, advenio:
to apply unto, or to arrive.
Aptus, nomen invariabi-
le, sed nullo defectum casu:
a noun undeclined, having
one termination in all cases.
Aqualis, raris genus, quo
aqua tenetur ad præben-
dum eam manibus: *a laver,*
or an ewer.
Arbor, vel arbor, nomen
significativum: *a tree.*
Aræi, ex Arædia populus
the people of Arædia.
Arceo, pello, & advenire
non sino: *to keep away.*
Arcesso, voco & accuso: *to*
call, or to accuse, or to go to
accuse.
Arctus, uris, quam nostri
septentrionem dixerunt, sig-
num celeste: *a sign called*
the Bear, or the Wagon.
Ardeo, uror, inflammor:
to be hot.
Argos, oppidi nomen: *a*
town of the Peninsula of
Greece called Peloponnesus.
Arma, munimenta, scutum,
gladius, telum, & ea quibus
periclitamur

Nepion & Verborum Interpretatio

Bacchus, deus vinum.
Bacchi, qui victimas in-
 spicit. He or she that fecketh
 sacrifices of the beasts of
 beasts.

Bacchi, id est, duode-
 cim uncia. A pound of
 copper money, or the whole
 pound of any thing.

Bacchi, qui continet et
 temper aliquem sequitur. A
 glass or tacket, or continual
 liquor.

Bacchi, dolo fallacia. By de-
 ceit or guile.

Bacchi, nomen viri. A
 man's name which should be
 sacrificed for his son Phry-
 ge.

Bacchi, civitas Græciae,
 inter Achiam et Macedo-
 niam. The city of Athens.

Bacchi, pugil & luctator.
 A champion, or he that stri-
 ves for a game.

Bacchi, corpus infecabile.
 A mors to such that it can-
 not be perished.

Bacchi, qui vel quæ aves ca-
 pti: a Fowler, man or woman.

Bacchi, sum gustus. To be sold.

Bacchi, clibus. To desire, covet.

Bacchi, locus Campanie
 prope Baia, quem Platon
 dictum opinantur. vete-
 res. A lake in Italy, where-
 once they thought was the
 descent into hell.

Bacchi, majus facio, ampli-
 fico. To increase.

Bacchi, qui futura præ-
 nuntiat. A soothsayer, man
 or woman.

Bacchi, qui vel quæ cur-
 rum ducit. A waggoner, ear-
 rier, or a carrier.

Bacchi, ventus sansa me-
 ridie. The fourth wind.

Bacchi, qui vel quæ ali-
 quod opus facit. The worker
 or doer of any thing, man or
 woman.

Bacchi, diametros mundi, et
 dicitur lignum teres, circa
 quod rota currit vertitur.
 In galea, and by trans-
 lation, the straight line that
 may be imagined from the
 one pole to the other.

Bacchi, Dicyda.
Bacchi fella. The feast of
 Bacchus.

Bacchi, herba radice octo-
 rata. An herb that the French
 men call our Ladies plant.

Bacchi, deus vini. The
 drunken god, the god of Wine.

Bacchi, bacillus, et bacu-
 lum et hinc bacillum, scepio.
 A staff.

Bacchi, locus publicus,
 vel privatus, in quo aut sa-
 nitatis aut abstergendum
 sordium causa lavamur: a
 bath.

Bacchi, Barathrum, erat locus pro-
 fundior Athenis putei modo
 vel forma. A certain pit
 by Athens. Now it is taken
 for hell. It is also the hole
 where any water entreat, and
 fallen into the earth.

Bacchi, instrumentum
 musicum, quod pulsatur ple-
 cto vel calamo: the Lute, or
 any like that is plaid on with
 a quill. It is also Barbitos,
 both masculine and feminine.

Bacchi, cibi secundæ
 mensæ. Juncates.

Bacchi, uncia octo. eight ounces.

Bacchi, potum haurio. humo-
 rem straho. To drink.

Bacchi, instrumentum duo-
 rum dentium, vel oris. Any
 instrument with two teeth:
 or a sheep of two teeth, in the
 feminine gender.

Bacchi, habens duas fron-
 tes. He or she that hath a face
 before and another behind.

Bacchi, humoris genus. It is
 with the word atra melan-
 choly and with flava cholera:
 and being used alone, is the
 same disease that cholera is
 after Cor. Celsus: see cholera.

Bacchi, vermis & pro ma-
 teria sumitur. A silk worm,
 or silk.

Bos, nota est significatio.

Bos, nota est significatio.
 An ox, cow, or bull.

Britannia, insula quam nunc
 Angli & Scoti incolunt. The
 Isle which is inhabited of
 Englishmen and Scottishmen.

Britannia minor. St Bri-
 tain in France.

Bucephalus, nomen equi
 Alexandri magni. Alexan-
 der the great his horse.

Bysus, conquisitus lili ge-
 nus. A most fine sort of lily
 flax, whereof a precious kind
 of linnen cloth is made. It
 may be taken for silk also.

Cacoethes, malus mos: an
 evil custom, or a bile
 hard to be cured.

Cadaver, corpus mortuum.
 A dead carcass.

Cado, carruo, precipitor,
 vel labor. To fall, and some-
 time to hap, to chance.

Cado, percussio, serio, ver-
 bero. To strike, or to beat, and
 sometime to cut or lop, or to
 break trees: sometime to kill;
 to sacrifice, and sometime to
 break: as, cadere janiam
 factis, instare ferro.

Cello, parquicio, aut fran-
 go. To snare, or to break, an-
 tiquum verbum, the com-
 pounds whereof be in use en-
 ly. Cello, is also read with-
 out a dipteron.

Celum vel **Cœlum**, extrema
 mundi determinatio, cum
 sphaeris quas ambit ad ele-
 mentum ignis. Heaven, or
 with a difference any of the
 spheres. It signifies weather
 also.

Calco, pede comprimo. To
 tread upon, and by a tran-
 slation unto the mind, to de-
 stitute and set naught by.

Calepde, dies prima cu-
 jusque mensis. The first day of
 every month.

Caleo, serven, calidus sum.
 To be hot, or to glow.

Callis, via perdurata, id est
 via trita. A path way.

Calvo, decipio, frustror. To
 deceive, to beguile, to tromp.

Calx, pes imus, & pro cuius-
 vis rei fine ponitur, vel pro
 materia qua lapides in muro
 conglutinantur. A heel, or
 last end of a race, or line.

Cambio, commuto. To ex-
 change, and of the old writers
 is taken for to fight.

Canalis,

Nominum & Verborum Interpretatio.

canalis per quod aqua
confuit in viis lapide str-
tis. A channel.

*Canes, ligna inter se mo-
dicis intervallis in trans-
versum instar retis invicem
annexa. A lattice, or the
list of a game place, or of a
peracle.*

Canis, animal latrabile, & piscia marinus, & signum celeste. A dog, or a dog-star, or a sign in the firmament called Canis.

Canis, To sing, so indite po-
etically, to play upon instru-
ments: sometimes it is to
praise or prophesy.
Capeſſa, Canis.

pendium eo. To take, or to go
to take: and sometimes reci-
pio me, to go; as, Nude per-
qui, & me ducere.

Capio, To take, to delight, to
suffer: as capio dolores, To
hold or contain, to invade &
catch: as, Navem comido &
To invade.

To inflame with love. And
is highly of such signifi-
cance on as the ablative is that
cometh with it.

Capistrum, capitis vinculum adhibitum ne animalia aufugiant. *An halter.*
Capital, quod olim

does, quod olim sacer-
dos Ornamenta in capite.
were wont to bear upon their
heads.

Capra, animal a carpendis
virgultis dictum. A Goat.
Car, aliquis ex Caria. A
man of Caria.
Carde, ...
Cera, ...

Cardo, quo Janua move-
tur. *An hook or hinge.*
Careo, est rem desideratam
non habere: *To Lack or*
wisdom, and

Carex, herba acuta du-
rumina. Sedge.
Caro, quid am-

non solum de animalibus,
sed etiam de piscibus & fru-
ctibus. The meat of anything
is most common.

Carpo, decerpo. To crop, to
the hot and dry
Cicer, genus

7

also to leave or to chafe out
and sometimes to rattle or de-
bate. Carpere viam To take
a journey.

Carpere vitales, *Carpere lanaum*, *Carpere linum*.

Cassia, reticulatum, masc. pro
blea form, est cassia, idia, &
ec cassida. A nes or an hol
st, in the f-

astra, locus in quo milites
toria fixerunt. The camp,
pavilion, or the Army
to, nomen

no, nomen viri. A certain
man's name.
aveo, diligentiam adhi-
provideo, confulo, pro-
do ne aliquid

ne aliquid præter
evoniat. To beware, or
wary and heedful:
is also put in ass-
and so forth.

and so save harmless
tion or injuries.
s, in herbis dicitur ip-
bur, five stipes.

to give place, to de-
go away.
s, arbor ingens &
A Cedar

See Cello.
 existimare, puto, ar-
 deem, to judge, to
 think, to believe.

Center is also to attentive of subsidies, and under

or valued. An hundred.
centum libra-
hundred pound.
d quod meli-

quod mella ex
to remanet. Was
eo. To see; and by
to perceive and
Sometimes to

point: to fly, to plow or
to fever and Colus, infir
to pentz contraindicat

axima whale. Comes, co-
 ventriculi im- quens. A can-
 baris supra & way, either m-
 mirum f. Communi-

Comminisco
To imagine
and de
to bring a man
of that

prafe. of that that is
Come, come

Ciao, turbo, commo bre. To
trouble, take, and stir, and
sometimes for Cio, it is to
Cinis, vel ci...

Cinns, eff avis quam alio no-
mine alaudam dicimus. alav-
Claudo, obstruo, obstru-

auduit nos obice pontus
livus, locus mori

pro collo ponitur: a bank
Clunys, natiū tumor. The

lucio, splendens. To shine, to
per, sometime to fight.
clypeus, & clypeum scutum
ora & propriis

... proprium pedium.
...
...
... as much as
... above the

quintum elementum.
In hoc colore

2, cenam sumo. To
2, take supper.
2, pro incensa

pro discipulo, anti-
f. Tobia
fco, nosco eos qui
cognituerant: solum
et me et me

...we knew not be-
time diligently and
y to confer or to
d, to search by an
to fit in judg

tricus an hillock
ro, veneror. To ha
ship with prayer,
to make much

make much of
love. Vitam co-
d a life; sometime
with the ground,
deck or trim

umentum quod
et. A diffaff or
mitans aut C

...ants and se-
paration by the
man or woman.
...r-fingo, exce-
...e, to felloe...

to feign, to
use, to assay
in the baling
not.
compens. To

Company, To
deeds

Nominum & Verborum interpretatio.

comb, to dress, to brush with a comb, or to deck and adorn.

Compago, compactio & conjunctio. *A joyn.*

Compedes, vinculi genus. *A pair of fetters, or gyves.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or builder.*

Congrus, conger, genus piscis. *A Congre.*

Conjux, maritus vel uxor. *A husband or wife.*

Consulo. *To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: To take in good worth with a genitive. Sometime it is to sit in counsel, and to deliberate, but used severally, as, Consul- tum Senatores.*

Coquo, cibum usui aptum reddo. *To dress meat, to play the cook, to prepare and go about: as, Bellum coquere. To vex is trouble: as Coquit me cura. To concoit, to bring out nutriment unto a natural foment or juice.*

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo anima regitur, quasi fons quidam & domicilium. *The heart, and sometime it is used for the mind.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut eornu, munimentum capitis quorundam animalium. *A horn. By translation, the turning of rivers be called Cornua. It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiâ rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primo candidum, postea sanguineum. *A certain tree unknown among us.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia, Syria & Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.* Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The*

hip
Crater, vel cratera, vas amphum cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or standing piece.*

Crepe, sono: *To crack, sometime to complain, lament, and accuse as, quis post vina gravem pauperem crepat?*

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur: *all manner of things that are given children in their infancy as corals, swaddling-bands, daggers, simbrels, & such like.* Cres, Cretenfis. *A man of Candy.*

Creta, Insula est. *The Isle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars a genibus usque ad inferiorem pedem: *a leg.* Crytallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *crystal.*

Cubo, jaceo. *To lie, and sometime to be sick in bed.*

Cucumis, *A cucumber, the which is called also in Latin Cucumer.*

Culex, vermiculus alatus. *A Gnat.*

Cumbo, the same that cubo is

Cunabula, cunæ. *A cradle.*

Cunæ, cunabula. *Idem.*

Cupio, opto, desidero. *To covet, to desire, to lust for: and sometimes with a dative to favour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypress tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A Weasel.*

Cures, oppidi nomen. *A towns name.*

Curro, celeriter eo. gradum præcipito, intenta celeritate viam quasi voro. *To run, and sometime to flow, that is, to run as rivers do.*

Cuspis, acutior pars hastæ. *The point of a spear, pike, or partisan, or any other like.*

Custos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *A keeper man or woman.*

Cyprus, insula dives. *cyprus the Isle.* D

Dama, animal timidum. *A Buck or a Doe.*

Damno, damno afficio, vel

condemno. *To damage or condemn.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, sive in manus & arbitrium. *To yield.*

Defrutum, a deferendo vinum decoctum ad mediam partem: *wine scalden to hal f*

Dego, ago. *To live.*

Deleo, expungo, proprie

lineas aut regulas. *To pull out, and to cancel.* Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. *The thing wherein we take pleasure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris, & signum celeste. *A dolphin.* Demo, aufero. *To pull away and to exempt.*

Dens, novum est per similitudinem: *causatur pro omni, quo aliquid teri potest. A tooth.*

Depango, deingo. *To fasten down, and to plant.*

Desidia, ignavia vitium. *Slothfulness.*

Dico, loquor, nomino: *To speak, or to tell.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To deny.*

Digredior, discedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aqua vel quovis humore aliquid purgo: *To purge with washing.*

Dindymus, jugum montis Phrygiæ Idæ matri deum dicatum. *The top of Ida, the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. *A double sound, a diphthong.*

Diptoton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque: *A noun declined with two cases whatsoever.*

Dixæ, imprecationes, execrationes, & inferorum furia. *Curses, bannings, and the furies of hell.*

Disco, capio doctrinam. *To learn.*

Dissecco, separo, dirimo. *To sever.*

Displiceo, to displease. Ditionis

Nominum & Verborum interpretatio.

Dilectio, imperii, domus.
Of my right & title, we need
not scrupulously to refuse Di-
tio the nominative.
Divido, partior, to divide.
Divitia, opes, amplis for-
tunæ: Riches.
Do, dono: to give.
Docere, alicuius rei cognitio-
nem alteri tradere: to teach, &
sometime to shew, and to de-
clare, to warn, & to ascertain.
Dodrans, uncia novem:
Nine ounces.
Doleo, tristis sum: to be
sorrowful.
Domo, mansuetum facio:
to tame.
Domus, ædificium ad habi-
tandum factum: an house.
Duco, notum est, to lead,
to marry, to account.
Dulcedo, suavis: Sweetness.
Dux, qui vel quæ ducit ali-
quem: a guid, man or woman.
Ecquis: whether any.
Edo, comedo: to eat.
Edo, i. emitto, & quasi ex-
trudo: to set out & evulgate,
and sometime to exhibit and
shew, as, edere spectacula.
Edere animam, a to die. The
signification of it in all other
phrases may be reduced to the
first signification.
Edocui, diligenter docui:
thoroughly or perfectly to
teach.
Eflata, sunt ultima præci-
ones augurum post finem
auspiciorum extra urbem
dictæ, the prayers that Sooth-
sayers said, after notice taken
of birds flying before they
enter the City.
Egeo, careo: to need.
Elephas, elephanti, animal
fama notum: an Elephant.
Eli, civitas Arcadie: a City
in Arcadia, or a Country in
Peloponnesus.
Eminere, præ aliis apparere,
vel excello: to appear before
others, and to pass them.
Emo, comparo, merco: to
buy.
Ensis, gladius: a sword.
Epasco. To eat up, to con-
sume with feeding, and to make.
Epulum, quasi edipulum,
est celebre convivium: a
banquet or feast.
Eques, homo equo insidens:
an horseman, or he or she
that rideth.
Eremus, locus desertus: a
desert or wilderness.
Eripio, extra rapio: to pull
out.
Esurio, famem parior: to
hunger.
Eventus, eventum quod ca-
su aut fortuna nobis evenit.
Hap, or that which cometh to
pass.
Excludo, extra claudo: to
shut out.
Excubia, vigilia diurna &
nocturna: Watchings and
wardings.
Exculpo, perfecte scalpo, vel
scalpendo conficio: to carve,
to grave, to cut out, to scratch
out; as, Oculum exculpere:
to wrest or wring out; as,
Verum exculpere.
Excurro, extra curro, vel
præcurro: to run out, or to
out-run before, to amount to a
great deal, to make an out-
road, or an excursion.
Excuso, extra culpam red-
do: to excuse.
Excutio, ejicio, emitto: to
smite out.
Exequia, funebre officium:
the ceremonies of the burial.
Exlex, sine lege vivens: a
lawless man or woman.
Expergisco, evigilo: to
awaken.
Experior, tento vel tentor:
to prove or to be proved.
Explico, extendo, & declaro:
to stretch out, and to declare.
Exsa, proprie cor, secur &
pulmo dicuntur: the entrails.
Exsorsus, exul, a banished
man or woman.
Exul, qui vel quæ exulat:
a banished man or woman.
Exuo, exsolvo, denudo: To
put off, to uncloath.
Exuvia, ab exuendo: The
things that we put off.
Facies: A face.
Facio, aliqui id ago: To
do.
Facisco, facio vel eo ad faci-
endum: To make, or to get to
make.
Fallo, decipio: to deceive.
Fames, edendi cupiditas
Hunger.
Far, Once a general word
for any kind of grain or corn,
as, Triticeum far, hordenco-
um, siligineum, &c. but now
it signifies one certain kind
called Ador, which is broad
corn.
Fario, saturo, impleo, pin-
guetacio, sagino: To stuff, to
fill, to satisfy, and to make fat.
Fas, pium, religiosum, &
dignum factu: Lawful, right
godly, and worth the doing.
Fasci, lignorum aut alicui-
jus rei congeries: A faggot.
Fasti, libri in quibus totius
anni res populi Romani
scriptæ continebantur, &
causæ festivitatum explic-
bantur: A register for the re-
cord of things for the whole
year. Fasti dies, were days
wherein the Judges might
give sentence, without the
presence of the gods with those
three solemn words of the
Law, Do, dico, addico. Ne-
fasti dies, were their con-
trary days.
Favor, annuo, concedo: to
grant, and to assent unto.
Favisco, deficio, aut defari-
gor; abundanter to gape.
Favisco, festuatum, To be
weary, to faint, and to be
weak.
Faveo, recte alicui opto: To
favour.
Fel, purgamentum sangui-
nis, the Gall.
Feria, dies cessationum ab
opere; Holy days, or times of
pastime used.
Ferio, percussio; to strike.
Fero, fa bear, or to suffer, to
lead or sell, to give, to co-
vet, or advance, to bring
forth, to have, to take away,
to obtain: To ask advice, as
Pompeius tulit ad popu-
lum.
Fervus, valde calco: To be
hot.
Fervisco, calefco: To wax
hot.
Ficus,

Nominum & Verborum interpretatio:

Ficus, arbor vel morbus.
*A fig-tree, or a certain kind
rising in the fundament.*

Fides, constantia in omni-
bus rebus. *Faith and truth.*

Fido, fiduciam & spem ha-
deo. *To have trust.*

Figo, to fasten, to plant, to
smite with arrow, or such
like.

Filix, herba sine caule, sine
flore, sine semine. *Fern,*
whereof there be two kinds, as
in Herbaries you shall see.

Filum, illud subtile quod
ex lino lanave trahendo du-
citur. *A thread.*

Fimum, latamen & excre-
menta animalium, quibus
agri stercoreantur. *Dung.* It
is also *Fimum* in the neuter
gender.

Findo, dissecō, diffindo. *To
cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Vina, extremitas sive termi-
nus in unaquaque re, an end.

Fio, efflor. *To be made.*

Flavco, flavus sum. *To be
yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco,
moven. *To bow, to move, and
to cause to follow.*

Fleo, lachrymo. *To weep.*

Flo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus
vel herbis colligitur, a flower.

Fluo, decurro, proprie ut
liquores: *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Folla, instrumentum quo
atrahitur atque emittitur
ventus. *A pair of bellows.*

Fons, scatebra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo
teneretur aliquid. *A pair of
tongs.*

Forfen, instrumentum sar-
torum, quo aliquid scindi-
tur. *A pair of scissars.*

Fors, fortuna, casus. *Hap.*

Forum, a ferendo, quia lites
& venalia illuc feruntur. *The
Judicial place, and then it is
named Forum Judiciale: or
the market-place, and it is
called Forum venale.*

Frango, rumpo, destruo. *To
break.*

Frænum, vel frænum, in-

strumentum quo equum in-
scissor coarctet: *A bridle.*

Frisco, scalpo: *To rub.*

Frigeo, frigidus sum: *To be
cold.*

Frugi, indeclinabile omnis
generis, utilis, necessarius,
frugalis: *Good, profitable, and
thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terra
fructu in alimoniam verti-
mus. *Of corn or pulse: Some
make the nominative hereof
Fruges, and some Frux, the
former is not so be disliked.*

Frux, delectationem &
fructum capio, & calor, to take
pleasure, or fruit and profit
of, and to be fed.

Fuga, fugiendi actus: *Fly-
ing or running away.*

Fugio, vito, currendo relin-
quo: *To fly from, to avoid.*

Fulcio, sustineo, munio: *To
under-prop, and to shore.*

Fundo, liquefacio, vel li-
quidum spargo: *To melt or
to pour.*

Funn, restis: *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri sub-
trahit. *A man or woman thief.*

Furfur, purgamentum far-
inæ: *Bran or scurf.*

Furo, insanio: *To be mad.*

Fustis, baculus: *A club.*

G

Gabii Volscorum urbs: *A town in Italy seventy
miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, sita in-
tra Pireneos montes, inter
Hispaniam, Germaniamque
& duo maria, Oceanum
Britannicum & mare no-
strum: *France.*

Garamas, Libyæ incolæ: *A
certain inhabitant of Africk.*

Gargæum, unus ex collibus
montis Idæ: *A very high top
of the hill Idæ: There is also
a town of that name at the
foot of the same hill.*

Gaudco, lætor: *To rejoice.*

Gelu, proprie glacies:
Frost or ice.

Genu, curvatura, qua crus &
semur connectuntur, a knee.

Gero, porto: *To bear.*

Gibbus, & gibber, solidus in
dorso tumor: *A hump or bunch.*

Gigas, vir altissima staturæ.

A Giant.

Gigas, genero: *To begot.*

Gingiber, herba in Arabia
nasceps: *Ginger.*

Glis, animal muri simile:
A dormouse.

Glisse, cresco, augeor, inva-
lesco: *To increase and grow, to
wax strong, to wax fat, and
much to depre, & fore to cover.*

Gluten, glutinum aut colla.
Glue.

Gorgon, nomen mulieris. *A
certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, pro-
gredior: *To go.*

Græcia: *The country of
Greece, a great piece of Eu-
rope, which is now under the
Turk.*

Græjunga, Græcus. *A
Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aere
congelata: *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro
accepto beneficio: *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo:
A flock.

Grossus, siue abortiva, quæ
non maturefcit: *A rash ripe
fig.*

Grus, ut grues gruere di-
cuntur: *To cry like a Crane.*

Grus, avis, nota: *A Crane.*

Gryps, animal pennatum,
omni ex parte leoni simile:

A Griffon.

Gummi, liquor glutinosus,
ex arboribus resudans: *Gum.*

Gurgulio, pars gutturis
naribus ad pulmonem, vel
animal: *The Wind, or a We-
vel.*

H

Abco, possideo, teneo: *To
have.*

Harco, arcte alicui rei infi-
gor: *To cleave unto.*

Heres, qui succedit in hæ-
reditatem alterius: *An heir.*

Halec, piscis qui sola aqua
nucitur: *A Hering.*

Haurio, extraho humorem,
& educo ex profundo an-
quo loco: *To draw.*

Heros, vir illustris & nobi-
lis: *A nobleman, a man of
great excellency in worthy
facts, and therein more like
a god than a man.*

Hesperus, serotinus. *Stella.*

Cigas, vir altissima staturæ.

The evening star.

Hæ-

Nominum & Verborum interpretatio.

Heteroclitum, nomen secus, quam declinationum canones possunt flexum: *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions do require.*

Hilarus, vel hilarus, jucundus, letus: *Merry.*

Hippomanes, virus ab equa collectum vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam redigens. *Poyson to procure love withal, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima: *A Swallow.*

Histris, animal ex herinaceorum genere: *A Porcupine.*

Homo, notæ significationis: *A man or a woman.*

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium: *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quantum frumento arista est mordacior: *Barley.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino: *An host or an hostess, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus, peregrinus: *An enemy.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pectoris & hominis: *Plentiful, or a dug, or the udder of any beast.*

Humus, terra humefacta: *The ground.*

Hydrops, aqua intercus: *The dropsie.*

Hyems, bruma: *Winter.*

I

Iaceo, decumbo: *To lie.*

Iacio, emitto, ac vi impello: *To cast, to hurl, to lay, or jacere fundamentum: or by translation it is to make a beginning. Iacio is sometime to spread abroad by rumour and sometime to object against one with an accusative, with the preposition In.*

Iaspis, lapis preciosus. *A green precious stone, whereof there be divers kinds and degrees of divers colours.*

Ice, ferio, percutio: *To strike, to smite, or, Iceere colaphum. Iceere fedus, is to strike up a bargain.*

Icon, imago: *An image.*

Ida, mons altissimus Troici soli: *A hill in the Country of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem: *In March, May, June and October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*

Iecur, hepar: *The Liver.*

Ignis, unum ex quatuor elementis: *Fire.*

Ilex, qui sine lege vivit: *A lawless body, man or woman.*

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum: *A shower.*

Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit: *A gutter stile.*

Imminco, insto, to hang over.

Impetis, violentiæ, invasivonis: *Of violence & boisterousness.*

Incesso, acculo, impero. *To accuse, to revile, to provoke, to invade, and enter into.*

Incido, ferio, soco: *To cut, to grave in.*

Incido, in aliquid, vel super aliquid cado: *To fall into by hap, to run into, or, Incidi in errorem: And sometime to happen, or to chance.*

Incipio, inchoo: *To begin, to take in hand, to enterprize.*

Inculco, eadem sapius iterando ingero: *Often to repeat.*

Indo, Impono, to put in.

Indoles, facilis significatio futuræ probitatis: *towardness, or likely disposition.*

Inducia, pax in paucos dies: *A truce.*

Indulgeo, obsequor: *to set much by, and to give to.*

Inermis, vel inermis, qui armatus non est. *Unarmed.*

Insans, homo per ætatem nondum sciens fieri. *A babe.*

Inferia, sacrificia quæ inferius solvuntur. *Sacrifice done to spirits in hell. Hereof Inferias facere, is, Manes sacrificiis placare, that is, to celebrate obites and obsequies.*

Insciam, negationem, se vel debere quædam actor potius vel commississe quæ accusator obicit: *A denial, and it followeth only the Verb In.*

Inficio, intingo, vitio, seu maculo; to dye, or to infect.

Ingruo, invado, impetum facio; to give an onset, and to invade.

Injussu, absque autoritate, & temere, sine iussione: *Without bidding.*

Insidia, dolosa expectatio ad hominem aggreddendum, fallacia: *A bye in wait for, or a deceit.*

Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram. *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio, to understand.

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert: *An interpreter, man or woman, or a translator.*

Invidia, moror ex aliena prosperitate: *Envy, sorrow for another man's welfare, or else the evil will and despite of a man.*

Jocus, est quidam lepor & festivitas in verbis: *A merry scoff.*

Iracor, ira stipulor; to be angry.

Ismarus, mons Thraciæ asper, & incultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis, a hill in Thracia so named.

Iter, itio, actus eundi: *A journey.*

Iubar, sol, vel ipsius splendore; the sun beam.

Iubeo, impero, to command.

Judex, qui vel quæ iudicat: *A judge, he or she.*

Jugum, agri tantum quantum ab uno pari aut iugum uno die arari potest. *Plinius. We call it an acre. The authors do vary in the measure of it: for the common use of the nominative rather cases, we may use Jugum.*

Jugum, vertex sive cæciænen montis, the top of an hill: *It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is a couple: By metaphor it is a servitude or a bondage.*

Nominum & Verborum interpretatio.

Indage. *Asa* a *placens* wind, & tempest, and a storm.
lamb, or a pair of gallies,
lamb is for ignominia the Ro-
 mans wear under. Tribus
 bestis jugum sit, humi fixis
 duabus, superque eas trans-
 versa una deligata.

Jungo, copulo, & quasi in
 unum ago; to joyn.

Juno, dea, Jovis uxor; the
 goddess Jupiter's wife.

Juro, juramentum facio;
 to swear.

Jus, quod natura, aut civi-
 tas, aut gens habet, & liquor
 normæ quæ coquantur; the
 law and right, and the broth
 of any thing sodden.

Jussu, imperio, jussione;
 by commandment.

Jussa, idem quod exequia.

Jussum, jura dicendi in-
 termisio; No term.

Juvenis, qui adolescentium
 exegit ætatem: One come
 to man's age.

Juventus, ætas juvenilis;
 Man's state.

Juvu, auxilium do, to help.

L
Laber, hirtus, macula, de-
 decus, a great chap, a spot,
 a dishonour, or reproach.
Labor, vel labos, opera, de-
 fatigatio. Labor & toil, pains-
 taking, sometimes it is mis-
 ery, calamity, peril, danger,
 travail.

Lac, succus maternus quo
 animalia nutriuntur: Milk.

Lacesso, vexo, incito, provo-
 co; to trouble, to provoke.

Lacio, in fraudem duco; to
 allure or to entice.

Lacis, graciliora intestina;
 the small guts.

Lacta, lac emitto, vel per
 blandicias decipio; to give
 milk, or to deceive.

Lacm, locus profundus eum
 aqua per petus ibidem natis,
 qui efficit rivus; a lake, a
 mead or maye.

Lado, verbo factore ali-
 quom offendendo; to hurt.

Lalaps, nomen cuiusdam e-
 canibus Actæonis: One of
 Actæon's dogs called Lalaps,
 for speedy furiousness. For
 Lalaps signifies a Whirl-

Lambo, lingua lingo, to lick.

Lampas, ignis aut solis
 splendor, a fire, or brightnest
 of the sun, or a lamp.

Lanista, qui domi gladiato-
 res docet, & populo vendit;
 a master of defence.

Laquear, pars superior cu-
 biculi parum convexa; a
 vaulted roof of a parlour.

Laser, herba quædam &
 succus qui ex culmo laser-
 pitii exudat; the herb out of
 which cometh the juice that
 the Apothecaries do call Asa
 dulcis, and Belzoe, or Bel-
 zoin, the common people call
 it Benjamin.

Lateo, abscondor, non com-
 pareo; to lurk, or to be hid-
 den.

Lavo, aqua purgo, to wash.

Laurus, genus arboris; a
 Bay-tree.

Lebes, vas æneum, a caldron,
 or a pan.

Leecythus, ampulla olearia;
 a box for oyl and ointment:
 It is taken also for eloquence
 in writing.

Lego, notum est, to read.

Lemures, larvæ nocturnæ,
 & terrificationes imaginum:
 Hobgoblins or night-spirits.

Leo, animal ferox, a Lyon.

Leo, imprimo, formo, to im-
 print, to form, abusivum.

Lethum, mors, interitus:
 Death.

Liberi, pignora: Children.
 One son or one daughter may
 be called Liberi, and so may
 Nephews and their Suc-
 cessors.

Liber, placet: It pleaseth.

Libs, ventus africanus; the
 south-west-wind, by west.

Licet, fas est; It is lawfull.

Lichen, herba vel gravissi-
 mum morbi genus: Liver-
 wort, the Apothecaries call
 it Hepatica. It is also the
 kind of Lepry called a sauce-
 steam, in Latine Impetigo.

Lien, splen, the milst. Dicitur
 & lienis in nominativo.

Ligur, incolæ Liguriæ, an
 Italian of the Country of
 Liguria.

Lima, testudo & coehlea
 terrestris, the shelled snail, &
 the dew snail.

Linum, vestis genus ab um-
 bilico ad pedes, seu lutum
 aut cœnum mollius, a kind of
 garment, or else slime or mud.

Lingo, lambo, id est, aliquid
 lingua molliter tango, to lick.

Lino, aliquid alicui rei su-
 perinduco; to daub.

Lingua, committo, pecco; to
 leave, to trespass.

Linter, navicula cavata ar-
 bore facta; a Cock-boat.

Liquesco, liquefco; to
 molten.

Liquor, liqueo; Idem.

Liveo, lividus sum, id est,
 sordidus; to be wan or filthy.

Lixa, coquus in exercitu,
 vel qui sequitur quæstus
 gratia; the scullion that wait-
 eth on an Army.

Locri, urbs in Brutiis; a
 town in Italy.

Locus, proprie illud quod
 aliquid continet; a place.

Logos, sermo, ratio, verbum;
 Speech, reason, a word.

Loquor, verba qualiacunque
 profero; to speak.

Luceo, lucem emitto; to be
 light.

Ludo, ludum exerceo, jo-
 cor; to play or to sport.

Lues, cum in urbe aut in a-
 gro febris aliv live morbi ge-
 nus, homines aut pecora, aut
 utrosque corrumpit; a com-
 mon disease or murren.

Lugco, to bewail, to lament
 a thing, or else absolutely to
 mourn, and sometime to be a
 mourner in apparel.

Luo, solvo, penas do; to re-
 deem, to cleanse, to pay for.

Lustra, habitacula ferarum;
 dens of wild beasts, or bro-
 shel-houses, and petty timpling-
 houses of bawdry.

Lynx, animal maculosum,
 acutissime videns; Our men
 call this beast an Ounce.

M
Analus, mons quidam
 Arcadiæ, a hill of that
 name in Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attra-
 hens; a stone that draweth
 iron

Nominum & Verborum interpretatio

Iron unto it. It is called also
Heraclius lapis, or Sideritis.
Majores, avi, abavi, proavi,
atavi, tritavi, & quicunque
ante hos in infinitum; Our
ancestors.

Malo, magis velim; to will
rather.

Mando, comedo, vel com-
mitto; to eat or to commit.

Maneo, sisto, & expecto; to
tarry, or to tarry for.

Manes, dii inferi inter Nu-
mina, Læva: Spirits or devils.

Manubia, quæ manu capi-
untur ab hostibus: Spoils ta-
ken in war.

Manu, membrum notum:
A hand.

Mapalia, agrestes casæ;
Sheepcots or small cottages.

Mare, pelagus; the sea.

Marga, eundem rei extre-
mitas; the brink or skirt of
any thing, or the bank of a
river or sea.

Marmor, lapidis genus:
Marble.

Mars, Deus belli: the name
of the God of War.

Martyr, testis: A witness,
man or woman.

Mat, vir; A man.

Massim, mons Campaniæ:
optimi vini ferax: An hill in
that part of Italy that is cal-
led Campaniæ, fruitful of
pleasant wines.

Mater, nota est significatio;
A mother.

Medeor, do medelam: to cure.

Medicor, medeor, remedium
adfero: Idem.

Meio, mingo, to piss.

Mel, liquamen dulce: Honey.

Meleager, vel Melagrus,
Oenei Asoliæ regis filius;
A man's name.

Menda, & mendum, error,
erratum; A fault.

Menfes, mulierum produ-
rium: A woman's flower.

Menfes, impus Lunæ curri-
culo coniectum: A month.

Mercor, aliquid facio, quam-
obrem dignus sum, qui obti-
neam præmium, vel penam
patii; to deserve.

Mer idies, dies medius, Nona
to it a noon flood.

Metion, pondero, mensuro,
considero; to measure.

Metio, seco, amputo herbam,
vel segetem; to mow.

Metuo, timeo; to fear.

Metuor, timeor; to be feared.

Meus, mine.

Mico, fulgeo cum motu, vel
tremore: Often with certain
intermissions to shine, and
taken for years: Sex milia na-
likewise to be moved, to put
forth fingers to him with whom
we play. Will put forth which
is called Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam
exercet: A warrior, a soldier.

Mina, metus incussiones per
verba aut signa; threatnings.

Mingo, urinam facio; to piss.

Minores, posteri, etiam post
trinepotes-futuri; Our suc-
cessors.

Misceo, to mingle, to serve
drinking, sometime to trouble.

Misereor, misericordia affi-
cior; to take pity on.

Mitto, ad aliquem do; to send.

Mania, muri urbis, the walls
of a Town, and figuratively
the Town it self.

Merceo, tristior, dolore affi-
cior; to be heavy, sad, in a
dump or mourning.

Monoptoton, nomen non fle-
xum, sed carens omni casu
præterquam uno, & eo obli-
quo; A noun having one ter-
mination, and that in one ob-
lique case.

Mons, terræ tumor altissi-
mus; An hill.

Mordeo, dentibus lædo; to
bite.

Morior, e vita discedo; to die.

Mos, vita institutum consu-
etudine firmatum; a custom.

Mulceo, lenio; to assuage.

Mulgeo, lac e mammis ex-
primo; to milk.

Mulier, quæ non est virgo:
A woman.

Mulsem, potus ex vino &
melle; a certain wine confect
with honey.

Multiplero, adaugeo; to
multiply or increase.

Munia, onera legi debita, &
officia quæ publice præstan-
tur; a duty or office.

Mur, e lignum animalis &
monse.

N

Nascor, orior, in mundum
venio; to be born.

Natalis, conditio sanguinis
& familiar; the degree of blood
and gentry, at generosa nata-
les, natales obicuri; It is also
tales ierant, there were passed
fix years: It is also used for
the origine or first spring of
things.

Natalis, dies alicui natalis;
a Birth-day.

Natrix, serpens aquaticus;
a water-serpens, that with
poison infecteth the water.

Natus, ætate, partu; by age
or by birth.

Neco, quacunq; re occido;
to kill.

Nesso, ligo, conjungo; to
knit.

Nescent, porculus per ata-
tem fabam frangere nondum
potens; a young pig.

Negligo, contemno, non cu-
ro: Not to pass on, to contemn.

Nigresco, niger fio; to become
black.

Nemo, ne homo; No body,
man or woman.

Nec, solum corquos; to kill.

Nerum, motus sensusque
instrumentum; a string.

Neuter, Neither of both.

Nexo, ligo velnecto; to bind.

Nideo, splendo; to shine.

Nihil, rei cuiusvis privatio;
Nothing.

Nihilum, rei cuiusvis privatio
Nil: Vide nihil.

Nitor, conor, ago sedulo; to
go about, to endeavour.

Niveo, est oculorum & ali-
prum membrorum niso ali-
quid conari; to give a token
with the eyes, to wink.

No, nato; to swim.

Noceo, malum infero; to
hurt or to harm.

Nosui, nocte; By night.

Nolo, renuo, non volo; to nil.

Nona, quasi novæ, propter
initium observationis: Erant
autem in Martio, Maio, Junio
& Octobri, sex illi dies qui ca-
lendasæquebantur, in reliqui
quæ tuor,

Nominum & Verborum Interpretatio.

quatuor: the bones of a certain shrub like the Olive tree, the Greeks call it the

Nosce, nam certam habeo: to know.

Noster: Ours.

Nostras: Of our Country, self, or faction.

Notus, ventus meridionalis, quem nos austrum appellamus: the south wind.

Nubis, vapor humidus sublimis egressus: a cloud.

Nubo, viro trador: to be married to a man, for it is in the woman's part only.

Nuge, cum nihil agimus: trifles.

Nullus: None.

Nundinum, dies & conventus status rerum mercatui: a Fair.

Nus: a verb not much in use: the compounds thereof be commonly received, and is signifieth to nod.

Nuptia, legitima conjunctio maris & femine in vite societatem: Marriage.

Nurus, filii uxor: a daughter in law.

Nyx, corvus nocturnus: a night raven.

O, **Oppono**, five apponere: to set against.

Ober, obiectum aliquod, vel obstaculum, ut pessulum, sera: a bar or stop.

Obliviscor, e memoria aliquid excidei e sino: to forget.

Ober, qui vel qua traditur in fidem alteri: an hostage or pledge, man or woman.

Occido, to fall or perish, and to be slain, to sit as the sun sets.

Occido: to kill or slay.

Occiput, posterior pars capitis: the hind part of the head.

Ocludo, claudio: to shut.

Occulto, abscondo, abdo: to hide.

Oculo: Idem.

October, mensis octavus a Martio, the tenth month in our year, called October.

Odor, vel odos, quasi olor aboleo: est autem infectus aere: a savour.

Oleaster, olea sylvestris: a

tree, the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the lowness.

Oleo, odorem spiro & emitto: to give a smell, & that indifferently, so that the differences be made with Bene & Male

Olfacio, odorop: to smell or to savour a thing: by translation it is to perceive and find, to foresee.

Omen, augurium quod fit ore: halsoning, & foretalking.

Omnis: Every one.

Omnis, pondus alicui injunctum: a burden.

Onyx, unguis & gemma: the nail of a man's hand, a precious stone white like a nail, the haw in a man's eye.

Operio, tecto: to cover.

Opifex, qui opus facit: a workman.

Ops, adminiculi, praesidii: Of aid and help.

Oppango, circumfigo, circumplanto: to fasten, or to join unto, or plant about.

Opus, Opuntis, nomen Civitatis in Locris: a towns name in the country of Locri.

Orbis, circulus mundi, res rotunda: a globe, or a bowl, and therefore the world is called Orbis, because it is every way round like a bowl.

Ordior, incipio: to begin, or to commence.

Ordior, id est, texo: to weave.

Oriens, regio Orientalis: the East.

Orior, nascor, surgo, incipio: to spring, to rise, to begin.

Oronses, nomen viri & fluvii: a man's name, or a certain river in Syria, now called Tarsaro.

Os, oris concavum illud intra quod sunt dentes & lingua: a mouth.

Os, ossis, lumen corporis durum: a bone.

Ostrea, conchae species: an byster.

Ovum: an Egg.

Pacificor, pactum facio, convenio: to make a bargain, to fall to an accord, sometimes to promise.

Pales, parum albo: to be pale.

Pampin, vitis ramus: a vine branch.

Pando, aperio, patefacio: to open.

Pango, pacifcor, cano, jungo, plango, figo: to bargain, to join, to join, to nail, to fasten.

Pann, quo pascimur: bread.

Panther, & Panthera, animal quoddam Pardo simile: a certain beast.

Papaver, genus herbae soporiferum: Poppy.

Papyrus, charta qua utimur in literis scribendis: a certain sort of rush growing in the marshes of Egypt, somewhat high, whereof they made a kind of paper, and called it Papyrus, whereof our paper now is called likewise.

Paradisus, locus amoenissimus: a place of pleasure.

Parco, abstines ab ultione: To spare.

Parens, pater aut mater, avus aut avia: a father or mother, a grandfather or grandmother.

Pareo, obedio: To obey: To bring forth.

Pario, prolem produco.

Parnassus, mons in Phociae duos vertices habens: an hill in Phociae, a country in Greece.

Partio, divido, & quasi partes facio: To part or to divide.

Paravio, cupio, aut conor parere: To be toward labour.

Pasco, nutrio: To feed, to nourish.

Pascor, nutrior, alor: To be fed.

Passer, avis salacissima: a Sparrow.

Pasto, aperius sum: To be open.

Pator, sustinere, tolero: To suffer, or to abide.

Patre, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Pater, aliquid mihi committito: To commit some thing.

Nominum & Verborum interpretatio.

Pecus, eudis, aris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terre pascitur; *all cattle.*

Pedes, qui pedibus incedit; *a footman.*

Pedo, ventris crepitum facio; *to fart.*

Pelagus, mare; *the sea.*

Pellex, mulier impudica; *a harlot.*

Pella, ejicio, removeo, *to drive or put away.*

Penates, dii domestici, quod penes nos nati sunt; *Household gods.*

Pendeo, suspensus sum, *to be hanged.*

Pendo, suspendo, vel pondero, aestimo; *to hang, to weigh, to prize.*

Peha, cauda; *a tail, and at the last it was taken for a man's yard.*

Penus, vel penum, omne esculentum poculentum, quo homines vescuntur; *all manner of victuals.*

Perago, perficio; *to finish, and to perfect business.*

Percutio, ferio; *to smite.*

Perdix, avis nota; *a Partridge.*

Perdo, amitto; *to lose.*

Perduellus, hostis; *an enemy in the war.*

Pergamus, civitas insignis Asiae, in ditione Trojanorum, the City of the Trojans, otherwise called Ilium or Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo; *to go forward.*

Perlego, totum lego; *wholly and thoroughly to read.*

Permissus, permissione cum nemo adversatur. *By sufferance, with leave and license.*

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior; *thoroughly to bear or suffer.*

Perplaceo, valde placeo; *to please very much, or thoroughly to please.*

Perfis, orientalis regio; *the country of Persia.*

Pes, una pars corporis qua gradimur; *a foot.*

Peto, oro, obsecro, rogo; *to ask.*

Phalera, ornamenta equorum; *Morse-trappings.*

Pharus, turris altissima in portu quae luceat navigantibus; *a watch tower.*

Phaselus, navicula velox & oblonga; *a brigantine.*

Pholena, nomen mulieris; *a woman's name.*

Phanix, avis in oriente, a Phoenice pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilae magnitudine. *Phenix the bird.*

Phryx, vir Phrygiae, a Trojan.

Pictus, plus cultus; *godliness.*

Piget, dolet, seu molestum est; *It irketh.*

Pingo, formam alicujus rei ductis lineis represento; *to paint.*

Pinso, tundo, panem conficio; *to smite with the beak, to beat in a mortar, as once they did their grain, and thereof to bake.*

Pinus, arbor est pieci generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant; *a Pine tree.*

Piper, herba; *Pepper.*

Piscis, animal quod continue sub aquis degit; *a fish.*

Pix, resina ex arboribus fluens; *Pitch.*

Placeo, gratus sum, *to please.*

Plaga, retia latiora ad capiendas feras; *Hunting nets, or wide meshed nets to take beasts.*

Plaudo, manibus percutio, ac gestu laetitiam indico; *to clap hands for joy.*

Plebs, vel plebis idem quod vulgus; *the common people.*

Plecto, supplicio afficio, punio, ferio; *to punish, to beat.*

Pleo, plenum facio; *to fill.*

Plico, contraho, & rugas facio; *to fold, or to plait.*

Pluo, aquam dimitto; *to rain.*

Plus, vox incrementi, move.

Polleo, possum, valeo; *to be able, to be of power, and sometime it is taken for to pass, or to be better, or more profitable.*

Pono, colloco, constituo, *to set or to put.*

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus; *a bridge.*

Pontus, mare; *the sea.*

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratia edificata; *a gallery, or an ambulatory.*

Peto, peto, *to ask, to require.*

Posta, latus portus, live janua; *a post.*

Poto, bibo; *to drink.*

Præcordia, quæ extra separent ab inferiore viscerum parte; *the midriff.*

Præcurro, antecurro, vivo cito ante eo; *to run before.*

Prælego, antelego, ut solent præceptores suis discipulis, *to be an interpreter, or a reader, and sometime to cue, or to sail by.*

Præmitto, præcello; *to excel others.*

Præneste, nomen urbis; *a town in Italy.*

Pras, sponsor qui se obligat, id est, fidejussor in litæ nummaria; *a surety.*

Præses, qui vel quæ præstet; *He or she that superintendeth.*

Præsul, qui vel quæ præest; *Idem.*

Prædeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo; *to dine.*

Præco, precationis, obsecrationis, *Of prayer, of petition.*

Promo, *to press, to be against and to vex, to pursue and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expel, to shut, to despoil, to kill, &c.*

Primitia, primi fructus ex agro percepti, qui Deo offeruntur. *First fruits of a man's ground, or the firstlings of any other thing.*

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. *The Prince or Princess.*

Problema, propositio interrogationem annexam habens. *A demand.*

Prodo, manifesto. *To betray, to make manifest.*

Prosciscor, eo alio. *To go forth.*

Nominum & Verborum interpretatio.

Proles, multum five multo
 tempore laro; *All to waste*

Prominuo, procul appareo;
To hang out in fight.

Promo, profero, eloquor; *to*
et' approach, or to utter.

Promptu, parare sine mora;
With readiness or speed.

Pfalo, cano instrumento
 musico; *to sing, or to play on*
an instrument.

Pubes, vel pubes, proprie
 lanugo quæ maribus decimo
 quarto anno, feminis duo-
 decimo circa pudenda oriri
 incipit; *Ripeness of age.*

Pudet, pudore afficior; *It*
shamesh.

Purraſco, exacta infantia
 pueritiam inchoo; *to wax a*
child.

Pugil, qui vel quæ pugnan-
 diam novit; *A champion,*
man or woman.

Pulvis, & pulver; *Dust.*
 Notum est.

Pumex, lapis cavernosus;
A pumice stone.

Punctus, & punctum, mi-
 nima individuaque lineæ
 pars; *A prick, or a point, a*
little centre.

Pungo, stimulo, morsum ac
 aculeum infigo; *to prick, or*
sting.

Pus, sanies, & quicunque
 humor in putredinem ver-
 ſus; *Matter or core.*

Python, serpens e putredi-
 ne natus; *A serpent.*

Quæro, invelligo, interro-
 go; *to seek for, to search.*

Quatio, moveo, concurio;
to shake.

Quercus; *An Oak.*

Queror, lamenteor; *to com-*
plain or lament.

Qui; *The which.*

Quies, vacatio a labore, aut
 cessatio a quovis opere; *Rest,*
it appertains to the body.

Tranquillitas, unto the mind.

Quilibet, Every one, or who-
 ever you will.

Quinſco, caput inclino,
 moveo; *to hang the head.*

Quiſquilia, purgamenta, & dolo expilavit: *Of bribes,*
quicquid ex arboribus fur-
and pillage, or of extortion.

cultrum, foliorum, aut Ro-

rum minutim decidit; *things*
of ſo weight, things not wor-
thy regard, or chippings.

Quot; *How many.*

R

Abula, homo futilis; *A*
bravler, or a snatterer
in the law.

Rado, cultro vel qua visre
 acuta decerpo, *to have*

Rames, ruptura & disſenſio
 intestinorum; *Burstingness.*

Rapio, per vim traho, aufe-
 ro; *to snatch away.*

Rastrum, instrumentum
 dentatum, quo utimur in
 fœnificio ad corradendum
 fœnum; *A rake.*

Raucio, raucus sum; *to be*
hoarse.

Recido, retro five iterum in
 eadem cado; *to fall back-*
ward, or to fall into the same
again.

Recordor, rursus in mentem
 revoco; *to call to mind a-*
gain.

Reddo, acceptum vel abla-
 tum restituo; *to render, or*
to restore.

Redoleo, odorem alicujus
 rei refero, vel multum oleo:
To bear the savour of a thing,
or to savour strongly, and by
a metaphor, to resemble and
to taste of.

Refringo, iterum frango, *to*
break open.

Rego, guberno; *to rule or*
to govern.

Relego, rursus lego, *to read*
again.

Reminiſcor, recordor, me-
 mini; *to remember.*

Ren, viscus quoddam; *the*
kidney.

Renuo, refuto, rejicio, *to*
refuse.

Reor, arbitror, puto; *to*
suppose.

Repango, diſſolvo, rejungo,
to unloose, to diſjoyn.

Reperio, invenio; *to find.*

Reperundarum, alienarum
 pecuniarum, de quibus præ-

ses provinciæ a provinciali-
 bus accuſatur, si quas vi aut

Repleto, diſſolvo; *to unfold.*

Reſcio, iterum ſtimulo, vi-

cem reddo; *to prick again.*

Res, omnia five corporalia,
 five incorporalia compre-
 hendit; *A thing.*

Reſcio, rursus percipio; *to*
know again.

Reſpuo, repudio, ſperno; *to*
refuse.

Reſſu, funis vel lorum; *A*
Rope or a With.

Reſulto, reſilio, revertor in
 contrarium ſalio; *to re-*
bound.

Reſe, instrumentum quo
 piſces capiuntur; *A net.*

Rex, nota est ſignificatio:
A King.

Rideo, cachinno; *to laugh.*

Ringo, os torqueo ut canes;
to make an evil ſavour'd face
like a ſnarling dog, and to
vet.

Robur, ſpecies quercus du-
 riſſimæ; *An Oak.*

Rodo, mordeor, comedo;
to gnaw.

Roma, urbs Italiæ quondam
 a paſtoribus condita, olim
 gentium domina, cum flore-
 ret, quarta & poſtrema mo-
 narchia; *Rome.*

Ros, humor qui ſereno
 tempore caelo fluit; *A dew.*

Rostia, templum ſeu forum
 judiciale ante curiam Hoſti-
 liam, in quo erat pulpitum,
 ex quo concionari ſolebant;
the place where matters are
declaimed.

Rudens, funis nauticus; *A*
Cable.

Rado, graviter ſono ut aſi-
 nus; *to cry like an Aſs.*

Rumpo, frango, *to break.*

Ruo, cado, *to fall.*

Rus, locus extra urbem,
 ubi agri ſunt & villa; *the*
Counſrey.

S

Sacer, quod venerabile &
 Holy.

Sacerdos, deo dicatus, ad
 ſacrificia facienda; *A Prieſt*
or a Nun.

Sacro, deo dedico, ſacrum
 facio; *to dedicate.*

Sal, quo utimur in cibis
 condiendis; *Salt.*

Salio, ſalto, *to leap, or to*
leap

Nominum & Verborum interpretatio.

Leap as brute beasts do, when the male covereth the female.

*Salto, sale condio ac con-
spargo: to salt, to powder, or
to season with salt.*

Salto: to leap or to dance.
Salum, mare, a sapore salis:
the sea.

Salus, incolumitas: Health.

*Samni, nomen gentis: A
Samnite.*

*Sancio, firmo, & proprie
eluso sanguine per hostiae
immolationem: to make sure
and to establish.*

*Sanguis, cruor qui ex vul-
nere spargitur: blood.*

*Sapphirus, pretiosus lapis:
A Sapphire.*

*Sapientia, rerum divina-
rumque humanarum sci-
entia: Wisdom.*

*Sapio, saporem habeo: to
have a taste.*

*Sarcio, purgo, reficio, inte-
grum facio: to patch and
amend.*

*Sardonius: A certain pre-
cious stone.*

*Satago, satis ago, laboro,
solicitus sum: to do, to en-
deavour.*

Satrapas, princeps: a Prince.

*Scabo, trico: to scratch, or
to rub.*

*Scalpo, sculpo, & fodio
unguibus ac manibus: to
claw or to scratch.*

*Scando, in altum tendo: to
climb.*

*Scindo, seco, findo: to cut
or to divide.*

Scio: To know.

*Scobis, & scobs, est id quod
ab aliqua materia decidit
per ferrum, terebram, aut
limam: Dust.*

*Scriba, qui literas, vel gesta
vel tabellas, & similia scribit
alterius nomine: A Scribe or
Notary.*

*Scribo, literas formo: to
write.*

*Scrobs, fossa aut puteus: A
ditch or pit.*

*Scurra, qui risum ab audi-
toribus captat, non habita-
tione verecundiae aut
dignitatis: A scoffer, a jester,
or a parasite.*

*Secerno, abjungo, separo: to
divide or separate.*

Seco, divido: to cut.

Secdo, quiesco: to sit.

*Seges, frumentum in spicis:
corn yet standing.*

*Seligo, seorsum colligo: to
gather a part.*

*Semis, id est, semias, sex
unciae, dimidium assis: Half
a pound, or the half of any
whole sum.*

*Senecta vel senectus, seni-
um, aetas: Old age.*

*Senex, senio confectus: An
old man.*

*Senio, quod sex puncta
continet: the five points.*

Sensum, idem quod senecta.

*Sensus, & sensum organum
sentiendi, & quod mente
concepitur: Any of the five
wits, called the senses, or that
which the mind conceiveth,
called the meaning.*

*Sentio, aliquid sensu per-
cipio, pro intelligo ponitur:
to perceive by some sense, or
to understand.*

Sensu, spina: A thorn.

*Sepelio, defunctum terra
condo: to bury.*

*Sepio, obstruo, circundo,
muno: to compass, to hedge.*

*Seps, serpens parvus: A
little serpent, after whose
stroke the members do rot.*

*Sequi, absentem subse-
quor: to follow.*

Sermo, loquela: speech.

*Ser, populus Asia: One of
a certain people in Asia called
Seres.*

*Sero, semino, planto: to sow
or plant, or to graft, and some-
times by translation, to beget,
also we say, Serere bella,
serere certamina, id est, mo-
vere lites & pugnas.*

*Serpens, anguis: A dragon,
serpent, or a snake.*

*Sibilus, est quidam stridor
oris per angustam spiritus
emissionem, inter dentes
fere: An hissing.*

*Sido, descendendo ad seden-
dum: to pitch, or to lay down.*

*Siler arbor quam vulgo sa-
licem vocant: An Osier, with-
out difference, Montanum, is*

*signified a simple, that the
Apothecaries do use, in Latine
called Seceli Masiliense.*

*Silex, lapis durissimus, unde
ignis excutitur: A flint stone.*
*Sinapis, & sinapi, herba est
semen ferens, tanta acrimo-
nia ut lachrymas cieat & me-
denti: Seney, Mustard.*

*Sindon, velum subtilissi-
mum. Fine linnen cloth, lawn.*
*Singultus, graviter tussio &
singultum emitto: to sob.*

Sino, permitto: to suffer.

*Sinus, & simity, genus vasie
sinuosi: A bowl, or a dish to
drink wine or milk in.*

*Siren, monstrum maris. A
Maremaid.*

*Siser, herba cujus radix pra-
cipue est in usu: A parship.*

*Sisto, stare facio: to stand
before.*

*Sita, desiderium potationis
thirst.*

*Soboles, successio: An off-
spring.*

*Socrus, uxoris, vel mariti
mater: A mother in law.*

*Sodalis, ejusdem sortis so-
cius: a fellow.*

*Sol, qui Phoebus dicitur
the Sun.*

*Soleo, fuerus sum: to be
wont.*

*Solum, sella regia, in qua
reges jus dicentes sedebant:
A throne or chair of state.*

*Solvo, quod ligatum erat
dissolvo, ac enodo: to loose.*

Somnus, sopor, quies: sleep.

Sono, sonum facio: to sound.

*Sorbeo, diglutio quicquam
molle: to sup.*

Soror, notum est: A sister.

*Spargo, late projicio ac pas-
sim jacto: to sprinkle or
sprinkle.*

*Species, effigies, aromata,
genus, visio. A form, spice,
the kind of a thing, or an ap-
pearance.*

Specio, video: to see.

*Specus, spelunca unde spe-
tare licet. A den to wain
a prey in.*

*Sperno, despicio, contemno
to despise.*

*Spinus, agrestium prono-
rum arbor. A flou-tyer.*

Splen,

Nominum & Verborum interpretatio.

Splen, lien, viscus quoddam, the spleen.

Spondeo, spondeo promitto; to promise, and sometime to betroth.

Sponsalia, promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum: Betrothing with conditions taken.

Sponsa, naturæ & ingenii proprii: Of nature and own disposition.

Statuo, pono, colloco, erigo: to place, to set up; sometime to decree and appoint, sometime to dedicate, and set before.

Sterno, projicio in terram: to throw down, or to spread.

Sterto, dormio, somnum altum dormiendo capio: to sleep till we stert.

Stipis, & stipis, pecunia genus, quod per capita colligere solent: a money gathered by the poll, for the use of the gods, or for the poor: and therefore it signifieth a reward or profit.

Stirps, origo, progenies, soboles: a stock, a tribe, a descent, and sometime it is the body of a tree. Idem quod truncus.

Sto, erectus sum, vel maturo: to stand.

Strepo, sonum facio: to make a noise.

Strido, strepitum edo: to make a noise, a whistling, or a croaking.

Strideo, facio stridorem, sonum violentum, to make a great noise, or to gnash with teeth. It is applied also to wheels, to door-hooks, to serpents, to the sea, and such other things.

Stringo, premo, arcto: to make strait, to pull, sometime to strike.

Struo, to build, to pile up, and sometime to endeavour, and to go about, or to set in way.

Stultitia, imprudentia, stoliditas: Foolishness.

Suadeo, hortor ad id quod intendo: to counsel.

Suber, genus ligni, quod

nautis utile est, ut supernatent retia: a cork-tree.

Sublego, furto aliquid surripio: Privily to steal away.

Suboleo, leviter oleo, sive odoratus sensu leviter percipio: to savour, or to smell a thing a little, and by translation to be espied, and to be smelled out.

Suesco, solco; to be accustomed.

Sufero, sustineo, patior: to sustain or abide.

Sugo, guritu attraho succum; to suck.

Sulmo, oppidum in Brutiis: a town.

Sum: to be.

Sumo, multum & pene nimium mihi: to take.

Supellex, res domestica: Household-stuff.

Supplex, auxilium, subsidium: aid, help, succour.

Supplicio, humiliter & cum reverentia precor: to intreat.

Surgio, erigor: to arise, sometime to spring, or to grow, to increase. It is also to arise by little and little, as things do in building.

Sm, animal fordidum: a Boar, Sow, or Hog.

Synodus, conventus; a council congregare.

Taceo, fileo, non loquor, to keep silence.

Tader, perta sum est, displicet: It irketh or wearieth.

Tanarus, locus umbrosus in radice Maleæ promontorii Laconie juxta Spartam civitatem in quo quia hiatus magnus est, & strepitus quasi progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensum ad inferos: a promontory in Laconia, wherein is an entrance to go down to Hell.

Tagus, fluvius Lusitanie habens arenas aureas: a certain river in Portugal.

Talis, vindicta, hostimentum, avengement, or like for like.

Talpa, animal caprum oculis murti simile: a Mole, or Wombat.

Tango, percutio: to touch.

Tantundem, neque tantum at much.

Tapes, vel tapetum, vel tapete, id est, panni depicti tegimen, mire pictum variis coloribus: a carpet, or a cloth of arras.

Tartarus, demissior inferni locus: Hell.

Taygetus, mons in Laconide Baccho sacer, sub quo Sparta & Amyclæ, an hill in Laconia, where Sparta and Amyclæ the Cities do stand.

Tetes, vile stragulum, mata scirpea; a mat.

Temno, sperno: to despise.

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia quem Peneus alluit: a very fair field in Thessalia, most pleasant to behold, and therefore appellationally it may be used for a place of delight, as Paradise and Elisium are: there is also Tempe in Boeotia, called Temnesia Tempe: another in Sicily, named for difference Helorix: the first is called Thessalia Tempe.

Tendo, expando: to stretch or bend.

Teneo, apprehendo: to hold.

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum sum: to be warm.

Tepefco, tepidus fio: to wax hot.

Ternio, numerus ternarius: the number of three.

Tero, comminuo, consumo, tundo: to wear by diminishing.

Tesqua, loca edita, aspera: Rough places.

Testis, qui vel quæ testimonium profert: a witness, man or woman.

Teucrus, Teucer, nomen proprium Trojanorum regis: a name of a certain King of Troy.

Texo, telam struo ac paro: to weave.

Theba, nomen quarundum urbium the name of a City in Egypt, and of another in Boeotia, you shall also find in authors Thebæ and Theba.

Therma, loca aquas habentia, quæ naturæ sponte calen-

Nominum & Verborum interpretatio.

Virgo, signum, arborum.
Virgo, qui vel quædam.
Virgo, de virgine, sive de virgine.

Virgo, signum est, a max.
Virgo, Poetæd Poetæ nomen.
Virgo, quæ non est passiva.

Virgo, arbor bene recteque.
Virgo, arborum, sive arborum.
Virgo, nomen, de gravitate.

Virgo, arbor, sive arborum.
Virgo, arbor, sive arborum.
Virgo, arbor, sive arborum.

Virgo, vel virgo, id est.
Virgo, ad aucupium.
Virgo, ad aucupium.

Virum, materia transfluctu.
Virum, quæ ex arena & cinere.
Virum, Glas.

Virum, vitam ago, to live.
Virum, vindico, to avenge.
Virum, durities digitorum.

Virum, tam in avibus ceterisque be-
stis, quam in homine, a nail,
a nail, and a nail.

Virum, frequenter voco. Op.
Virum, to call, to call.
Virum, to fly, to fly.

Virum, Nuvia volat. Fama volat.
Virum, Volat, vis, a to wit, or
Virum, be milking.
Virum, verso, to reme.

Virum, vel virum, nomen.
Virum, quod terram vomat,
Virum, the plough-fare.

Virum, per os ejicio, to va-
Virum, mit, or to par-break.
Virum, premo, compello, to
Virum, thrust.

Virum, adere aut frigore, non-
Virum, nunquam alia vi ludo, to
Virum, ludo, or to trans-late, to
Virum, ludo, or to ludo.

Virum, usum rei habeo, to use.
Virum, multitudinem igno-
Virum, re, the safe and common
Virum, people.

Virum, vulpes, animal astutum, a
Virum, Fox, or a Fison.
Virum, viri conjux, a wife.

Interpretationes Nominum & Verborum Grammaticæ Regiæ.

Magister discipulos ad studium litterarum cohortans.

Vos ad se, pueri, primis invitat ab annis,

Atque sua Christus voce venire jubet;

Præmaque ostendit vobis venientibus ampla;

Sic vos, o pueri, curat amatque Deus.

Vos igitur, lati prope, occurrere Christo,

Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.

Sed timon ut Dominum possis cognoscere Christum,

Ingenuas, artes, discite, parve puer.

Hoc illi grammæ officium est; hoc gaudet honore;

Quare nobiscum studium ad commune venite.

Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

Aterno loboles amara Patri,

Quæ vox æbere nulla mandat, unum

Ad te, quæ, colique, Christus, quæ nos,

Ad te, quæ, puer, venire blanda,

Assidue, pueros Deo placere;

Et sanctum mihi Spiritum, Magistro

Ut monstrant, viam, ingredit, Redemptor;

Ad te qua liceat venire, possim;

Da cum moribus artibusque honestis

Sacri dogmata puriora verbi.

Addiscam; sapientiaque & annis

Ut crescas, tibi plurimos, & ipsa

Quis potest, quæ hæc faciat,
Doctrinamque alios docere possit.
Hæc est summa vis, capereque voti;
Quod cæcis patens ut esse, per te
Ipsum Christus rogo, tuumque nomen,
Æterno soboles amata Patri.

Puer orans ante Cibus.

Conditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, nostræ reparator Christus salutis,
Ut cibus, ut potus fac bene potus alac.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis adesse velis.
Corpora sic recte pascantur nostra, nihilque
Languida sic poterit lædere membra mali.

Post Cibus.

Corpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet;
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostræque cœlesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refecti
Usque tuâ liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vestros supor æthera cursu,
Inter felices alstra tenere choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo,
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas;
Ah vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, poeniteatque mei.
Utque petens veniam credam tibi vera professi,
Et studium de te pendeat omne meum:
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum æque Deum.
Neve tuo à cultu vesana mente recedam,
Resque prior mihi sit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in nece separet abstræ,
Sed semper famulus sum, maneatque tuus.

A M E N.

